

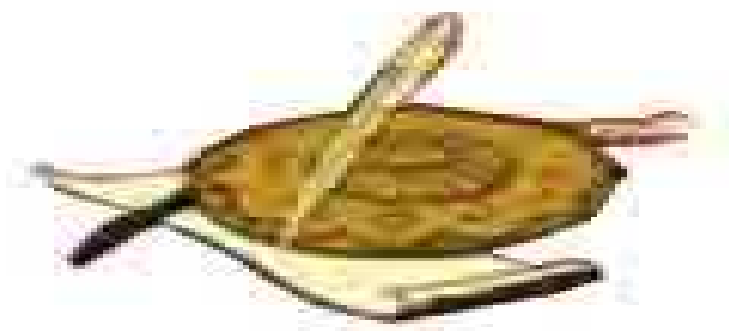
SUMQAYIT ŞƏHƏR Mədəniyyət və Turizm İdarəsi
SUMQAYIT ŞƏHƏR Səhəd Vurğun Adına Mədərkəzi Kitabxana

Şah İsmayıl Xətai

Bir əlində qılınc, birində qələm

Bibliografik göstərici

Sumqayıt - 2015

Mündəricat

I. TƏRTİBÇİDİN N	2
II. Şah İsmayıl Xətəinin həyatı, döyüş yolu və yaradıcılığı haqqında	
HƏYATİ	3
III. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN YÜRÜŞLƏRİ	5
IV. YARADICILIĞI	7
V. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN AFORİZİMLƏRİ	14
VI. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN HƏYAT, DÖYÜŞ YOLU VƏ YARADICILIĞININ ƏSAS TARİXLƏRİ	18
VII. GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA	21
VIII. ƏSƏRLƏRİ	23
8.1. KİTABLAR	23
8.2. DÖVRİ MƏTBUATDA ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİ	23
8.3. MƏCMUƏLƏRDƏ ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİ	24
IX. ŞAH İSMAYIL HAQQINDA	26
9.1. KİTABLARDA	26
9.2. DÖVRİ MƏTBUATDA	30
X. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ	50
10.1. KİTABLARDA	50
10.2. DÖVRİ MƏTBUATDA	51
XI. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ ƏDƏBİYYATDA VƏ İNCİSƏNƏTDƏ	53
11.1. KİTABLARDA	53
11.2. DÖVRİ MƏTBUATDA	54
11.3. AVTOREFERAT	54
XII. От составителя	58
XIII. ЖИЗНЬ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ	59
XIV. ПОХОДЫ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ	61
XV. ТВОРЧЕСТВО ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ	64
XVI. ВЫДАЮЩИЕСЯ ДЕЯТЕЛИ О ШАХЕ ИСМИЛЕ ХАТАИ	68
XVII. ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ, ТВОРЧЕСТВА И БОЕВОГО ПУТИ ШАХ ИСМАИЛА ХАТАИ	69
XVIII. ПРОИЗВЕДЕНИЯ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ	72
XIX. О НЕМ	73
19.1. В КНИГАХ	73
19.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ	75
XX. ШАХ ИСМАЛ ХАТАИ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И В ИСКУССТВЕ	78
20.1. В КНИГАХ	78
20.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ	78
20.3. АВТОРЕФЕРАТ	78
XXI. KÖMƏKÇİ GÖSTƏRİCİLƏR	79
21.1. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	79
21.2. MƏCMUƏLƏRDƏ ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	79
21.3. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA ƏSƏR YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	80
21.4. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	82
21.5. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ HAQQINDA YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	87
21.6. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ HAQQINDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	87
21.7. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA ƏDƏBİYYAT VƏ İNCİSƏNƏTDƏ YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	88
21.8. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA ƏDƏBİYYAT VƏ İNCİSƏNƏTDƏ YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ	88
XXII. ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЕ УКАЗАТЕЛИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ	89
22.1. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ	89
22.2. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ	89
22.3. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ	90
22.4. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ В ИСКУССТВЕ И ЛИТЕРАТУРЕ	91
22.5. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ В ИСКУССТВЕ И ЛИТЕРАТУРЕ	91

I

TƏRTİBÇİDİN

Sumqayıt şəhəri S. Vurğun adına Mərkəzi kitabxanası qüdrətli hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuş “Bir əlində qılınc, birində qələm” adlı bibliografik vəsait tərtib etmişdir.

Şah İsmayıl Xətai irsini geniş oxucu kütləsinə çatdırmaq məqsədilə tərtib edilmiş bibliografik göstərici hökmdar və şairin həyat və fəaliyyətini, həmçinin 1952-ci ildən 2015-ci ilədək olan dövrdə onun haqqında çap olunmuş materialları əhatə edir.

Göstəricidə Ş. İ. Xətainin həyatı, döyüş yolu və yaradıcılığının əsas tarixləri, aforizmləri, görkəmli şəxslərin Xətai haqqında fikirləri, şairin kitabları və dövrü mətbuatda çap olunmuş əsərləri haqqında kitablar, monoqrafiyalar, avtoreferatlar və dövrü mətbuatda çap olunan elmi məqalələr toplanmışdır. Həmçinin, dövrü mətbuat məqalələri “Şah İsmayıl Xətai bədii ədəbiyyatda” və “Şah İsmayıl Xətai incəsənətdə” bölmələrinə ayrılmışdır.

Vəsaitdə bölmələr daxilində ədəbiyyat xronoloji qaydada əlifba sırası ilə verilmişdir. Göstəricidə Azərbaycan və rus dillərində dərc olunmuş ədəbiyyat öz əksini tapmışdır.

Bibliografik vəsaitdəni istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə sonda Ş. İ. Xətainin əsərlərinin, onun haqqında yazılmış əsərlərin əlifba göstəricisi tərtib edilmişdir.

Vəsait müttəxissislər, tədqiqatçılar, kitabxanaçılar, tələblər və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

II

Şah İsmayıl Xətəinin həyatı, döyüş yolu və yaradıcılığı haqqında

HƏYATİ

Şah İsmayıl Azərbaycan tarixində ilk dəfə
olaraq azərbaycanlıların bütün səfəriyyələri rəhbərliyi
tutduğunu təsdiq edən dövlət yaratmışdır.

Ramiz Mehdiyev

Şah İsmayıl Xətəinin adı bəşəri tarixinin yetişdirdiyi ən qüdrətli şəxsiyyətlərlə bir cərgədə dayanır. O, Azərbaycan xalqının ictimai-siyasi tarixində, o dəbi-mədəni həyatında misilsiz, müsbət rol oynamış nurlu bir zəka, qılınç və qələm sahibidir. Bu zəhmətli insan, qüdrətli hökmdar, böyük sərkərdə, görkəmli şair, elm və sənət hamisi, əqidə bütöv mənəvi-ruhani şəxsiyyət kimi tanınmışdır. Ana dili o dəbiyyatımızın yüksəkliyində onun xidmətləri və zəsisidir.

Şah İsmayıl Xətəini 1487-ci il iyulun 17-də rəhbərliyi Şeyx Heydərin ailəsində dünyaya göz açmışdır. Şah İsmayılın babası Şeyx Cüneyddin başlayaraq səfəriyyəli həyatı öz dini-sufi məzmununa yeni ictimai-siyasi cəhətlər əlavə etmişdir. Bu, o deməkdir ki, Şeyx Cüneyddin başlayaraq Səfəriyyəli hakimiyyət uğrunda mübarizələrinin şərtləri görünməyə başlayır. Qaraqoyunlu hökmdarı M.C.Həqiqidən narazı qalan (1436-1467) və onun təqibinə tuş gələn Şeyx Cüneyd Ağqoyunlu Uzun Həsənə sığınır. Diyarbəkr hakimi olan Uzun Həsən Qaraqoyunlulara qarşı mübarizədə rəhbərliyi Şeyxlərin nüfuzundan istifadə məqsədilə onu rəhbərliyi qarşılayır və həyata bacısı Xətəini bəyimi ona verir. Lakin Şeyx Cüneyd Dağıstana yürüş zamanı çərçivələri döyüşdə öldürülür.

Sonradan M.C.Həqiqini məğlub edən Uzun Həsən Qaraqoyunlular dövlətinin varlığına son qoyur və yeni qüdrətli bir dövlət-Ağqoyunlu dövləti yaradır və onun hökmdarı olur (1468-1478). Uzun Həsən öz qızı Alimşahbəyimi Şeyx Cüneydin oğlu Şeyx Heydərinə verir. İsmayıl bu izdivacdən doğulur. Deməli o, ana tərəfindən Ağqoyunlular sülaləsinə bağlı olur.

Şeyx Heydərin atasının siyasi motivli fəaliyyətini davam etdirir. Həmədə səfəriyyəli təriqətinin təsəvvüf, mahiyyətinə qovuşdurulan şiə görüşlərinə yeni çağırışlar əlavə edir. Onu şiə-qızılbaş həmkəti məcrasına yönəldir. O, başına 12 qırmızı zolaqlı papaq qoyur. Bu 12 imama işarə idi. Həmin papaq şiə-qızılbaşların rəmzi tacı hesab edilirdi. Şeyx Heydərin 1488-ci ildə Dağıstana yürüşü başlayır. Bu, Şirvanşah Fərrux Yasarı və Uzun Həsənin ölümündən sonra taxt-tacayışmış Sultan Yaqubu (1478-1490) təşviş salır. Onlar rəhbərliyi şeyxinin artan nüfuzundan, genişlənmə ictimai-siyasi fəaliyyətində qorxuya düşüb gələcək də baş verə biləcək təhlükənin qarşısını almaqdan ötrü tədbir görürlər. Hər iki hökmdarın birliyi olmuş hərbi qüvvələri Şeyx Heydərin döyüşçülərini məğlub edir və beləliklə, 1488-ci ilin yayında İsmayılın bir yaşı olarkən atası öldürülür. Məsələ bunula bitmir. Sultan Yaqub bacısı Alimşahbəyimi və onun üç oğlunu İstəxr-fars qalasına məhəbbət saldırır. Onların həbsxana həyatı təxminən dörd il davam edir. (1489-1493).

Sultan Yaqubun qəfil ölümündən sonra Ağqoyunlu şahzadələri arasında səltənət uğrunda ölüm-dirim mübarizəsi başlayır. İki il sürən ölüm-dirim mübarizəsindən sonra Rüstəm Mirzə 1492-ci ildə Ağqoyunlu dövlətini ələ keçirdi. O, hakimiyyətin ilk çağlarında Səfəriyyəli mənəvi qüvvəsindən öz mənfəəti üçün istifadə məqsədilə Şeyx Heydərin oğlanlarını həbsdən azad edir və onun böyük oğlu Sultanəlini rəhbərliyi hakim təyin edir. Lakin az sonra Rüstəm Mirzə Səfəriyyəli gələcək siyasi fəaliyyətində ehtiyat edərək Eybək Sultanın

komandanlığı ilə Ərdəbil qoşun göndərir. 1494-cü ildə baş verən vuruşdan Əvvəl Sultanlı Səfiyə mirələrinin yığıncağını çağıraraq kiçik yaşlı İsmayılı “Səfiyyə” ordeninin başçısı kimi öz xələfətinə edir. Ərdəbil yaxınlığındakı Şəması adlanan yerdə döyüş girir. Ağqoyunluların say və hərbi təchizat etibarını üstün qüvvələrinə qalib gəlir. Sultanlı öldürülür. Göndərilən qoşun Rüstəm Mirzənin Ərdəbilə daxil olub İsmayılı axtarır. Lakin etibarlı Səfiyə müridlərinə onu xəlvət qaçıra bilirlər. Onlar Əvvəl Rəştə sonra isə Gilan vilayətinin Lahican qəsbəsinə gəlirlər. Lahican hakimi Mirzə Əli Karkiya İsmayılı rəğbətlə qarşılayır. Onun hər yatağının təhlükəsizliyi naminə lazım gələndə hər cür tədbir alır. Lahicanda İsmayılın təhsil, təlim və tərbiyyəsi ilə ciddi şəxslər məşğul olurlar. Onun təhsili ilə daha çox dövrünün tanınmış alimlərinin Şəmsəddin Lahici, tərbiyyəsi ilə Hüseyn bəy ilə məşğul olur. O, türk, Ərəb və fars dillərini, Quranı, dini elmləri mükəmməl şəkildə mənimsəyir. Balaca İsmayıl burada yalnız bir mürşid, təriqət şeyxi, ruhani rəhbər kimi deyil, həm də gələcək hökmdar, döyüşçü və sərkərdə kimi yetişdirilir. Onun sonrakı fəaliyyəti bunu aydın şəkildə sübut edir.

İsmayılın Gilan hər yatağı beş il qədər davam edir. 1499-cu ildə Ağqoyunlu dövlətinin varisləri arasında hakimiyyət uğrunda yenə çəkişmələr başlayır. Artıq hərəkət keçməyin münasib vaxt olduğunu düşünən qızılbaş müridləri mübarizəyə başlayırlar. İsmayıl başda olmaqla müxtəlif yerlərdə keçərək Əvvəl Ərdəbilə, sonra isə Ərzincanə gəlirlər. Yol boyunca və Ərzincanda onlara qoşulan qızılbaş döyüşçülərinin sayı yeddi min çatır. 1500-cü ildə on üç yaşlı İsmayılın qızılbaş dəstələri Şirvan üzərində hücumə keçərək, Gülüstan qalası ətrafında Şirvanşah Fərrux Yasarın qoşununu məğlub edirlər. Fərrux Yasar isə öldürülür. Az sonra Bakı qalası da ələ keçirilir. 1501-ci ilin ortalarında qızılbaş ordusu ilə Ağqoyunlu Ələnd Mirzə arasında həlledici döyüş oldu. Ələnd Mirzə üzərində qəti qələbədən sonra Qarabağ, Naxçıvan və başqa Azərbaycan vilayətləri də İsmayılın hakimiyyəti ətrafında birləşdirildi. 1501-ci ilin payızında Şah İsmayıl Xətai təntənə ilə Təbrizə daxil olub özünü şah elan etdi. Azərbaycan xalqının tarixində şərhli bir dövr və imperiya kimi həmişə tili rol oynayan Səfiyəli dövləti yaranır.

Şah İsmayıl iyirmi dörd il Azərbaycan Səfiyəli dövlətinin hökmdarı və qalib sərkərdəsi oldu və yalnız birçün dəfə, həm də özündən asılı olmayan səbəblər görən məşhur “Çaldıran döyüşü” adlanan müharibədə məğlubiyyət uğradı. Türk dünyasının ümumi faciəsi, Qərb siyasətinin isə strateji qələbəsi olan bu döyüşün qanlı qardaş qırğınından biri kimi tarixə düşdü. Çaldıran döyüşündən sonra Şah İsmayıl daha on il yaşadı və 1524-cü il mayın 23-də 37 yaşında ikinci xəstəlikdən vəfat etdi. Məzarı Ərdəbilə, Şeyx Səfi məqbərəsində cəadları ilə bir yerdədir.

Vəfatından 491 il keçməsinə baxmayaraq Şah İsmayıl bu günə qədər xalqın tarixində və yaddaşında yaşayır və yaşayacaq. İstər hökmdar Şah İsmayıl kimi, istərsə də şair Xətai kimi.

III

ŞAH İSMAYIL XƏTƏİNİN YÜRÜŞLƏRİ

Səfəvilər xanədanının banisi Şah İsmayıl fəth idi. O, on dörd illik hakimiyyəti dövründə on dörd əyalət fəth etmişdir.

Karl Marks

Artıq 13 yaşlı İsmayılın fiziki və hərbi hazırlığı, həmədə ağılı, zəkasi, öyrəndiyi elm, aldığı təlim onun uğurlarının yaxın olduğunu göstərir. 1499-cu ilin avqustunda Lahicandan ərək bilən yola düşəndə onu yeddi nəfər ən yaxın şəxslər Hüseyn bəy Ləli Şamlı, bədüləli bəy Dərd (Dərd bəy Talış), Hadim bəy Hülaf, Rüstəm bəy Qaramanlı, Bayram bəy Qaramanlı, İlyas bəy Ayqutoğlu Xunuslu və Qara Piri bəy Qacar müşayət edirdilər. Yol boyunca Ustaclı, Təkalu, Varsaq, Zülqədri, Qacar, fəsar kimi azərbaycanlı-türk qəbilələri rindən ibarət yeddi minlik qızılbaş qüvvəsi də onlara birləşib ərək bilən daxil oldular. 1500-cü ildə İsmayılın qızılbaş dəstələri Şirvan üzərində hücum keçərək, Gülüstan qalası ətrafında Şirvanşah Fərrux Yassarın qoşununu məğlub etdilər. 1501-ci ilin ortalarında Qızılbaş ordusu ilə Ağqoyunlu ələnd Mirzə arasında həlledici döyüş oldu. Döyüş Şərrur düzündə başladı. Ağqoyunluların ordusunda top və tüfənglərin olmasına baxmayaraq onlar məğlub oldular. ələnd Mirzə üzərində qəti qələbədən sonra Qarabağ, Naxçıvan və başqa Azərbaycan vilayətləri də İsmayılın hakimiyyəti ətrafında birləşdilər.

1503-cü ildə Şah İsmayıl Sulatn Muradı məğlubiyyəti uğradır. Bununla Ağqoyunlular üzərində qələbə təmin edilir və beləliklə, həmin dövlət öz ömrünü başa vurmuş olur. Onun bütün ərazisi Azərbaycan Səfəvilər dövlətinin tərkibinə daxil edilir. Ancaq Şah İsmayılın qələbələri bununla bitmir. O, qüdrətli və bacarıqlı bir fəth kimi yeni fəthlərə başlayır.

1503-cü ildə Mazandaran, 1504-cü ildə Kirmar, Fars, 1506-cı ildə Mərdni Diyarbəkir, 1508-ci ildə Bağdadla birlikdə bütün İraq fəth olunur.

XVI əsrin ilk illərində Orta Asiyada vəziyyət o qədər də yaxşı deyildi. Sultan Hüseyn Baykara bir yandan öz övladları, başqa bir yandan özbaşın hökmdarı Şeybani xan tərəfindən sıxışdırıldı. Belə bir vəziyyətdə o öz düşmənləri ilə haqq-hesab çəkmək üçün Şah İsmayılə yaxın dostluq əlaqələri yaradır.

Sultan Hüseynin 1505-ci ildə ölümü və Şeybani xanın onun varisi üzərində hiylə və namərdliklə qələbə qazanması vəziyyəti xeyli dəyişmişdi.

Şah İsmayılın sülh, dostluq münasibətləri yaratmaq təşəbbüsü ilə özbaşın hökmdarı Şeybani xan tərəfindən qorxaqlıq və zərflilik əlaməti kimi qiymətləndirilir. Şeybani xan və onun müridlərini dəriş adlandırır. Səfəvi hökmdarı özbaşın xanına belə xəbərlər göndərər ki, mənsəkkizinci İmam Rzanın qəbrini ziyarət etmək üçün qoşunla Xorasana gələcəm. Orada görüşük.

1510-cu ildə Şah İsmayılın Xorasana səfəri Şeybaninin məğlubiyyəti ilə tamamlanır. Şah İsmayılə Şeybani xan arasında döyüş baş verir. Özbəklər məğlub edildilər, Şeybani xan öldürülür. Xorasan vilayəti, Herat, Bəlx və s. şəhərlər Səfəvilər imperiyasının tərkibinə qatılır.

Beləliklə, çox güncə olan şi-qızılbaş şeyxi zəkasinin və qılıncının gücü ilə parlaq qalibiyyət nümunələri göstərən böyük və qüdrətli imperiya yaradır. Bu imperiyanın sərhədləri şimalda Dərbənddən cənubda fars körfəzinə qədər, qərbdə Şərqi Anadoludan şərqi Herata və Bəlxə qədər uzanıb gedirdi.

Hələ 1504-cü ildə Şah İsmayıl Osmanlılarla dostluq əlaqələri yaratsa da, onlara müqavimət göstərməyin yersiz olduğunu başa düşdü. Ona görə də Avropa ölkələri ilə gizli əlaqələr yaratmağa səy göstərir. Lakin Bə yazıddən

sonra hakimiyyətə gələn I Sultan Səlim Şah İsmayıl daim düşmənçilik əhvali ruhiyyəsi ilə olmuşdur. Belə bir vəziyyət iki türk sultanını Çaldıran savaşına gətirib çıxartdı. Qüvvələr nisbətən qeyri-bərabər idi.

Çaldıran döyüşü 1514-cü il avqustun 23-də Maku yaxınlığında baş verir. Osmanlı türkləri həmişə say, həmişə dövlətdə silahının olmasına görə Səfəvilərdən fərqlənirdi. Osmanlı ordusunda 100 min, qızılbaşlarda isə 40 min nəfər döyüşçü olmuşdur. Sultan Səlim yalnız ordusunun sayına görə deyil, həmişə avropa tipli hərbi təşkilatı ilə İsmayıldan üstün idi. Osmalıların Qızılbaşlılarda olmayan topxanası var idi Şah İsmayıl yaxın məsləhətçilərinin fikirləri ilə razılaşmayaraq, üzbuşurət döyüşü daha üstün tutdu. Bu onun böyük səhvi idi. Bu döyüş Sultan Səlimin xətt-tac tarixində böyük qələbəsi olsa da, əslində dinibir qardaşların qırğını idi. Döyüş türk dünyasına bəhə başa gəlirdi. Şah İsmayıl və sərkərdələri döyüşdə çox böyük qələbəyə nail olmasalar da məğlubiyyətlə uzaqlaşa bilməmişlər.

Şah İsmayıl Çaldıran döyüşündə öz məğlubiyyətini gördükdə qəzəbindən qılıncını topun lüləsinə zərflə çırpır, zərflərin topun lüləsi qırılır. Sultan Səlim bu hadisələrin həqiqətən canlanır və həmin hadisəni özü təkrar etməyi can atır. Lakin topun lüləsi qırılmaz. Belə olduqda Sultan deyir ki, İsmayıl mənim başqa qılınc verib, bu o qılınc deyil. İsmayıl isə cavab verir ki, qılınc həmin qılıncdır, əfsus ki, qol həmin qol deyil. Döyüşdə ağır yaralanan Şah İsmayılı ona çox bənzəyən Sultan Əli Mirzə xilas edir.

Beləliklə, Şah İsmayıl əsirlikdən qurtarmış olur, amma məğlubiyyətlə canını qurtara bilmir. Hər iki tərəf həmişə qüdrətli sərkərdələrini, həmişə çoxlu əsgər itirir.

Çaldıran məğlubiyyəti Səfəvi dövlətinin hərbi-siyasi nüfuzuna ağır zərbə idi və nəticədə etibarilə Ərzincan, Diyarbəkir, Mardini və Anadolunun bəzi vilayətlərinin Səfəvilər tərəfindən itirilməsinə səbəb oldu.

Əvvəlki döyüşlərdə Şah İsmayılı müşayiət etmiş məğlubedilməzlik fikri əsaslı surətdə sarsıldı. İsmayıl həyatının son illərində artıq hərbi tədbirlərdə şəxsən iştirak etmədi. Nisbətən sakit və dinc həyat keçirən, əsasən ölkənin daxili işlərini, quruculuq məsələlərini diqqət yetirir. Elmin, mədəniyyətin, sənətin, dövlətiyyatın həmişənin təsərrüfat və iqtisadiyyatın inkişafına çalışıb, bədiir yaradıcılıqla məşğul olub.

Çaldıran döyüşünün nəticələrinə əsas olmayaraq, Şah İsmayılın dühası, onun Azərbaycan xalqı qarşısındakı xidmətləri danılmazdır. O, həmişə mərkəzləşdirilmiş qüdrətli Azərbaycan dövləti qurmuş, həmişə milli poeziyamızın bütövlükdə Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı üçün əlverişli şəraitin formalaşmasına imkan yaratmışdır.

IV

YARADICILIĞI

Şah İsmayıl Xətai, Azərbaycan xalqının tarixində böyük sərəkərdə, dövlət xadimi, mədəniyyət hamisi olaraq şöhrət qazandığı kimi, görkəmli bir şair kimi də məşhurdur. Öz siyasəti, şücaəti və mədəni tədbirləri ilə xalqına xidmət etmiş olan bu böyük vətənpərvər həmişə qələmilə şerimizin inkişafında görkəmli bir şair kimi parlamişdır.

Həmid Araslı

Çox qısa, lakin bir bahadır ömrü yaşamış Şah İsmayıl Xətai Azərbaycan dənəbiyyatı tarixində orijinal dənəst-xətəti və üslubu olan bir şair-sənətkar kimi daxil olmuşdur.

Xətai həmişə fiziki güc, həmişə ağıl və zəka, həmişə bədiistedad, həmişə dənədalət və insanlıq, məni-ruhani xarakter baxımından nadir şəxsiyyətlərdən idi. Bu müdrik insan elm və sənət adamlarına, şairlərə ehtiramla yanaşır, onları himayə edirdi.

Tarixi mənbələr Xətəinin Çaldıran döyüşündən əvvəl düşmənləlinə düşməməsi üçün misilsiz istedadla malik rəsəm Kəmaləddin Behzadı və tanınmış saray xətəti Mahmud Nisaburini bir mağarada gizlətdiyini xəbərləyir. Kəmaləddin Behzad hökmdar şair tərəfindən saray kitabxanasının müdiri vəzifəsinə təyin edilmişdi. Onun sarayında dövrünün bir sıra görkəmli rəsəmlərinin, musiqiçilərinin, bir çox istedadlı şairlərinin dənətoplandığı məlumdur.

Ana dilimizin istər bədi, istərsə dənə rəsəmi-işgüzar şəxsiyyətlə inkişafında Xətəinin əvəzsiz rolu vardır. Onun fəaliyyəti nəticəsində dənəbi dilimizin miqyası və tutumu genişləndi, ümumxalq dilimizin yüksəliş tempi intensivləşdi. Azərbaycan türkcəsi ordu və sarayın əsas ünsiyyət vasitəsi statusu qazandı.

Xətai dövründə Səfəvilər sarayında əmrlər, fərmanlar və başqa rəsəmi dövlət sənədləri iki dildə (Azərbaycan türkcəsində və fars dilində) verilirdi. Diplomatik yazışmalar da iki dildə aparılırdı. Bu dövrdə Azərbaycan dilinin mövqeyi daha da möhkəmləndi.

Səfəvi şahı şerlərini “Xətai” təxəllüsü ilə qələmə almışdır. Belə bir təxəllüs daşdığını o, sənəklərində nəzər çatdırır:

Mənim adım Vəli Şah İsmayıldır,
Təxəllüsü Xətətdir Xətai.

Xətai öz nəslinin şəccəsini imamətə, yəni birinci imam Əli ibn Əbutalibə bağlayır, zətinin oraya gedib çıxdığını iqrar edir:

Xətəimə alətliyəm,
Sözü şəklərdən datlıyam
Mürtəza Əli zətliyəm
Qazilər, deyin şah mənim.

Sənətkar fikir və qayəsinin şer-sənətlə bağlı olduğunu qürurla xatırladır. Hətta divan yaradıcılığına, sənəklərinin ürfan məclislərində oxunduğuna da işarə edir.

Ey Xətai, fikri-zikrin eylədin şərafi,
Dutdu ürfan məclisin dəftərlə davan şimdidən.

Hətə XIX-XX yüzilliklərdə müxtəlif filoloji araşdırmalarda ondan bir şair, qələmə hli kimi bəhs olunmuşdur. Xətai klassik dənəbiyyatımızın məhsuldar və ünlü sənətkarlarından biridir. O, həmişə lirik, həmişə dənə epik növdə qələməmini

sınamışdır. Yəni həmin poemalar, həmin də lirik şeirlər yazmışdır. Xətainin lirikası mövzu-məzmun etibarı ilə çoxşaxəli, çoxistiqamətli dir. Onun lirikasını məhəbbət və gözəlliyin tərənnümü, təriqət poeziyası, dini məzmunlu poetik nümunələr, qazilik və ərəblərin təbliği, təlim-didaktik şeirlər təşkil edir.

Məhəbbət mövzusu Xətai lirikasında aparıcı mövqedədir. Məhəbbətsiz yaşamaq haqqı unutmaq deməkdir. İstər maddi dünya, istərsə də axirət aləminin həqiqi şəraf, ləyaqət və uralıq hissi yalnız sevgi ola bilər. Bir qoşmasında sənətkar həmin hissi belə mənalandırır.

Məhəbbət aləmi haqqa yardı,
Məhəbbət etməyi n can murdarıdır,
Dünyavü axirət yüzü qaradır,
Məhəbbətə n keçən haqdan da keçər.

Özü həqiqəti dərk etdiyində sənətkarın lirik qəhrəmanı eşqsiz yaşamaq istəmir. Onu daim əvəzsiz bir nemət, ilahi lütf kimi öz varlığında gəzdirmək istəyir, cananın eşqilə həmdərd, həmsirr olmaq arzusu ilə yaşamağı təmənnə edir.

Ya ilahi, sən məni biesqi-canan eyləmə
Eşq ilə şadəm, könül, dərdimə də rəman eyləmə.

Şah İsmayıl Xətainin lirik şeirlərinin müəyyən qismi əxlaqi-didaktik şeirlər rindən ibarətdir. Həmin şeirlər daha çox heca vəznində yazılmışdır. Bu şeirlər həmin aşıqlar məclisində saz havasına uyğun çalınıb oxunar, həmin də dərvişlər, müridlər gəzərişləkləndə söyləyir, təbliğ edir və yayırdılar.

Klassik sənətkarımızın təlimi didaktik şeirlərinin bəziləri aşiq dərvişbiyyatındakı ustadnamələrə xatırladır. Məsələn aşağıdakı qoşmada olduğu kimi:

Bu gün ələ almaz oldum məni sazım,
Ərşə dirək-dirək çıxar avazım,
Dörd şey vardır bir qarındaşa lazım
Bir elm, bir kələm, bir nəfəs, bir saz.

Gözəllim çıxsə, çıxsə salınsə
Bədir aylar kimi doğsa, dolınsə,
Dörd şey vardır bir qarındaşa lazım:
Bir xeyir, bir şəfə, bir ibadət, bir niyaz

Xətainin hikmət və nəsihət rindən insan “məni”nin tərbiiyi üçün birinci şərt kimi adəm övladının həyatda doğru yol tutması, halalla haramı ayıra bilməsi yri yoldan imtina bacarığı götürülür. Məni və paklığa və kamilliyə buradan başlanılır.

Sufi isən, alıb satma,
Halalına haram qatma,
Yolun əyrisinə getmə
Doğru yola nəzər eylə.

Müdrək qələmə sahibinin “Söz” rədifli gəraylısı poeziyamızda söz və onun dəyəri ilə əlaqəli nə hikmətə tamiz, aforistik və təsirli bəddii kələmlərdən birdir.

Sözünü bir söyləyən
Sözünü edər sağ bir söz
Pir nəfəsin dinləyən
Yüzünü edər ağ bir söz

Söz vardır kəsdir r başı,
Söz vardır kəsr savaşı,

Xətai didaktik təliminin əsas fəlsəfi konsepsiyası mənnənin zəngin və kamil şəxsiyyət yetişdirməyi hesablanıb. İnsanın sözü dürüst, qəlbi saf, əməli işıqlı olmalıdır. Nəciblik hümanizm, gözətoxlıq, yaxşılıq, qürur və ləyaqətini gizlətmək, Allahı və onun yaratdıqlarını sevmək və s. insani keyfiyyətlər şairimizin oxucuya və dinləyiciyə aşılamaq istədiyi mətbəlr silsiləsinə daxildir. Onun öyüdnəsihtəri sadə, aydın, sirayətədi və yadda qalandır. Sanki xalq təfəkküründən süzülüb gəlir.

Gövhərin keçməyən yerdə,
Satma qardaş, kərməyil.
Ləla daşını çay daşına
Qatma qardaş, kərməyil.

Gördün bir yerdə aşına,
Hər nə dərsən öz başına,
Yol daşını yol quşuna
Atma qardaş kərməyil.

Xətayim çağırır, kər,
Dünya belə gəlmiş zira,
Arif oxun bəs yer
Atma qardaş kərməyil.

Xətai öz qələmi ilə epik poeziyamızı da zənginləşdirmişdir. Onun iki poeması vardır. “Nəsihtənam”, “Dəhnam”. Hər iki poema ana dilində məsnəvi formasındadır.

“Nəsihtənam” həcmcə yığcam lirik poemadır. Dini-fəlsəfi mövzudadır, daha dəqiqə dini-təccvüfi mahiyyət kəsb edir. Əsəri əslində sufi-qızılbaş ideyalarının müxtəsr poetik risaləsi hesab etmək mümkündür. Əsrin əsas məzmunu və ideyasını konkret şəkilə bu cür xülasə etmək olar:

Ey həqiqət yolçusu, “talibi-rah” haqqın fəzilətinə sığın, dost eşqini özünə yoldaş el. Kərmə sahibinin, qədim zətin (Allahın) nurlu camalına rəğbətlə bəslə. Eşq yolunu tut. İkililiyi unut. (Hər şeyin Vahidə bağlandığını anla). Əhli niyaz ol. Cismini mərifət (ilahi hikmət) suyu ilə təmizlə. Batində ki təkbürü, qüruru yox el. Ta ki Fəzli-həqdən sənə ənam yetiş. Qələbinə rəhmət feyzi düş. Dilinə Allah (“Yahu”), könlündə Allahın hikməti ola. Təqlidi tərk edib əhli-tövhid olasan:

Dilində fəthü dövlət ola yahu
Könlüdə hikməti-yahu yamənu.
Dilərsən kim olasan əhli-tövhid,
Ki, sənə qalmıy şəm təqlid.

Yol və hal əhli üçün Haqdan başqa nə varsa, qeylü-qaldır. Əgər yaradılışın nizamını və sirrini anlayırsansa:

Məqami-heyrət içəyilə seyrən,
Divanə, əsrükü sərməstü heyran.

Bil ki, qəfəsdən (cisim və maddi aləm qəfəsinə). O (Tanrı) bir dərya, cahan isə qətrədir. Ancaq bu qətrə dəryadan ayrı deyil. Dünya aynasında nəyə baxsan onu görürsən. Günəş zərrə, zərrə də Günəşdir. Eyni zamanda:

Yaxın bax kim, sana səndən yaxındır.
İrəx baxma, sana səndən sağındır.

Haqqa şükür edib başqa fikri unut. Əlindən ixtiyar var ikən (imkanın var ikən)
Haqqın dostları ilə yar ol. Bu dünya mülkünə aldanma. "Xəyalı-eşqi özün
həmdəmə eyl". Çünki:

Olur bu eşq ilə can Həqqə vasil,
Ki, eşq olmayan candan nə hasil.

Poemada Məhəmməd peyğəmbərin tərifini verdikdən, ona sədaqətli
xidmət göstərmişliyi tövsiyə etdikdən sonra şair İmam Əlinin ("şah" adı ilə)
mədhiyyə keçir. Arxasınca sonrakı İmamlar xatırlanır və onlara bəyət təbliğ olunur,
12-ci imamın zühuruna inam ifadə edilir:

Zühur olmaz cəhan qarışmayınca,
Bu aləmdə küfrə düşməyincə.
Yenə oynay şahin zülfüqari,
Müti ola onun əmrinə vari.

Səfəvi şeyxi mürid bərdə düşüncələrini də bədiəmətnə belə əlavə edir:

Mürid oldur, ola əhli-iradət,
Hər işdə var, ələ pirdən icazət.
Haram edən yuxusun dost adına
Yana pərvanə təkcə eşqin oduna.

Cəhalət və nadanlığı pisləyən şair iman əhlinə bu deyilənlərlə əməl etməyi
dərsə bilər:

Budur sözüm sana, məndən əmanət,
Könül yıxma, vəli eylə imarət,
Dəxi yoldaş ilə qonşunu gözlə,
Ki, xəliqin eybini, səni açma gizlə
Yoldaş oldur, rəhmət yoldaşın,
Yoldaşın uğratmaya yol daşın.

Sənətkar Əsərin sonuna doğru uzun-uzadı yalvarış, and-qəsm ilə Allahdan
günahlarının bağışlanmasını iltimas edir. Cahanda bir nişan qoymaq məqsədilə
"Nəsihətnamə" yazıldığını söyləyir. Əzəli olanın didarını təmin etməyə arzusu
ilə səri yekunlaşdırır.

Xətainin əni həcmli səri "Dəhnamə" poemasıdır. "Dəhnamə" poemasını
şair 1506-cı ildə yazmışdır. Əsər əruz vəzninin həcaz bəhrindədir. Bəşər
dəbiyyatının həmişə yaşar mövzularından birində - məhəbbət mövzusunda,
məsnəvi formasındadır. Epik-lirik poemadır.

Xətai xüsusən bahar fəslinin gözəlliklərini dəfələrlə qələmə almış, bu
fəsilə təbii təbiətin aldığı şairanə görkəmi sənətkarlıqla nəzmə çəkmişdir. Şair insana
və təbiətə məhəbbətini "Dəhnamə" əsərində ümumi şəkildə, təbii təbiətin ürəkə
mənzərələrini yüksək bədiəviyyədə tərənnüm edir. Bu məsnəvidə məhəbbət
mövzusunda yazılmış qəzəllərə geniş yer tutur. Burada şair qiyabi surətdə
sevmiş olduğu sevgilisi ilə özü arasında on məktubu nəzərə alaraq səri
"Dəhnamə" adlandırmışdır. Əsərin müqəddiməsində şairin "Sifəti-gülşəni-bahar"
adlandırdığı "Bahariyyə" Azərbaycan dəbiyyatı tarixində təbiət təsvirinin ən
yaxşı nümunələrindən biridir.

Qış getdi, yenə bahar gəldi,
Gül bitdivü lələ zar gəldi.
Quşlar qamusu fəğan düşdü,
Eşq odu yenə bu can düşdü.

Sərvin yenı tutdu damı nın su,
 Su üstü oxudu faxtı gu-gu
 Qönçü dı hı nı cı mı ndı xı ndan
 Gülmü kdı n ı nar açıldı dı ndan
 Durna uçuban hı vayı düşdü,
 Laçın oluban ovayı düşdü

Bu misralarla başlanan təsvirdə baharın gəlməsi, təbiətin canlanması, quşların, heyvanların bir sözlə bütün təbiətin, hətə yataın gözəl şməsi çox maraqlı və obrazlı dildə təsvir edilir.

Şərvdə şas məslə məhəbbətdir. Şərvin lirik qəhrəmanı Aşıqın özüdür. Eşq qissəsinin qüssəsinə xəbərsiz olan Aşıq məhəbbətə hlinə gülür, tənə edir, onları bəh adlandırır. Ancaq bir dəfə çəməndə şərv ağacının kölgəsinə yatır və yuxuda tanımadığı bir gözəli vurulur. “Əbrusi kamanü kipriyi ox” olan bu gözəl onu ürəyində yaralayır. Vaxtilə:

Kim desə məni ki, aşiq oldum
 Rüsveyi-dili-xə layiq oldum,
 -bəhlə – deyibən, gülərdim ona,
 Hər tənə ki var qıldım ona

-deyən Aşıq Allaha yalvarır. Hatif həmin gözəlin pərişanlığında yaşadığını və həmin məkanın yerini nişan verir. Aşıq bağa gedib Məşuqu görür.

Tənə canı yetirdi yetirdi hər necük var,
 Gördüm çü pəri bəshni-gülzar.
 Bir şəkl göründü, bir şəmayıl,
 Əqlim ilə huşum oldu zayıf.
 Birsürü qərarü huş düşdüm,
 Qıldım meyi-vəsli nuş, düşdüm,
 Dilbər yanıma gəlib oturmuş
 Görəndə dedim ki, hə müdülillah!
 Bu sənmisən ey, nigari-məhru?
 Ta xeyli-xə yalım olmasın bu?
 Vəsli anıba ola könül xoş,
 Mənidə xəyal ola əlim boş.

Aşağıdakı parçada şair püxtə bir qələmlə həmin də Məşuqun portretini yaratmış, onun cismani gözəlliyini rəsm etmişdir. Onun füsunkarlığı və ətrafındakıların ona bəslədiyi ehtiramı və xidməti, qulluğu Aşıqi heyrətləndirir. Ancaq bağban onu görüb qəzəblənir, həttə döyür. Buraya necə düşdüyünü soruşur. Aşıq dərini ona danışır. Bağbanın ona yazdığı gəlir. Bağbanın məsləhəti ilə Şəbanı Məşuqə yelçi göndərir. Bundan qəzəblənən Məşuq Şəbanı həbs edir. Aşıq indi də məktəb dostundan məsləhət alır. Əvvəl Nuşu, sonra Ahı, nəhayət Göz yaşını Dildarın yanına göndərir. Ancaq hər dəfə sərt, təndiqi cavab alır. Nəhayət göz yaşını göndərilməsinə səkkizinci məktubda Məşuq ümidverici sözlər söyləyir.

Gün kimi cəmalı tab salmış,
 Zülfü yüzünə niqab salmış,
 Yüz huri pəri, hezar qılman
 Qulluqda durur mütii-fərman.
 Şərfənin üçün yağ durmuş,
 Xublar qamu solü sağ durmuş,
 Gül yuzi qızarmış infialdan
 Bənovşə yerə baxır məlaldan,
 Nərgizlər önündə cam dutmuş,

Bülbüllər oxur, nizam tutmuş
 Məndən dəxi aparma naümidi,
 Nə ümid apar, nə naümidi
 Degil dəxi kəsmə sün ricayi,
 Şayd qılam ana məni Və fayi
 Degil çü yanımda kəşfin oldu,
 Vəslim dilmə kəş işin oldu
 Şəh qatda kimin ki, adımı var,
 Əz cövrü sitməni dəni gəmi var?

Doqquzuncu məktubda isə Aşıqın sədaqətini, fədakarlığına inanıb görüş üçün vədə verir. Məhz bu məktubda Aşıqlar Məşuqun görüşü, isti davranışı, söhbəti və xoş ovqatla, vüsal sevinci ilə ayrılığı təsvir olunur. Beləliklə əsər başa çatır “Kitabın bitməsi və yazılmasının əsas səbəbi” barədə kiçik parça ilə poema yekunlaşır.

“Dəhnam” poeması vətənin, xalqını sevən bir türk şairinin ürək döyüntülərinin, doğma yurduna, elinə-obasına məhəbbətinin bədii təzahürü kimi misilsizdir.

Xətəinin “Dəhnam”-si ana dilində yaranan ilk epik əsərdir. Xətəi bu poemanı hakimiyyət uğrunda mübarizənin gərgin çağlarında iyirmi yaşı olanda yazmışdır. O, həyatının bu gənc çağlarında təkcə Azərbaycan Səfəvilər dövlətinin siyasətini qoymaqla məşğul olmamış, həm də epik şeirimizdə “Dəhnam” kimi orijinal keyfiyyətli məxsusu bir əsər bəxş etmişdir.

Xətəi ədəbi irsinin bir hissəsini heca vəznində xalq şeiri formasında yazılmış əsərlər təşkil edir. Şairin xalq şeiri formasına müraciət etməsi həyatın tələblərindən irəliləyirdi. Xətəinin siyasi və xalq estetik baxış və görüşləri bu şeirlərdə son dərəcə aydın və sadə bir tərzə ifadə olunur. Xətəinin heca vəznində yazdığı qoşma, gəraylı, varsağı, bayatı, nəfis və ilahiləri indi də öyrənmək, ibrət almaq üçün nümunə olmaq dərəcəsinə çatmışdır. Şair özünün fəlsəfi düşüncələrini işarə edərək oxucularını diqqətli, ehtiyatlı olmağa, əqidə, məslək yoluna sədaqətli yiyələnməyə çağırır:

Dərin dir bizim dəryamız, boylanmaz,
 Məni bir kəlam desəm, biri anlamaz.
 Kişi iqrarsız yollara bağlanmaz
 Yolların qoynunda yüyürüb gedər

Xalq şeirinin bayatı şəkli də Xətəinin məhəbbətli, məharətli müraciət etdiyi formaldandır. Xalq şeirinin bu sahədəki təcrübəsindən səmərəli şəkildə istifadə edən şair onların axıcılığına, yığcamlığına, atalar sözləri və xalq məsləhətləri kimi aforistik məna daşmasına da xüsusi diqqət yetirmişdir. Aşağıdakı bayatlarında olduğu kimi:

Könül vermə nadana,
 Haqqı inkar etmə,
 Müridəm, haqq demişəm
 Məhəbbət xanadana

Xətəi işin düşər,
 Gəlib-gedişin düşər,
 Dışım çiy loğmanı,
 Yerini dışın düşər

Şah İsmayıl Xətəinin şe'xiyyəti və əsərləri özündən sonrakı müddəniyyətə təmiz üzərində dərindən izlər buraxmış dahi Füzuli "Bəngü Bad"ini ona həsr etmiş, bəzi şeirlərinə cavablar yazmışdır.

Şah İsmayıl Xətəini doğma zəminə möhkəm bağlı olan bir adam kimi ozan-aşıq sənətinin rəhbərliyə yanaşmış, klassik şeir formaları ilə yanaşı xalq şeirinin müxtəlif şe'killərində dillər əzbəri ola biləcək əsərlər yaratmışdır. Bir yandan yazılı ədəbiyyatın, başqa bir yandan xalq yaradıcılığının zəngin sənətinə rəndən bəhrələndən bu sərkərdə şair ədəbi fəaliyyətinə məzmunla formanı həmişə vəhdətdə götürmüş, hər formadan, janrdan, vəzindən yerinə görə istifadə etmişdir. Sadəlik, aydınlıq, səmimiyyət, həyata, onun tələblərinə dərindən bağlılıq Xətəini poeziyasının səciyyəvi keyfiyyətləridir. Bu poeziya saf məniyəvi aləmin, aydın məfkurənin, sabaha dərindən inamın, hər cür şəxsi ödəli nifrətin parlaq ifadəsidir. Hər yeni nəsil onları dinlədikcə Şah Xətəini anıb, Azərbaycan tarixinin işıqlı bir dövrünü yada salacaq, şair Xətəini xatırlayıb gələcəyi boylanacaq. Xətəini bu zaman intəhasızlığının istənilən anında bütövlüyü, əzəməti ilə ucalacaq.

V

ŞAH İSMAYİL XƏ TƏİNİN AFORİZİMLƏRİ

Mürid oldur ola əhli-iradət,
Hər işdənin var ola, pirdən icazət.
Haram edən yuxusun dost yolunda,
Yana pərvanə tək eşqin oduna.

Kamal əhli ilə ol gəl müsahib,
Ki, ondan mərifət kəsib etən cayib.
Özün bilməz ilə durma, oturma,
Ömür zəyə keçər, əqlin itirmə.
Yoldaş oldur rəhm edən yoldaşına,
Yoldaşın uğrutmaya yoldaşına.

Yəqin bil doğruluq dost qapusudur,
Hər qıqət aləmin tapusudur.
Ola sidqilə kim ki, əhli-niyaz,
Olar, ol yol içində saf Şahbaz.

Sufi səni alıb satma,
Hər ləlinə haram qatma,
Yolun əyrisinə getmə,
Doğru yola nəzər eylə.

Gerçək olan kişi dostdan ayrılmaz,
Dəkmə kişilərdən hər qıqət olmaz,
Sən, səni satıban, yedirsən, bilməz,
Bu zamanda kimsə yaramaz elə.

... Olura-olmaza dost deyib gəzmə,
Bir əhdin bütün yar olmayınca
Namərd bağçasında qönçə gül olmaz,
Kamil ilə yoldaş olan yorulmaz,
İki məxluq vardır, haqqa qul olmaz,
Məğrurluq, nikbinlik etməli degil.

Dörd şey vardır bir qarındaşa lazım,
Biri elm, bir kəlam, bir nəfis, bir söz.

Ey könül, hər mənisiz cahili yar etmək nədir,
Mənisiz cahil sözünə etibar etmək nədir,
Çün onun qövlü xətdir, hər məqərarı bivi-fa,
Ey könül, nəhl ilə qövlü məqərar etmək nədir,

Ə hli-hə qqə can fə da qıl, cə hl ilə olma rə fiq,
Çün ə na dil var ikən zağı şikar etmə kən dir,
Xanda kim, hə r ə hli-ürfan görsən olgil xaki-pa,
Ey könül, naə hl olub andan kə nar etmə kən dir,

Dünyanın malivü mülki, gəncinə aldanma,
Əvvəl rizqü nişatdır, axiri şəhmatsən ...

Kimin ki, mənə icrə zati yoxdur
Çürükdür, sözünün bnyadır yoxdur.
Budur sözüm səni əmanət məndən,
Könül yıxma, vəli, eylə imarət.
Dəxi yoldaş ilə qonşunu gözlə,
Ki, xəlqin eybini, səni açma gizlə.

...Söz vardır kəsdir başı,
Söz vardır kəsə r savaşı,
Söz vardır ağulu aşı,
Bal ilə nə edər yağ bir söz.
Sözünü yaxşı bişirgil,
Yaxşı us ilə düşürgül,
Yaramazını şaşirgil,
Canına olur dağ bir söz...

Cahil olan söylər, sözünü bilməz,
Meydanə gəlincə, özünü bilməz.

Doğruluq dost qapısıdır...

Könül vermə nadana,
Haqqı inkar etmə.

Sözünü bir söyləyin,
Üzünü edə r ağır bir söz,
Pir nə fəsin dinləyin,
Yüzünü edə r ağ bir söz.

Qadının ə n yaxşı bəzi təbəssümüdür.

Doğruluq dost qapısıdır, doğru gəl gir bu yola.

Bir söz var xalq içində
Bir söz var xülq içində .

Haqq sözə hiylə qatılmaz.

Qövli yalançı ilə olma müsahib, çəkəlini,
Həmdə m olmaq divanə ilə külli-ziyandır bilən .

Ey Xətayi, qıl fəda canın vəfalı yar üçün,
Hər vəfasız biva fa kimsəni yar etmək nədir?

Bivəfalardan məhəbbət istəyən divanədir.

Hərcayi gözə qoşma başını,
Hərcayilik edib atar daşını.

Zahidi-gürahi gör divanəeylər səcdəni,
Ol günəhkar eylər sanur kim, səvab üstündədir.

Xəbərtutmaz həqiqətdən rıyanı zahidin fəhmi,
Onun fikri cəlib qisseyi-fəsanərdəndir.

Fəsanə sözlü vaizi görsən mələmət et,
Təxliq içində eyləməyərəzini zühur.

Neylərməol cənnəti, içində dildar olmasa,
Qoy onu viranəqalsın, bağçada bar olmasa.

Nəqayğum var rəqibin fitnəsindən?
Eşitdim: quyu qazan kəndi düşdü.
Dərindir bizim dəryamız boyalanmaz-
Min bir kələmdesəm, biri anlanmaz;
Kişi iqrarsız yollara bağlanmaz,-
Yolları qoynunda yüyürüb gedər.

Şah Xətaim, edim bu siri bəyan:
Kamilmidir, cahil sözünə uyan?!
Bir başdan ağlamaq ömrədir ziyan,
İki başdan mühibb yar olmayınca.

Xətai, dünyanın ötəsi fani,
Bizdə nə vətənlə bunda gələnlər hanı?
Sənə daim şad yürüyən düşmanı,-
Bir gün olub növbət ona da gələ!...

VI

**ŞAH İSMAYIL XƏ TƏİNİN HƏ YAT, DÖYÜŞ YOLU VƏ
YARADICILIĞININ Ə SAS TARİXLƏ Rİ**

- 1487** İyun ayının 23-də Şah İsmayıl I Xətai Şeyx Heydər oğlu qədim ərdəbil şəhərində anadan olmuşdur.
- 1488** İsmayılın bir yaşı olarkən atası öldürülmüşdür.
- 1489-1494** Dayısı Sultan Yaqub anası Şahbəyimi, İsmayılı və onun iki qardaşını İstəxrə-fars qalasında həbsdə saxlamışdır.
- 1494** Qardaşı Sultanəli Səfəvi əmirlərinin yığıncağını çağıraraq kiçik yaşlı İsmayılı “Səfəviyyə” ordeninin başçısı öz xələfəyinə etmişdir.
- 1494-1499** Gilan vilayətinin Lahican qəsbəsinə olarkən İsmayılın təhsili, təlim və tərbibəsi ilə ciddi şəğlənmişdir.
- 1499** 12 yaşlı İsmayıl atası Şeyx Heydərin ən yaxşı silahdaşlarını ətrafında toplayaraq ərdəbilə daxil olmuşdur.
- 1500** Şirvan üzərində yeriyir və Şirvanşah Fərrux Yassarın 20 minlik ordusunu darmadağın etmişdir.
- 1501** Bakını almışdır.
- 1501** Təbrizə daxil olaraq özünü şah elan etmişdir.
- 1501** I Şah İsmayıl Səfəvi hakimiyyətinin ilk günündə nə İslamın şiə təriqətinin imamı rəhbəri (12 imam – “İsnə aşara”) dövlət dini elan etmişdir.
- 1503-1508** Mazandarani, İran İraqını, Yədi, Fərisistanı, Kimrani, Mərkəz və Diyarbəkr vilayətlərini zəbt etmişdir. Nəhayət Bağdadı və bütün Ərəb İraqını ələ keçirmişdir.
- 1506** “Dəhnam” poemasını yazmışdır.
- 1510** Şah İsmayıl Xətai özbaş hökmdarı Şeybani xan üzərində qələbə qazanaraq Xorasan vilayəti, Herat, Bəlx və digər şəhərlər Şəfəvilər imperiyasının tərkibinə daxil edilmişdir.
- 1514** Avqust ayının 23-də Maku şəhəri yaxınlığında Çaldıran düzündə Türkiyə hökmdarı Sultan Səlimin qoşunları ilə döyüşdə məğlubiyyət uğramışdır.
- 1524** Mayın 23-də ərdəbilə qayıdarkən 37 yaşında vəfat etmiş, Şeyx Səfi məqbərəsinə dəfn olunmuşdur.
- 1919** Y.V.Çəmənzəminli İstanbulda çap etdirdiyi “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabında Şah İsmayılın həyatı, siyasi fəaliyyəti və yaradıcılığı haqqında məlumat vermişdir.
- 1923** İlk dəfə Salman Mümtazın səyi və təşəbbüsü ilə Bakıda nəşr olunan “Maarif və Mədəniyyət” toplusunun silsilə nömrələrində Xətainin əsərlərində nümunələr dərc edilmişdir.
- 1924** Şah İsmayıl Xətainin “Nəsihtnamə” əsəri haqqında ilk dəfə S. Mümtaz “Nəsihtnamə” adlı məqaləsinə məlumat vermişdir.
- 1926** Türk tədqiqatçısı F. Köprülü Bakıda çap etdirdiyi “Azərbaycan ədəbiyyatına dair tədqiqatlar” kitabçasında “Xətai Şah İsmayıl – Səfəvi” adlı yazısını dərc etdirmişdir.

- 1935** Məhəmmədli Tərcübiyə Təhranda nəşr etdirdiyi “Dənizməndani – Azərbaycan” adlı əsərində Xətəinin tərcümeyi-halı haqqında qısa məlumat vermişdir.
- 1942** Rus alimi V. Minorski “Şah İsmayılın poeziyası” adlı tədqiqat işini Xətəinin 19 şeirinin mətnini əlavə etmişdir.
- 1943-1945** Yazıçı M. İbrahimov “Dilimizin inkişaf yolları haqqında” və “Azərbaycan dili” adlı məqalələrində Şah İsmayıl Xətəini nəfis etmişdir.
- 1946** Akademik Həmid Araslının təşəbbüsü ilə ilk dəfə şairin “Qəzəllər” və “Dənizməni” poeması çap etdirilmişdir.
- 1946-1956** Türkiyədə Sadəddin Nüzhet ilk dəfə olaraq şairin “Divanı”nı tərtib etmiş və onu iki dəfə nəşr etdirmişdir.
- 1948** “Dənizməni” poemasının nisbətən mükəmməl nəşri Azərbaycanın İranla mədəni rabitə cəmiyyəti tərəfindən Ərəb Əlifbası ilə nəşr edilmişdir.
- 1959** Turxan Gəncəyi Nəpolda şairin qəzəllər və qəsidələrinin tərtibi mətni çap etdirmişdir.
- 1959** “Uşaqgəncəş” nəşriyyatı Xətəinin “Dənizməni” əsərini çap etdirmişdir.
- 1968** Fevralın 22-də Bakı metropolitenin “Xətəi” stansiyası istifadəyə verilmişdir.
- 1973** Şairin şeirlərindəki ibarət “Sazım” kitabı “Gənclik” nəşriyyatı tərəfindən nəşr edilmişdir.
- 1973** “Elm” nəşriyyatı şairin “Əsərləri”nin 2 cildliyini çap etmişdir.
- 1975-1976** Şairin “Azərbaycan” tərəfindən “Əsərləri”nin 2 cildliyi çap edilmişdir.
- 1982** “Gənclik” nəşriyyatında şairin “Dənizməni” kitabı nəşr olunaraq oxuculara təqdim olunmuşdur.
- 1987** Şair-hökmdarın anadan olmasının 500 illiyi qeyd olunmuşdur.
- 1989** R. Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində “Şah İsmayıl Xətəi və onun dövrü” adlı ekslibris sərgi təşkil olunmuşdur.
- 1990** Yanvarın 5-də Bakı şəhərindəki rayonlardan birində şairin adı verilmişdir.
- 1993** Mayın 28-də Bakının Xətəi rayonunda Şah İsmayıl Xətəinin abidəsi qoyulmuşdur.
- 1993** Dekabrın 6-da Şah İsmayıl ordeni (Ali hərbir orden) təsis edilmişdir.
- 1997** Bakıda görkəmli şairin təvəllüd tarixinin 510 illiyi beynəlxalq miqyasda qeyd edilmişdir. “Şah İsmayıl və onun dövrü” adlı beynəlxalq konfrans keçirilmişdir.
- 2004** Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində “Şah İsmayıl Xətəi tariximizdə və ədəbiyyatımızda” adlı elmi konfrans keçirilmişdir.
- 2005** “Şərq-Qərb” nəşriyyatı şairin “Əsərləri”ni çap etdirmişdir.
- 2007** Aprelin 19-da Strasburqda Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş elmi-ədəbi konfrans keçirilmişdir.
- 2011** Mayın 25-də “Xətəi” miniatür sənət qalereyası fəaliyyətə başlamışdır.

- 2012** Vaşinqtonda Şah İsmayıl Xətəiy hısr olunmuş nadir əlyazmaların sərgisi təşkil edilmişdir.
- 2013** Bakıda Azərbaycan-Türkiyə Evinin təşkilatçılığı ilə “Şah Xətəi – Sultan Səlim” Beynəlxalq simpoziumu keçirilmişdir.

VII

GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR ŞAH İSMAYIL
XƏTƏİ HAQQINDA

Şah İsmayıl Xətəi görkəmli dövlət xadimi, siyasi şəxsiyyəti, Azərbaycanı birləşdirmiş insandır.

Heydər Əliyev

Şah İsmayıl Xətəi Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq azərbaycanlıların bütün səviyyələrində üstün yer tutduğunu təsdiqlənən dövlət yaratmışdır.

Ramiz Mehdiyev

Şah İsmayıl Xətəi 38 yaşında, həyatının, yaradıcılığının, arzularının ən qaynar bir çağında dünyadan köçür, lakin qısa ömrü müddətində gördüyü işlərə ona ölmsəlik qazandırmış, onu Azərbaycan xalqının siyasi və mədəni tarixinin ən parlaq səhifələrində birinin yaradıcısı kimi tanıtmışdır.

Oktay Əfəndiyev

Şah İsmayıl Xətəi Təbrizdə gələlib səltənət taxtına oturdu və o zaman qədrli gizli saxlanan şeir məzhəbini aşkara çıxartdı.

Abbasqulu Ağa Bakıxanov

Şah İsmayılın sarayı azəri-türk ədəbiyyatının yaradıcı ocağı və bir akademiyası idi.

Məmməd Əmin Rəsulzadə

“... Həmin əsrdə yetişmiş və bir çox cəhətlərdən Xətəiyə görə daha yüksək yaradıcılıq qüvvəsinə malik olan Füzuli ilə müqayisə etdikdə Xətəi Azərbaycan-türk dilini daha geniş və daha zəngin şəkilə öz şeirlərində işlədən və fəzilətə olaraq bu dilin müəyyən dialektoloji xüsusiyyətlərini əks etdirən birinci şairdir – deyilə bilər...”

Bəkir Çobanzadə

Şah İsmayılın apardığı müharibələr onun vahid Azərbaycan dövləti yaratmaq arzu və istəyində nə irəliləməli gətirdi. O, Azərbaycan dilini dövlət və şeir dilinə çevirmiş, ölkənin siyasi, ictimai, iqtisadi və mədəni inkişafı üçün ölçüyəgələn dərin cəhd böyük işlər görmüşdür.

Məmməd Səid Ordubadi

Şah İsmayıl həmişə xalqının rifahı üçün çalışıb, qurduğu qüdrətli dövlətin daim çiçəklənməsi üçün əlində nə gələni əsirgəməyib. Daima xalqın arasında olub və xalqının dərd-sərinə şərik olub.

Əziz Cəfərzadə

Hər bir addımında diqqətli və ehtiyatlı olan Şah İsmayıl ağıllı məsləhətlərdən qulaq asır, qəddar, məslək yolunda sədaqətli hərəkət edirdi. O, böyüklük-böyük, kiçiklik-kiçik olmağı bacarırdı.

Fərrman Kərimzadə

Şah İsmayıl Səfəvi təkcə Azərbaycan tarixinin yox, ümumdünya tarixinin tanınmış dövlət xadimlərində, siyasi şəxsiyyətlərində biri olmuşdur və bu gün də belədir. Bu tarixi şəxsiyyəti təkcə praktiki və siyasi xadim yox, həmişə dərin

zəka sahibi, nəyi və nə zaman etməyi bilmiş, kütləni arxasınca aparmağı bacarmış məni lider olmuşdur.

Hüseynbala Mirzəmov

Şah İsmayıl Xətəinin apardığı müharibələr onun vahid Azərbaycan dövlətini yaratmaq arzusundan irəliləyirdi. O, Azərbaycan dilini dövlət və şeir dilinə çevirmiş, ölkənin siyasi, iqtisadi və mədəni inkişafı üçün ölçüyü gələn zədalı böyük işlər görmüşdü.

Xəlil Yusifli

Alimlər Şah İsmayılı qabil və kamil bir hökəmdar hesab edirdilər.

Hacı Mirzə

Şah İsmayıl müharibə meydanında şir kimi vuruşardı. Ziyafət məclisində isə ağzından dürr yağdırardı.

Həsən Rumlu

Şah İsmayıl Xətəinin şəxsiyyəti müasirləri tərəfindən müxtəlif cür qiymətləndirilirdi. Siyasi və dini meylinə əsaslı olaraq, bəziləri onun haqqında şövqlə danışır, digərləri isə ona qatı nifrət bəsləyirdilər. Belə şəraitdə müasirləri tərəfindən İsmayıl qarşı qəribə münasibət gözləməyə, belə bir münasibətə rast gəlmək çətindir. Lakin müasirləri onun həqiqi istedadının etiraf olunmasında yekdildirlər... Şah İsmayılın böyük dövlət təşkil etmək uğrunda fəaliyyəti və mülki idarəçiliyi seçməyə bacarığı onun böyük siyasi xadim olduğunu göstərir.

İ. P. Petruşevski

Şah İsmayıl dinə bağlı bir insan idi. Lakin bu xüsusiyyət ona reallığı olduğu kimi qəbul etməyi mane olmurdu. Şah İsmayıl heç vaxt tamahkar olmamış, nəfəsi ucundan səhvliyi yol verməmişdi və şəxsiyyətini, ibrəti və şeydən uca tutmuşdu. O, insanlığa, gözəlliyə böyük qiymət verir və hər şeydə gözəllik axtarmağa çalışırdı. Şah İsmayıl az hər yat sürməsinə baxmayaraq yalnız xeyirxah işlər görməyi can atmış, şərdən, pisdən uzaq olmuşdu.

Övliya Çələbi

Şah İsmayıl ərəb dilində də, fars dilində də danışmağı və yazmağı bacarırdı, buna baxmayaraq, özünün əsas dili sərəlini məhz türk dilində yazırdı və yeri gəlmişkən, heç də zəif olmayan bu sərəlini onu Xətəitəxəllü böyük şair kimi tanıtmışdır.

Jan-Rol Ru

İsmayıl həətə fars dilini tamamilə inkar etməsə də, şübhəsiz, türk kimi düşünür və türklər haqqında fikirləşirdi. Yarımköçəri türk tayfalarına yaxın və aydın dildə danışan və Azərbaycanda ideal türk dövlətini yaratmış İsmayıl onların nəzərində ilahiləşmişdi...

Şah İsmayıl yarımköçəri qızılbaş tayfalarının hamılıqla qəbul edilmiş rəhbəri idi, onu taxt-taca bu tayfalar gətirmişdi.

Jan-Lui Bake-Qramontun

VIII

SƏRLƏRİ

8.1. KİTABLAR

1. **Seçilmiş sərləri** [Elektron resurs] / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Çapaşoğlu, 2006. - 1 el. opt. disk (CD-ROM). - ("Nizami" layihəsi) (Azərbaycan dövləti)
2. **Sərləri** / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 384 s.
3. **Sərləri** / Şah İsmayıl Xətai. 2 cild. - Bakı : Azərbaycan, 1975-1976.
C. 1. Qəzəllər. - 1975. - 412 s.
C. 2. Şeirələr. - 1976. - 200 s.
4. **Sərləri** / Şah İsmayıl Xətai. 2 cild. II cild. - Bakı : Elm, 1973. - 400 s.
5. **Sərləri** / Şah İsmayıl Xətai. 2 cild. I cild. - Bakı : Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, 1966. - 632 s.
6. **Seçilmiş sərləri** : 4 kitabda. I kitab / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Brail Nəşriyyatı İnformasiya Resurs Mərkəzi MMC, 2012. - 144 s.
7. **Seçilmiş sərləri** : 4 kitabda. II kitab / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Brail Nəşriyyatı İnformasiya Resurs Mərkəzi MMC, 2012. - 140 s.
8. **Seçilmiş sərləri** : 4 kitabda. III kitab / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Brail Nəşriyyatı İnformasiya Resurs Mərkəzi MMC, 2012. - 164 s.
9. **Seçilmiş sərləri** : 4 kitabda. IV kitab / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Brail Nəşriyyatı İnformasiya Resurs Mərkəzi MMC, 2012. - 116 s.
10. **Dəhnam** / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Gənclik, 1982. - 220 s.
11. **Dəhnam** / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Azərbaycan Uşaq və Gənclər dövləti Nəşriyyatı, 1959. - 184 s.
12. **Keçmə namərd körpüsündən** : Şeir və poemalar / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Yazıçı, 1988. - 344 s.
13. **Sazım** : Qoşmalar, bayatılar, qəzəllər / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Gənclik, 1973. - 118 s.
14. **Seçilmiş şeirlər** : Qoşmalar, bayatılar, qəzəllər / Şah İsmayıl Xətai. - Bakı : Azərbaycan, 1964. - 244 s.

8.2. DÖVRİ Mİ TBATDA ÇAP OLUNMUŞ SƏRLƏRİ

15. **Bahar haqqında şeir** / Ş. İ. Xətai // dövlət qəzet. - 2004. - 19 mart. - S. 1.
16. **Bahar haqqında şeir** / Ş. İ. Xətai // Respublika. - 2003. - 20 mart. - S. 4.
17. **Bahar haqqında şeir** / Ş. İ. Xətai // dövlət qəzet. - 1991. - 15 mart. - S. 6.
18. **Bahariyyə** : "Dəhnam"-də n parça / Ş. İ. Xətai // Qobustan. - 2009. - № 1. - yanvar-mart. - S. 3.
19. **Bayatılar** / Ş. İ. Xətai // İqtisadiyyat. - 2005. - 21-27 yanvar. - S. 1.

20. **Diayri – eşqdə sultanım, dila, mən də zənimdə** ; Qızılgül, bağı büstanım, nə dersən? ; Yəqin bil ki, xudaidir Xətai ; Ey canü dili edən eşq ; Məhəbbətdən keçən haqdan da keçər : Qəzəllər / Ş. İ. Xətai // Azərbaycan. – 2006. - № 7. – iyul. – S. 3-5.
21. **Əlidir** ; Ey yəni şah ; Yapış gəl dəminə qoyma şahı ; Mənim Şah İsmayıl haqqın sirriyəm ; Abamdır Fatimə , atam Əlidir : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // Xalq qəzeti. – 1999. – 17 iyul. – S. 5.
22. **Xətai** : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // İqtisadiyyat. – 2003. – 21-27 noyabr. – S. 16.
23. **Könül, nə gəzirsən seyran yerində** ; Kərim eylə : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // Ədəbiyyat qəzeti. – 2011. – 5 avqust. – S. 2.
24. **Qızılgül bağü büstanım, nə dersən?** : Qəzəllər / Ş. İ. Xətai // Ədəbiyyat qəzeti. – 2015. – 14 mart. – S. 1.
25. **Mövsimi-qız, getdi, dövrü-novbahar oldu yenə** ; Yer yox ikən, gög yox ikən, təzəldən var idim : Qəzəllər / Ş. İ. Xətai // Qobustan. – 2005. - № 1. – S. 3.
26. **Neylərim, ol cənnəti, içində dildar olmasa** ; Könül, nə gəzirsən seyran yerində ; Mən “dərvişəm” – deyə köksün gərirsən ; Kərim eylə : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // Ədəbiyyat qəzeti. – 2012. – 14 iyul. – S. 3.
27. **Sanma daim şad yürüyüş düşmanı** : Şeirələrindən seçmələr / Ş. İ. Xətai // Ədəbiyyat qəzeti. – 1993. – 11 iyun. – S. 1.
28. **Yer yox ikən, göy yox ikən, təzəldən var idim** : Qəzəllər / Ş. İ. Xətai // Azərbaycan. – 2002. – 23 avqust. – S. 7.

8.3. Məcmuələrə də çap olunmuş şeirləri

29. **Dənham** : Poemadan parçalar / Ş. İ. Xətai // Qurbanov A. Bədii mətnin lingvistik təhlili. – Bakı : Maarif, 1986. – S. 97-101.
30. **Dənham** : Poema / Ş. İ. Xətai // Poemalar. – Bakı : Yazıçı, 1988. – S. 177-230.
31. **“Divan”dan bir qəsid** / Ş. İ. Xətai // Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Çıraq, 2007. – S. 217.
32. **İ Şah İsmayılın Dizmar vilayətində ruhanilərin vergilərdən azad edilməsi haqqında hökümü** / Ş. İ. Xətai // Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 1989. – S. 199-200.
33. **Ey yüzün güldür-lə bin ün qönçə xəndandır yenə** : Qəzəllər / Ş. İ. Xətai // Poeziya çiçəyi. – Bakı : Avrasiya Press, 2012. – S. 20.
34. **Eylə** : Şeir / Ş. İ. Xətai // Gəlimli, gedimli dünya ... – Bakı : Gənclik, 1979. – S. 110.
35. **Eylə** ; **Eylə** ; **Gərək** ; **Bir söz** ; **Baharın tərifli** : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı antologiyası. 3 cild. I cild. – Bakı : Öndərin nəşriyyatı, 2005. – S. 112- 118.
36. **Eylə** ; **Yalan söylər** : Şeirələr / Ş. İ. Xətai // Türkün 101 şairi. – Bakı : Yazıçı, 1993. – S. 15-16.

37. **Şah İsmayıl Xətəinin hikməti və nəsihiyyəti** / Ş. İ. Xətəi // İmam Əliyeva T. və başqaları. Hikməti və kəlam ensiklopediyası. – Bakı : “Boz oğuz”, 1998. – S. 356-359.
38. **İstərilər** ; Nəzəriyyə ; Eylə ; Gərək ; Bir söz ; Bulunca ; Baharın tərfi : Şeirlər / Ş. İ. Xətəi // Oğluma nəsihiyyəti. – Bakı : Gənclik, 1987. – S. 70-80.
39. **Qəzəli** ; Qoşma ; “Dəhnam” poemasından parçalar / Ş. İ. Xətəi // Hacıyev T., Vəliyev K. Azərbaycan dili tarixi. – Bakı : Maarif, 1983. – S. 140-144.
40. **Qəzəllər** ; Nəsihiyyətlər ; Qoşmalar ; Gəraylılar / Ş. İ. Xətəi // Az söylə, söz söylə. – Bakı : Maarif, 1992. – S. 194-201.
41. **Qəzəllər** ; Dəhnam ; Məsnəvi : Şeirlər / Ş. İ. Xətəi // XIII-XVI əsrlər Azərbaycan şeiri. – Bakı : Elm, 1983. – S. 378-486.
42. **Qəzəllər** ; “Dəhnam” poemasından parçalar / Ş. İ. Xətəi // Azərbaycan klassik ədəbiyyatından seçmələr. – 3 cild. II cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2005. – S. 284-328.
43. **Qəzəllər** ; Bayatılar / Ş. İ. Xətəi // Sevdiiyəm şeirləri. – 2 cild. I cild. – Bakı : Gənclik, 1978. – S. 62-69.
44. **I Şah İsmayılın Musa Dürğüt oğluna fərmanı** / Ş. İ. Xətəi // Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 1989. – S. 186.
45. **Şeirlər** / Ş. İ. Xətəi // Hikməti xəzinəsi. – Bakı : Maarif, 1992. – S. 290-293.
46. **I Şah İsmayılın Təbrizdə Xan Əhməd bəğinin bağışlanması haqqında hökmü** / Ş. İ. Xətəi // Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 1989. – S. 200-201.
47. **Varımdır** ; Yar olmayınca ; Gedər : Şeirlər / Ş. İ. Xətəi // Bayatı, qoşma, təcnis. – Bakı : Yazıçı, 1988. – S. 176-177.
48. **Varsağılar** ; Qoşma ; Gəraylı : Şeirləri / Ş. İ. Xətəi // Vətən nəğmələri. – Bakı : Qoliat nəşriyyatı, 2011. – S. 101-105.
49. **Yol qalmasın** ; Kərməyi ; Bir söz ; Şeirlər / Ş. İ. Xətəi // Bayatı, qoşma, təcnis. – Bakı : Yazıçı, 1988. – S. 66-68.

IX

ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA

9.1. KİTABLARDA

50. **Abbaslı, T.** Qurbanı tarix və folklor qaynaqlarında : Görkəmli sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin müasiri olmuş Dirili Qurbanının şahla olan münasibətləri və ona həsr etdiyi şeirləri haqqında / Abbaslı T. Qurbanının poetik irsi. – Bakı : “Təhsil” EİM, 2004. – S. 38-67.
51. **Azad, R.** İctimai dövr və epik şeir : Xətəi epik şeirini mövzu və janr xüsusiyyətləri / Azad R. Azərbaycan epik şeirinin inkişafı yolları. - Bakı : “Elm”, 1975. – S. 164-176.
52. **Araslı, H.** “Bəngü Bad” : Dahi şair Məhəmməd Füzulinin Şah İsmayıl Xətəiyə həsr etdiyi “Bəngü Bad” əsəri haqqında / Araslı H. Böyük Azərbaycan şairi Füzuli. – Bakı : Uşaq-gənclər, 1958. – S. 171-178.
53. **Araslı, H.** “Şah İsmayıl” dastanı : Səfəvi dövlətinin banisi, şair Şah İsmayıl Xətəiyə həsr edilmiş dastan haqqında / Araslı H. XVII-XVIII əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. – Bakı : Azərbaycan Universiteti Nəşriyyatı, 1956. – S. 87-88.
54. **Aslanov, Y.** Dərs verilən müsiri tələblər və yeni yanaşmanın başlıca istiqamətləri : Şah İsmayıl Xətəinin mübarizələrində dolu həyatı, yaradıcılığı haqqında / Aslanov Y. Ədəbiyyat tədrisi : nəsnə və müasirlik. – Bakı : ADPU nəşriyyatı, 2011. - S. 38-46.
55. **Səfəvilər İmperatorluğu (XVI-XVII yüzilliklər) :** Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyətə gəlməsi, hökmdar olduğu dövrdə Səfəvi dövlətinin daha da möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi uğrunda apardığı mübarizə haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Çıraq, 2011. – S. 364-383.
56. **XVI-XVII yüzillərdə Azərbaycan mədəniyyəti :** Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Çıraq, 2011. – S. 427-428.
57. **Azərbaycan Səfəvilər dövləti :** Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyətə gəlişi, xarici siyasəti və keçdiyi döyüş yolu haqqında / Azərbaycan tarixi. C.1. – Bakı : Çıraq, 2011. – S. 409-429.
58. **Şah İsmayıl Xətəi :** Görkəmli sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Azərbaycan etnoqrafiyası. 3 cild. . III cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2007. – S. 321-322.
59. **Xətəi dilində Azərbaycan sözlərinin leksik-semantik və üslubi xüsusiyyətləri /** Azərbaycan ədəbi dili tarixi. 4 cild. . I cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2007. – S. 329-344.
60. **Xətəinin məsnəvi dilində və Füzulinin alleqoriya dilində Azərbaycan söz və ifadələrinin ədəbi-bədii normalara münasibəti /** Azərbaycan ədəbi dili tarixi. 4 cild. . I cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2007. – S. 313-319.
61. **Məhəmmədov, Ə.** Şah İsmayıl Xətəi : Görkəmli dövlət xadimi və böyük şair Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında / Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. 3 cild. . I cild. – Bakı : Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nəşriyyatı, 1960. – S. 324-339.

62. **Məmmədov, S.** Müəlliflərin : Şah İsmayıl Xətəinin qızı Məhinbanu Sultanxanım xanımın türk sultanının qızı ilə müharibə iləyhin olan yazışmaları haqqında / Məmmədov S. Azərbaycanın şanlı qızları. – Bakı : Işıq, 1988. – S.5.
63. **Azərbaycan Səfiyəvilər dövləti** : Azərbaycanın qüdrətli hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı, yaradıcılığı və keçdiyi döyüş yolu haqqında / Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. Azərbaycan. – Bakı : Azərbaycan Milli Ensiklopediyası Elmi Mərkəzi, 2007. – S. 232-235.
64. **Məddəniyyət. İncəsənət** : Qüdrətli şair-hökəmdar Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında / Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. Azərbaycan. – Bakı : Azərbaycan Milli Ensiklopediyası Elmi Mərkəzi, 2007. – S. 741.
65. **Çaldıran vuruşması** : Səfiyəvilər dövlətinin banisi I Şah İsmayılın Çaldıran düzündə osmanlılara qarşı apardığı vuruşma haqqında / Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası. 10 cild. X cild. – Bakı : Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının Baş redaksiyası, 1987. – S.302-303.
66. **Şah İsmayıl Xətəi (1487-1524)** : Qüdrətli dövlət başçısı, şair və sərkərdə Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası. 10 cild. X cild. – Bakı : Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının Baş redaksiyası, 1983. – S.473-474.
67. **XVI-XVII əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti** : Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında / Azərbaycan tarixi. XIII-XVIII əsrlər. 7 cild. III cild. – Bakı : Elm, 2007. – S. 331-333.
68. **Səfiyəvi imperatorluğu (XVI-XVII yüzilliklər)** : Şah İsmayılın uşaqlıq illəri və gənclik dövrü haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : “Çıraq” nəşriyyatı, 2011. – S. 364-365; 367-368.
69. **I İsmayıl və imperatorluğun yaradılması. Şirvan və Şəkinin tam təbəələndirilməsi** : Şah İsmayıl Xətəinin keçdiyi döyüş yolu və yürüşləri haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : “Çıraq”, 2011. – S. 371-381.
70. **XVI-XVII yüzilliklərdə Azərbaycan mədəniyyəti** : Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və yaradıcılığı haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : “Çıraq”, 2011. – S. 427-428.
71. **Azərbaycan XVI əsrdə. Azərbaycan Səfiyəvilər dövləti** : Şah İsmayıl Xətəinin yaratdığı Səfiyəvilər dövlətinin tarixi, daxili və xarici siyasəti, keçdiyi döyüş yolu haqqında / Azərbaycan tarixi. XIII-XVIII əsrlər. 7 cild. III cild. – Bakı : Elm, 2007. – S. 200-260.
72. **I İsmayıl və imperatorluğun yaradılması. Şirvan və Şəkinin tam təbəələndirilməsi** : Şah İsmayıl Xətəinin yürüşləri haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Azərbaycan, 1996. – S. 371-383.
73. **Səfiyəvi imperatorluğu (XVI-XVII yüzilliklər)** : Şah İsmayıl Xətəinin uşaqlıq və gənclik illəri haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Azərbaycan, 1996. – S. 364-370.
74. **XVI-XVII yüzilliklərdə Azərbaycan mədəniyyəti** : Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Azərbaycan, 1996. – S. 427-428.
75. **Azərbaycan XII-XVII əsrlərdə** : Şah İsmayıl Xətəinin keçdiyi döyüş yolu və qazandığı uğurları haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Elm, 1993. – S. 164-466.

76. **Azərbaycan XIII-XVII əsrlərində** : Şah İsmayıl Xətəinin keçdiyi döyüş yolu haqqında / Azərbaycan tarixi. – Bakı : Elm, 1993. – S. 164-166.
77. **Şah İsmayıl Xətəi “Divan”dan bir qəsid** : Qəsid və qəsidin izahı haqqında / Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Çıraq, 2007. – S. 216-219.
78. **Şah İsmayıl Xətəi “Divan”dan bir qəsid** : Qəsid və qəsidin izahı haqqında / Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. – Bakı : Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 1989. – S. 194-196.
79. **Şah İsmayıl Xətəi** : XV əsrin sonu XVI əsrlərində yaşamış hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həsr olunmuş maraqlı həvalətlər / Azərbaycan yazıçılarının həyatından dəqiqələr. – Bakı : Gənclik, 1979. – S. 33-34.
80. **Babayev, V.** “Şah İsmayıl” dastanı : Dastanın hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin adı ilə hələ də meydana gələn siyasi bağlı müəllifin mülahizələri / Babayev V. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. – Bakı : Maarif, 1970. – S. 251-258.
81. **Babayev, Y.** Şah İsmayıl Xətəi (1487-1524) : Azərbaycanın hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və yaradıcılığı haqqında / Babayev Y. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi.(XIII-XVIII əsrlər). – Bakı : Elm və təhsil, 2014. – S. 419-452.
82. **Baxşəliyev, A.** Ədəbi abidələri : Şah İsmayıl Xətəinin məqbərəsi haqqında / Baxşəliyev A. Güney Azərbaycan şəhərlərinin mədəni həyatı. Səyahət gündəliklərində (XVI-XVII yüzilliklər). – Bakı : ADPU-nun nəşriyyatı, 2003. – S. 57-58.
83. **Baxşəliyev, A.** Səfəvi dövlətinin Portuqaliya və İspaniya ilə münasibətləri : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Səfəvi dövlətinin Portuqaliya və İspaniya ilə olan münasibətləri haqqında / Baxşəliyev A. Səfəvi dövlətinin sosial-iqtisadi həyatı və beynəlxalq əlaqələri. – Bakı : ADPU-nun nəşriyyatı, 2009. – S. 222-223.
84. **Baxşəliyev, A.** Səfəvi-Moğol münasibətləri : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Səfəvi-Moğol münasibətləri / Baxşəliyev A. Səfəvi dövlətinin sosial-iqtisadi həyatı və beynəlxalq əlaqələri. – Bakı : ADPU-nun nəşriyyatı, 2009. – S. 211-212.
85. **Baxşəliyev, A.** Səfəvi-Osmanlı münasibətləri : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Səfəvi-Osmanlı münasibətləri haqqında / Baxşəliyev A. Səfəvi dövlətinin sosial-iqtisadi həyatı və beynəlxalq əlaqələri. – Bakı : ADPU-nun nəşriyyatı, 2009. – S. 192-194.
86. **Baxşəliyev, A.** Səfəvi-Şeybani münasibətləri : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Səfəvi-Şeybani münasibətləri haqqında / Baxşəliyev A. Səfəvi dövlətinin sosial-iqtisadi həyatı və beynəlxalq əlaqələri. – Bakı : ADPU-nun nəşriyyatı, 2009. – S. 206-207.
87. **Bakıxanov, A.** Səfəvi dövlətinin zühurundan Nadir şahın vəfatına qədər : Görkəmli sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin keçdiyi döyüş yolu haqqında / Bakıxanov A. Gülistani-İrəm. – Bakı : Xatun Plyus, 2010. – S. 109-113.
88. **Cavadova, M.** Şah İsmayıl Xətəinin leksikası : “Dəhnam” poeması üzrə. – Bakı : Elm, 1977-216 s.

89. **Cahangir, Ə.** Döndü mirbaşlar : Tanınmış yazıçı, dramaturq Kamal Abdullanın Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Yarımçıq əlyazma” romanı haqqında / Cahangir Ə. Kim yatmış, kim oyaq. – Bakı : Yazıçı, 2012. – S. 120-125.
90. **Cəfərov, T.** Şah İsmayıl Xətai (1487-1524) : Həyatı haqqında / Cəfərov T. Məktəblinin ədəbiyyat lüğəti. – Bakı : Ayna Mətbu Evi, 2007. – S. 182-183.
91. **Çobanzadə, B.** Xətəinin dili və ədəbi yaradıcılığı haqqında / Çobanzadə B. Seçilmiş əsərləri. 5 cild. I cild. – Bakı : “Şərq-Qərb”, 2007. – S. 263-332.
92. **Döndümirzadə, Ə.** Azərbaycan ədəbi dilinin inkişafı tarixində Xətai-Füzuli mərhələsi. A. İctimai şərait haqqında. B. Bu mərhələdə Xətəinin mövqeyi / Döndümirzadə Ə. Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi. I hissə. – Bakı : Maarif, 1979. – S. 165-175.
93. **Əliyeva, N.** Qurbanı təvəllüdünün dəqiqləşməsində Xətai izləri / Dil məsələləri dair tematik toplusu. – Bakı : API, 1998. – S. 45-47.
94. **Mustafayev, T.** Şah İsmayıl Xətəinin yürüşləri / Elmi məqalələr toplusu. IV buraxılış. – Bakı : Elm, 2006. – S. 134-136.
95. **Nəsr :** Yazıçı Ə. Cəfərzadənin görkəmli dövlət xadimi və şairi Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Bakı-1501” romanı haqqında / Ədəbi proses – 81-82. – Bakı : Elm, 1987. – S. 26-30.
96. **Nəsr :** Yazıçı F. Kərimzadənin böyük hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Xudafərin körpüsü” romanı haqqında / Ədəbi proses – 81-82. – Bakı : Elm, 1987. – S. 215-219.
97. **Şah İsmayıl Xətai (1487-1524) :** Həyatı haqqında / Əhmədov S. Azərbaycan tarixində nüzvə şəxsiyyəti. – Bakı : Ayna Mətbu Evi, 2006. – S. 62-64.
98. **Əlibəyazadə, E.** Şah İsmayıl Xətəinin dili / Əlibəyazadə E. Azərbaycan dilinin tarixi. 2 cild. II cild. – Bakı : Azərbaycan şir, 2008. – S. 121-149.
99. **Əminzadə, R.** Azərbaycan memarlığı XVI-XVIII əsrlərində : Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə mədəniyyətin, inqisabatın və memarlığın inkişafı haqqında / Əminzadə R. Azərbaycan memarlığı XV-XIX əsrlərində. – Bakı : Şərq-Qərb, 2013. – S. 81-82.
100. **Əfəndiyev, F.** Qədim Azərbaycan ədəbiyyatında bədii nəsrin ilk rüşeymləri haqqında : Azərbaycan böyük şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Əfəndiyev F. Azərbaycan bədii nəsrinin tarixində. – Bakı : Azərbaycan şir, 1963. – S. 19.
101. **Əfəndiyev, O.** Azərbaycan Səfəvilər dövləti : Kitab Azərbaycan xalqının ən parlaq və möhtəşəm dövründə I Şah İsmayıl Xətəinin yaratdığı Səfəvilər və yaxud Qızılbaşlar dövlətinin tarixində həsr edilmişdir.
102. **Əfəndiyev, P.** “Şah İsmayıl” dastanı : Dastanın Azərbaycan hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin adı ilə əlaqədar meydana gəlmiş ədəbi bağlı mülahizələri və mülahizələri / Əfəndiyev P. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. – Bakı : Maarif, 1981. – S. 299-305.
103. **Əhmədov, Q.** Səfəvilər dövləti : Görkəmli dövlət xadimi və qüdrətli sərkərdə Şah İsmayıl Xətəinin Səfəvilər dövlətinin yaranmasında rolu

haqqında / Məmmədov Q. Mühitim. Müasirlər. Müləhizlər. – Bakı : Zaman, 2001. – S. 274-278.

104. Əliyev, S. Azərbaycan alqoriyasının zirvəsi : Azərbaycanın dahi şairi Məmməd Füzulinin Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Böngü Bad” poeması haqqında / Füzuli M. Böngü Bad. – Bakı : Azərbaycan ş, 1993. – S. 3-28.
105. Hacıyeva, M. “Şah İsmayıl Xətai” və Tacılı Bəyim Dastanı” haqqında nə bilirik? : “ Tacılı Bəyim” dastanında Şah İsmayıl Xətai obrazı / Hacıyeva M. Ədəbi düşüncələr. – Bakı : Azərbaycan ş, 2003. – S.131-136.
106. Heyt, Cavad. Şah İsmayıl Xətai : Həyat və yaradıcılığı haqqında / Heyt C. Azərbaycan ədəbiyyatına bir baxış. – Bakı : Yazıçı, 1993. – S. 38-41.
107. Heyt, C. “Şah İsmayıl” dastanı : Sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin adı ilə əlaqədar meydana gəlmiş dastan haqqında müəllifin fikirləri / Heyt C. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. – Bakı : Azərbaycan ş, 1990. – S. 92-95.
108. Heyt, C. Azərbaycan ədəbi dilində Xətai-Füzuli dövrü : Görkəmli şair Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında / Heyt C. Türk dilləri və ədəbiyyatının tarixi. I kitab. – Bakı : Təhsil, 2011. – S. 248-253.
109. Heyt, C. Səfərlər : Azərbaycanın görkəmli sərkərdəsi və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Heyt C. Türklərin tarix və mədəniyyətinə bir baxış. – Bakı : Azərbaycan ş, 1993. – S. 119-122.
110. Həsənov, C. Səfəri – Osmanlı müharibələrinin başlanması : Şah İsmayıl Xətəinin keçdiyi döyüş yolu və Çaldıran döyüşü haqqında / Həsənov M. Azərbaycan tarixi. – Sumqayıt : “Döyüş yeri - M”, 2010. – S. 142-144.
111. Şah İsmayıl Xətai : Həyatı haqqında / Hikmət xətəisi. – Bakı : Gənclik, 1992. – S. 290.
112. Hüseynov, A. Tarixi düşüncələr : Yazıçı . Cəfərzadənin Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Bakı-1501” romanı haqqında / Hüseynov A. Sənət meyarı. – Bakı : Yazıçı, 1986. – S. 208-228.
113. Xətai Şah İsmayıl I Səfəri : Həyatı haqqında / Hüseynov . XX əsrin 100 görkəmli azərbaycanlısı. – Bakı : “Sumqayıt” nəşriyyatı, 2002. – S. 168-169.
114. Abbaslı, M. Bir neçə söz : XV əsrin sonu XVI əsrin əvvəllərində yaşamış qüdrətli hökəmdar və söz ustası Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında / Xətai Ş.İ. Səzim. – Bakı : Gənclik, 1973. – S. 3-10
115. Abbasov, M. Şah İsmayıl Xətai : Qüdrətli hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında / Xətai Ş.İ. Seçilmiş əsərləri. – Bakı : Azərbaycan ş, 1964. – S. 5-12.
116. Araslı, H. Müqəddimə : Azərbaycan xalqının tarixində mühüm işlər görmüş böyük hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında / Xətai Ş. İ. Dəhnam. – Bakı : Gənclik, 1982. – S. 5-19.
117. Araslı, H. Şah İsmayıl Xətai və onun yaradıcılığı haqqında / Xətai Ş.İ. Dəhnam. – Bakı : Azərbaycan Uşaq və Gənclər ədəbiyyatı Nəşriyyatı, 1959. – S. 3-11.
118. Məmmədov, . Xətəinin “Dəhnam” və “Nəsihtnam” əsərlərinin nəşri, istifadə olunan əlyazmalarının təsviri və tədqiqi mətnin tərtib prinsipləri haqqında / Xətai Ş.İ. Əsərləri. 2 cild. II cild. – Bakı : Elm, 1973. – S. 5-6.

119. **Məmmədov, Ə.** Xətai sərərinin nəşri, istifadə olunan əlyazmalarının təsviri və təhqidi mətnin tərtib prinsipləri haqqında / Xətai Ş.İ. sərəri. 2 cild. I cild. – Bakı : Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, 1996. – S. 5-48.
120. **Məmmədov, Ə.** Şah İsmayıl Xətəinin sərəri / Xətai Ş. İ. sərəri. 2 cild. I cild. – Bakı : Azərbaycan ş, 1975. – S. 5-28.
121. **Yusifli, X.** Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və sənət dünyası / Xətai Ş.İ. sərəri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2005. – S. 4-26.
122. **Yusifov, X.** Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və sənət dünyası / Xətai Ş.İ. Keçmə namərd körpüsündən... – Bakı : Yazıçı, 1988. – S. 5.24.
123. **Xudiyev, N.** Şah İsmayıl Xətəinin dili / Xudiyev N. Azərbaycan dənbi dili tarixi. – Ankara : 1997. – S. 232-242.
124. **İmaməliyev, R.** Şah İsmayıl Xətai (1487-1524) : Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, hökəmdarı, şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və keçədiyi döyüş yolu haqqında / İmaməliyev R. İslam ensiklopediyası. – Bakı : Boz oğuz, 1997. – S. 524-526.
125. **İmaməliyev, R.** Şah İsmayıl Xətai məscidi : Şah İsmayıl Xətəinin məmri ilə tikilmiş və onun adı ilə adlandırılmış məscid haqqında / İmaməliyev R. İslam ensiklopediyası. – Bakı : Boz oğuz, 1997. – S. 526.
126. **İsmayıl, M.** Azərbaycan Səfəvilər dövləti : Şah İsmayıl Xətəinin Səfəvilər hökəmdarı kimi qazandığı uğurlar və yürüşləri haqqında / İsmayıl M. Azərbaycan tarixi. – Bakı : Azərbaycan ş, 1993. – S. 151-161.
127. **Kazimov, Q.** Ağlın, poetik düşüncənin, qəhrəmanlığın və hədəti haqqında roman : Yazıçı Fərman Kərimzadənin böyük şair, dövlət və mədəniyyət xadimi Şah İsmayıl Xətəini həsr etdiyi “Xudafərin körpüsü” romanı haqqında / Kazimov Q. Seçilmiş əsərləri. 10 cild. IV cild. – Bakı : Nurlan, 2009. – S. 104-114.
128. **Qasimov, X.** Azərbaycan dənbiyyəti : Böyük hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında / Qasimov X. Orta əsərlərdə Azərbaycan mədəniyyəti. – Bakı : “Aspoliqraf”, 2008. – S. 256-260.
129. **Mahmudov, Y., Şükürov, K.** Səfəvi və Osmanlı dövlətləri arasında Qəsr – Şirin müqaviləsi haqqında : I Şah İsmayılın Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması və möhkəmlənməsində əldə etdiyi uğurlar haqqında / Mahmudov Y., Şükürov K. Azərbaycan : beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya tarixi. 4 cild. I cild. – Bakı : 2009. – S. 38.
130. **Mahmudov, Y.** Çaldıran döyüşündən sonra Azərbaycanın Qərbi Avropa dövlətləri ilə diplomatik əlaqələri : Şah İsmayıl Xətəinin Çaldıran döyüşündən sonra bir sıra Avropa dövlətləri ilə apardığı diplomatik əlaqələri haqqında / Mahmudov Y. Azərbaycan diplomatiyası. – Bakı : Təhsil, 2006. – S. 200-221.
131. **Mahmudov, Y.** Səfəvilərin Qərbi dövlətləri ilə ilk diplomatik əlaqələri (1514-cü il Çaldıran döyüşünə qədər) : Qüdrətli hökəmdar və siyasi xadim Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyətə olduğu dövrdə diplomatik münasibətlər haqqında / Mahmudov Y. Azərbaycan diplomatiyası. – Bakı : Təhsil, 2006. – S. 170-200.
132. **Mahmudlu, Y.** XVI yüzilliyin əvvəllərində Səfəvi dövlətinin Avropa ölkələri ilə diplomatik əlaqələri : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti illərində olan

- diplomatik əlaqələri haqqında / Mahmudlu Y. Azərbaycan diplomatiyası. – Bakı : “Azərbaycan diplomatiyası” jurnalının nəşri, 1996. – S. 129-167.
- 133. Məmmədov, İ.** Səfəvilər dövlətinin yaranması I Şah İsmayılın xarici siyasəti / Məmmədov İ. Azərbaycan tarixi. – Bakı : Adiloğlu, 2005. – S. 215-217.
- 134. Məmmədov, İ.** Şah İsmayıl Xətai : Görkəmli dövlət xadimi, şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı, siyasi fəaliyyəti və yaradıcılığı haqqında. – Bakı : Uşaq nəşri, 1961.- 160 s.
- 135. Mustafazadə, T.** Azərbaycan Səfəvi dövləti XVI-XVII əsrlərdə : I Şah İsmayılın hakimiyyəti gələcəsi və Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması və möhkəmlənməsi uğrunda apardığı mübarizə haqqında / Mustafazadə T. Ümumi tarix. I kitab. – Bakı : İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, 2009. – S. 768-778.
- 136. Mümtaz, S.** Şah Xətai : Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında / Mümtaz S. Azərbaycan ədəbiyyatının qaynaqları. – Bakı : Avrasiya Press, 2006. – S. 309-322.
- 137. Mümtaz, S.** “Nəsihətnamə” : Şah İsmayıl Xətəinin “Nəsihətnamə” əsəri haqqında / Mümtaz S. Azərbaycan ədəbiyyatının qaynaqları. – Bakı : Avrasiya Press, 2006. – S. 334-337.
- 138. Nəbiyev, B.** Epik janr və zaman : Yazıçı Əziz Cəfərzadənin görkəmli hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Bakı-1501” romanı haqqında / Nəbiyev B. Roman və müasir qəhrəman. – Bakı : Yazıçı, 1987. – S. 32-33.
- 139. Nəbiyev, B.** Epik janr və zaman : Yazıçı F. Kərimzadənin hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Xudafərin körpüsü” romanı haqqında / Nəbiyev B. Roman və müasir qəhrəman. – Bakı : Yazıçı, 1987. – S. 34.
- 140. Nəbiyev, B.** Epik janr və zaman : Yazıçı Əlisə Nicatın böyük hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Qızılbaşlar” romanı haqqında / Nəbiyev B. Roman və müasir qəhrəman. – Bakı : Yazıçı, 1987. – S. 32.
- 141. Məmmədov, İ.** Nəsimi və Şah İsmayıl Xətai : Nəsimi və Xətai şeirlərində mənə və məzmun baxımından oxşar cəhətlər haqqında / İmadəddin Nəsimi. Məqalələr məcmuəsi. – Bakı : Elm, 1973. – S. 184-192.
- 142. Nicat, Ə.** Şah İsmayıl Xətai : Azərbaycanın qüdrətli hökmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında / Nicat Ə. Dünya sərkərdələri. – Bakı : Çıraq, 2006. – S. 183-187.
- 143. Nicat, Ə.** Şah İsmayıl : Böyük hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və döyüş yolu haqqında. - Bakı : Gənclik, 1994. – S. 3-13.
- 144. Şah İsmayıl Xətai :** Həyatı haqqında / XIII-XVI əsrlər Azərbaycan şeiri. – Bakı : Elm, 1983. – S. 378.
- 145. Onullahi, S.** XIII-XVII əsrlərdə Təbrizdə elm və mədəniyyət : Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında // Onullahi S. XIII-XVII əsrlərdə Təbriz şəhəri. - Bakı : Elm, 1982. – S. 193.
- 146. Onullahi, S.** Təbriz XVI-XVII əsrlərdə Şəhərin iqtisadi-ictimai tarixi : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə Təbrizdə istehsal olunan silah növləri haqqında / Onullahi S. XIII-XVII əsrlərdə Təbriz şəhəri. – Bakı : Elm, 1982. – S. 114-119; - S. 123.

147. **Rüstəmzadə, R.** Qədim dövr və orta əsr dastanlarında el qəhrəmanları : Şah İsmayıl Xətəyi həsr olunmuş “Şah İsmayıl – Tacılı bəyim” dastanı haqqında / Rüstəmzadə R. El qəhrəmanları xalq ədəbiyyatında. – Bakı : Gənclik, 1984. – S. 41-48.
148. **Seyidov, Y., Əlizadə, S.** Şah İsmayıl Xətəyi : Yaradıcılığında söz və dil haqqında fikirləri / Seyidov Y., Əlizadə S. Klassik Azərbaycan şairləri söz haqqında. – Bakı : Gənclik, 1977. – S. 72-76.
149. **Səfərlili, Ə., Yusifli, X.** Şah İsmayıl Xətəyi : Dövlət xadimi, şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və yaradıcılığı haqqında / Səfərlili Ə., Yusifli X. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. – Bakı : Ozan, 2008. – S. 416-430.
150. **Səfərlili, Ə., Yusifli, X.** Şah İsmayıl Xətəyi (1487-1524) : Dövlət xadimi, şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və yaradıcılığı haqqında / Səfərlili Ə., Yusifli X. Azərbaycan ədəbiyyatı. – Bakı : Maarif, 1982. – S. 215-221.
151. **Şah İsmayıl Xətəyi** : Görkəmli sərkərdə, şair Şah İsmayıl Xətəyi haqqında / Sənin baban kim olub. – Bakı : Gənclik, 1991. – S. 15-17.
152. **Şəmsi, M.** Səfəvilərin kürdlərə münasibəti : I Şah İsmayıl Səfəvinin hakimiyyəti illərində kürdlərə olan münasibəti və Kürdüstanı keçirməsi haqqında / Şəmsi M. Şərəfxan Bidlisinin “Şərəfnamə” əsəri kürd xalqının tarixi mənbəyi kimi. – Bakı : Elm, 1972. – S. 63-68.
153. **Tərbiyət, M.** Xətəyi Şah İsmayıl : Həyatı haqqında / Tərbiyət M. Danişməndani – Azərbaycan. – Bakı : Azərbaycan şər, 1987. – S. 365-366.
154. **Təhmasib, M. H.** Məhəbbət dastanları : Azərbaycanın qüdrətli sərkərdəsi və şairi Şah İsmayıl Xətəinin adı ilə bağlı meydana gəlmiş “Şah İsmayıl – Gülzar” dastanı haqqında müəllifin fikirləri / Təhmasib M. H. Azərbaycan xalq dastanları. – Bakı : Elm, 1972. – S. 180-197.
155. **Xətəyi Şah İsmayıl (1487-1524)** : Azərbaycanın böyük sərkərdəsi və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında / Uşaq ensiklopediyası. 3 cild. III cild. – Bakı : “Azərbaycan ensiklopediyası” Nəşriyyatı – Poliqrafiya Birliyi, 1999. – S. 233-235.
156. **Şah İsmayıl Xətəyi (1487-1524)** : Həyatı haqqında / Varlıq ensiklopedik toplusu. – Bakı : Zaman, 1998. – S. 170.
157. **Vəliyev, V.** “Şah İsmayıl” dastanı : Dastan haqqında ümumi məlumat və müəllifin fikirləri / Vəliyev V. Azərbaycan folkloru. – Bakı : Maarif, 1985. – S. 359-365.
158. **Zeynaloğlu, C.** Azərbaycanda Osmanlılar himayəsi : Səfəvilər dövlətinin hökəmdarı Şah İsmayıl Xətəyi haqqında / Zeynaloğlu C. Müxtəssir Azərbaycan tarixi. – Bakı : Azərbaycan Dövlət Kitab Palatası, 1993. – S. 62-63.

9.2. DÖVRİ MƏTBUATDA

159. **XVI-XIX əsrlər və illərində Azərbaycan baş vermiş hadisələr.** Azərbaycan Səfəvilər dövləti : Səfəvilər dövlətinin yaranmasında Şah İsmayıl Xətəinin rolu, həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında // Azərbaycan ordusu. – 2015. – 23 sentyabr. – S. 3.

160. **Namazov, Q.** Şah İsmayıl Xətəinin müasiri – Qurbani : Qurbani Şah İsmayıl Xətəinin ölümünə bir neçə şeir həsr edib // Xalq cəbhəsi. - 2015. - 15 avqust. - S. 14. – (e.n.)
161. **Abbaslı, T.** Böyük Azərbaycan azmanı : Azərbaycanın qüdrətli hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında // Mədəniyyət. – 2015. – 17 iyul. – S. 13.
162. **Telmanoğlu, X.** Şahınşah-Şah Xətəi : Böyük hökəmdar Şah İsmayıl Xətəi haqqında // Türkünstan. - 2015. - 21-27 iyun. - S. 16. – (e.n.)
163. **Qaraoğlu, Ş.** Quran iqtibasları və Xətəi yaradıcılığı // Mədəniyyət qəzeti. – 2015. – 6 iyun. – S. 26.
164. **Xəlilova, A.** Fərman Kərimzadənin “Çaldıran döyüşü” romanında dastan intertekst kimi : Yazıçı F. Kərimzadənin Şah İsmayıl Xətəiyə həsr etdiyi “Çaldıran döyüşü” romanı haqqında // Azərbaycan. – 2015. № 6. – iyun. – S. 174-181.
165. **Əhməd, V.** Şah Xətəi aydır, sirrini yayma.. : Xətəi xalq poeziyasının zənginləşməsinə də töhfələri verib // Xalq cəbhəsi. - 2015. - 27 may. - S. 14. – (e.n.)
166. **Səfiyev, S.** Sarayının yarpaq dolmasının dadına baxa bilərsiniz : Azərbaycan Milli Kulinariya Mərkəzinin Şah İsmayıl Xətəinin sarayında hazırlanan yarpaq dolmasının reseptini tələ etməsi haqqında // Mədəniyyət. – 2015. – 13 may. – S. 9.
167. **Mehdiyeva, S.** Şah İsmayıl Xətəi dilimizin də Şahı idi... // Kredo. - 2015. - 27 mart. - S. 5. – (e.n.)
168. **Babayev, Y.** Xətəinin yaradıcılığı öyrənilməli // Azərbaycan dili və mədəniyyəti tədrisi. – 2015. - № 1. – yanvar-mart. – S. 40-44.
169. **Dadaşov, M.** Kamal Abdullanın “Yarımçıq əlyazma” romanı italyalı oxuculara təqdim olub : Tanınmış mədəniyyətşünas K. Abdullanın Azərbaycan hökəmdarı Şah İsmayıl Xətəiyə həsr etdiyi “Yarımçıq əlyazma” romanının italyan oxucularına təqdim olunması haqqında // Azərbaycan. – 2014. – 7 dekabr. – S. 2.
170. **Gülay.** “İl təki tutmayınca, sən də rəvşəlməzsən...” // Kaspi. – 2014. – 22 noyabr. – S. 21. Şah İsmayıl Xətəinin mədəni yaradıcılığı haqqında.
171. **Vəlizadə, R.** Şah İsmayıl diplomatiyası : Akademik R. Mehdiyevin rus dilində nəşr edilən “Şah İsmayıl Səfiyev. Portret pravatelya i voına” kitabı haqqında müəllifin fikirləri // Respublika. – 2014. – 5 noyabr. – S. 6.
172. **Yusifzadə, C.** Övləyə qəbrə batar, yenə bitir...: Şah İsmayılın ulu babası Şeyx Zahidin qəbrə lənkərandadır // Qobustan. – 2014. № 4. – Oktyabr-dekabr. – S. 25-26.
173. **Mirzəliyev, H.** Vətəndaş və alim vicdanının diktəsi : Akademik R. Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyev : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” adlı əsəri haqqında müəllifin fikirləri // Azərbaycan. – 2014. – 31 oktyabr. – S. 4.
174. **Azərbaycan tarixinin dəyərli töhfələri** : Azərbaycan Turizm İnstitutunda akademik Ramiz Mehdiyevin rus dilində çap olunmuş “Şah İsmayıl Səfiyev : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının birinci hissəsinin təqdimatı

mərasiminin keçirilməsi haqqında // S. s. – 2014. – 25 oktyabr. – S. 3.; Azərbaycan. – 2014. – 25 oktyabr. – S. 3.

175. **Akademik Ramiz Mehdiyev** “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının ilk təqdimatı keçirilib : Bakı Slavyan Universitetində akademik Ramiz Mehdiyev rus dilində çap olunmuş “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının birinci hissəsinin təqdimatı haqqında // Azərbaycan. - 2014. - 22 oktyabr. - S.3; S. s. – 2014. – 22 oktyabr. – S. 4.
176. **Akademik Ramiz Mehdiyev** “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının ilk təqdimatı keçirilib : Bakı Slavyan Universitetində akademik Ramiz Mehdiyev rus dilində çap olunmuş “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının birinci hissəsinin təqdimatı haqqında // İki sahil. - 2014. - 22 oktyabr. - S. 2. – (e.n.)
177. **Abbas, A.** Şah İsmayıl hücəmlərin kökündə nə dayanır? // İdalət. – 2014. – 14 oktyabr. – S. 1,3.
178. **Akademik Ramiz Mehdiyev** “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabı çapdan çıxıb // S. s. – 2014. – 10 oktyabr. – S. 5; Respublika. – 2014. – 10 oktyabr. – S.4.
179. **Akademik Ramiz Mehdiyev** “Şah İsmayıl Səfiyi: hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabı çapdan çıxıb // Azərbaycan. - 2014. - 10 oktyabr. - S. 2. – (e.n.)
180. **Nəcəf, N.** “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarlıq titulu” : Şah İsmayıl Xətəinin həyat və onun hökəmdarlığı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 2014. – 10 oktyabr. - S. 12.
181. **“Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti”** kitabı çapdan çıxmışdır : Akademik Ramiz Mehdiyev “Şah İsmayıl Səfiyi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabı haqqında // Palitra. – 2014. – 10 oktyabr. – S. 4.
182. **Bərdəlov, Ş.** Xətəin yaradıcılığında təlim və təhsil // Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi. – 2014. - № 3. – iyul-sentyabr. – S. 7-12.
183. **Bişkek** akademik **Ramiz Mehdiyev** “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” kitabı nəşr olunub // Azərbaycan. – 2014. – 7 sentyabr. – S. 2.
184. **Uğur.** Çaldıran savaşından 500 il ötür : Bu vuruşdan sonra Şah İsmayıl bir də heç bir döyüş girməyib, ancaq dövlət quruculuğu ilə məşğul oldu... // Xalq cəbhəsi. - 2014. - 23 avqust. - S.13. – (e.n.)
185. **Sarıyeva, İ.** Xətəin yaradıcılığı dövlətimizin, tarix və mədəniyyətimizin yaşadıcısıdır... // Bakı xəbərləri. - 2014. - 7 avqust. - S.15. – (e.n.)
186. **Turan, A.** “Qardaş qardaşı mərdən vurdum deyən yalan söyləyən...” Şah İsmayıl Xətəin və yavuz Sultan Səlim arasında baş verən Çaldıran savaşı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 2014. – 18 iyul. – S. 10.
187. **“Şah İsmayıl Səfiyi : tarixi iplomatik sənədlər toplusu”** : AMEA-nın Ədəbiyyat institutunda keçirilən eyni adlı kitabın təqdimat mərasimi haqqında // Azad Azərbaycan. – 2014. – 22 iyun. – S. 4.

188. **AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda “Şah İsmayıl Səfiyi : tarixi iplomatik sənədlər toplusu”** : kitabının təqdimatı olmuşdur // Azərbaycan. – 2014. – 21 iyun. – S. 3 ; Yeni Azərbaycan. – 2014. – S. 3.
189. **Abdullayeva, S.** AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda “Şah İsmayıl Səfiyi : tarixi iplomatik sənədlər toplusu” : kitabının təqdimatı olmuşdur // 525-ci qəzet. -2014. - 21 iyun. - S.17. – (e.n.)
190. **İsmayıl.** Şah İsmayıl Xətai dönməmində Azərbaycan əmili : O, tariximizdə ilk dəfə olaraq bütün səviyyələri də əzərbaycançılıq ideyasının bünövrəsinə qoydu // Şərq. - 2014. - 7 iyun. - S.11. – (e.n.)
191. **Piriyeva, O.** “Şah İsmayıl Xətai” mövzusunun öyrənilməsində yeni təlim metodlarından istifadə // Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi. – 2014.- № 2. – Aprel-iyun. – S. 55-60.
192. **Muradoğlu, N.** Mirzə Heydər Dülali və Şah İsmayıl : Mirzə Heydər Dülali və Şah İsmayıl Xətai'nin həyat və yaradıcılıqlarının müqayisəli oxşar cəhətləri dövr və zamana uyğun olaraq hərtərəfli tərtib etmələri, hər iki şairin ana dilində şeir yazmaları haqqında // Kaspi. – 2014. – 14 may. – S. 15.
193. **Ömərov, V.** Azərbaycan dövlətçilik tarixində şair və fəth hökümdarı // Səfiyi. – 2014. – 3 aprel. – S. 15. – Səfiyi hökümdarı Şah İsmayıl Xətai haqqında.
194. **Ömərov, V.** Azərbaycan dövlətçilik tarixində Qızılbaş ideologiyasının fəlsəfi mahiyyəti : Müəllifin akademik R. Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” adlı məqaləsi haqqında fikirləri // Səfiyi. – 2014. – 2 aprel. – S. 15.
195. **Babayev, Y.** Şah İsmayıl Xətai lirikasının tədrisi // Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi. – 2014. - № 1. – yanvar-mart. – S. 38-47.
196. **Cəfərov, N.** Tarixin metafizikası : Səfiyi dövlətinin hökümdarı Şah İsmayıl Xətai'nin həyat və fəaliyyəti haqqında // Azərbaycan. – 2014. – 31 yanvar. – S. 6.
197. **Elbar.** Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dövlətçiliyi // Təzadlar. - 2013. - 17 dekabr. - S. 11. – (e.n)
198. **Qızılbaşlıq ideologiyası islama qarşı idimi?** : Şah İsmayıl Xətaiyə qarşı anti-təbliğata aparanlara fəlsəfi doktoru, tədqiqatçı alim Yusif Əli Afşarın verdiyi müsahibə // Xalq cəbhəsi. - 2013. - 17 dekabr. - S.13. (e.n)
199. **Mirzəmov, H.** Günəşlə kəç götürməz : Reha Çamuroğlunun Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “İsmayıl” romanı haqqında müəllifin fikirləri // Azərbaycan. – 2013. – 20 noyabr. – S.4.
200. **İlkin.** Şah İsmayılın uyduğu Şeyx Səfi türbəsi // Azad Azərbaycan. – 2013. – 30 iyul. – S. 7.
201. **Hüseynli, İ.** Demokratik inkişafın Azərbaycan modeli : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinə müəllifin münasibəti // Azərbaycan. – 2013. – 25 iyun. – S. 4.
202. **Seyidzadə, H. T.** “Şah İsmayıl Səfiyi : tarixi-diplomatik sənədlər toplusu” : AMEA-nın Ədəbiyyat institutunda akademik Ramiz Mehdiyevin elmi redaktorluğu ilə işıq üzə görmüş eyniadlı kitabın təqdimatı keçirilib // Azad Azərbaycan. – 2013. – 22 iyun. – S. 4.

- 203. Xəlilov, S.** Tarix : metodoloji və ideoloji əsaslar : Akademik Ramiz Mehdiyevin "Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" və "Tarixi idrakın elmiliyi problemlərinə dair" məqalələri haqqında müəllifin fikirləri // Azərbaycan. – 2013. – 22 may. – S. 6.; - 23 may. – S. 4.; - 24 may. – S. 6.
- 204. Xəlilov, S.** Tarix : metodoloji və ideoloji əsaslar : Akademik Ramiz Mehdiyevin "Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" və "Tarixi idrakın elmiliyi problemlərinə dair" məqalələri haqqında müəllifin fikirləri // 525-ci qəzet. - 2013. - 18 may. - S. 14-15. – (e.n.)
- 205. Cəlalov, S.** Vətəndaş olmağın çətinliyi : Müəllifin akademik Ramiz Mehdiyevin "Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" adlı məqaləsi haqqında fikirləri // Kaspi. – 2013. – 8 may. – S. 10-11.
- 206. Hacıyev, E.** Tarixi idrak yalnız elmi yanaşma və obyektiv mülahizələrin əsasında formalaşmalıdır // Azərbaycan. - 2013. - 2 may. - S. 10. - Akademik Ramiz Mehdiyevin "Şah İsmayıl Səfəvi ali : məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" məqaləsi haqqında fikirləri.
- 207. İsfəndiyarqızı, N.** Azərbaycan olmadan türklük olmaz : Niğdə Universitetinin professoru Rəzi Kılıç ilə Şah İsmayıl Xətai və Yavuz Sultan Səlim münasibətləri haqqında müsahibə // Kaspi. – 2013. – 1 may. – S. 9.
- 208. Ağayev, İ.** Ramiz Mehdiyev : "Azərbaycanın böyük oğullarına lazımı qiymət verilməlidir" : Akademik ramiz Mehdiyevin qüdrətli hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi "Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" və "Tarixi idrakın elmiliyi problemlərinə dair" adlı məqalələri haqqında // Palitra. – 2013. – 27 aprel. – S. 4.
- 209. Mehdiyev, R.** Tarixi idrakın elmiliyi problemlərinə dair : "Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi" adlı məqalənin davamı // Yeni Azərbaycan. – 2013. – 26 aprel. – S. 4-8.; Sə. – 2013. – 26 aprel. – S. 5-11.
- 210. "Bu dünyada mal-mülküm vardır deyən yalan söylər..."** : Tariximizin ən möhtəşəm adlarından biri : Şah İsmayılın həyatı və yaradıcılığı haqqında // Azadlıq. - 2013. - 17 aprel. - S.14. – (e.n.)
- 211. Qaraca, B.** Tarix təkrar səhvləri bağışlamır : Bakıda Azərbaycan – Türkiyə Evinin təşkilatçılığı ilə keçirilən "Şah Xətai – Sultan Səlim" beynəlxalq simpoziumu haqqında // Azərbaycan. – 2013. – 11 aprel. – S. 11.
- 212. İsmayılov, R.** Əsas məqsəd tarixin səhvlərindən nəticə çıxarmaqdır : Bakıda "Şah Xətai – Sultan Səlim" beynəlxalq simpozium keçirilir // Kaspi. – 2013. – 6-8 aprel. – S. 8.
- 213. Uğur.** Qədim türk eli - Kırkük : 1258-ci ildə Hülakilər, 1508-ci ildə Şah İsmayıl Xətai həttə Bağdadı da Azərbaycana birlişdirmişdilər // Xalq cəbhəsi. - 2013. - 12 mart. - S.14. – (e.n.)
- 214. Tumas, İ.** Şah İsmayıl "mat" : Görkəmli dövlət xadimi və şairi Şah İsmayıl Xətəinin şahmata olan marağı // Azad Azərbaycan. - 2013. - 24 fevral. - S. 6.
- 215. Ağayev, İ.** Ortaq türk tarixinin yazılması üçün Azərbaycan və Türkiyə tarixçiləri danışıqlar aparır : AMEA Tarix İnstitutunun direktor müavini,

- dosent T. Nəcəfli ilə Səfəvi-Osmanlı münasibətləri və Şah İsmayıl Xətai haqqında müsahibə // Palitra. – 2013. – 21 fevral. – S.11.
- 216. Fransız səyyahının Xətai haqqında kitabı tapılıb :** Fransız səyyahı Rafael dü Manın Səfəvilər dövləti və Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi kitabı haqqında // Kaspi. – 2013. -2-9 fevral. – S. 13.
- 217. Nəbibəyli, Z.** Tarixi yaddaşımızın Səfəvilər səhifəsi : Müəllifin akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi ali : məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında fikirləri // Respublika. – 2013. – 5 fevral. – S. 5.
- 218. Nəsirov, C.** Xətai şəxsiyyətinə obyektiv münasibət // Azərbaycan. – 2013. – 1 fevral. – S. 7. – Şah İsmayıl Xətai haqqında.
- 219. Əlioğlu, P.** Şah İsmayıl Xətəinin xətt nümunəsi // 525-ci qəzet. - 2013. - 30 yanvar. - S. 7. – (e.n.)
- 220. Sumqayıt Dövlət Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinin müzakirəsi keçirilmişdir** // Xalq qəzeti. – 2013. – 26 yanvar. – S.3.; Azərbaycan. – 2013. - 26 yanvar. – S. 3.
- 221. Məmmədov, S.** Şah İsmayıl görkəmli sərkərdə və dövlət xadimi // Respublika. – 2013. – 23 yanvar. – S. 5. – Səfəvi dövləti və onun banisi haqqında.
- 222. Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir** // Xalq qəzeti. – 2013. – 19 yanvar. – S. 2.
- 223. Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində akademik Ramiz Mehdiyevin «Şah İsmayıl Səfəvi ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi» məqaləsi müzakirə edilmişdir** // Azərbaycan. - 2013. - 19 yanvar. - S.3. – (e.n.)
- 224. Hacıyev, S.** Dövlətçilik tariximizin şanlı səhifəsi H. Sani, M. Abdullayev // Azərbaycan. – 2013. – 17 yanvar. – S. 5. - Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” adlı məqaləsi haqqında.
- 225. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir** // Xalq qəzeti. – 2013. – 10 yanvar. – S. 2.; Azərbaycan. – 2013. – 10 yanvar. – S. 3.
- 226. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir** // 525-ci qəzet.- 2013. - 10 yanvar. - S.7. – (e.n.)
- 227. Mirzəmov, H.** Şah İsmayıl Səfəvi – qürur və şərafətimiz // Azərbaycan. – 2013. – 8 yanvar. – S. 3.; 9 yanvar. – S. 4.
- 228. Azərbaycan Turizm İnstitutunda akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir** // Azərbaycan. – 2012. – 30 dekabr. – S. 8.
- 229. Fəritçov, S.** Şah İsmayıl Xətai fəhmi və duyğular cəlini // Mədəniyyət. – 2012. – 29 dekabr. – S. 15.

230. **Baxşılıyeva, G.** Azərbaycançılıq məfkurəsinin təntənəsi : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında müəllifin söylədiyi fikirlər // Azərbaycan. – 2012. – 29 dekabr. – S. 5.
231. **Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir :** Müzakirə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində keçirilmişdir // Azərbaycan. – 2012. – 29 dekabr. – S. 6.
232. **Kərimli, T.** Şah İsmayıl Xətai yaradıcılığında ali insani duyğuların bədii təqdimi // Azərbaycan. – 2012. – 25 dekabr. – S. 6.
233. **Həsənoğlu, C.** Qızılbaşlar Günay Gəncəlin qəlbində necə görünür? : Müəllifin akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinə, həmçinin Şah İsmayıl Xətaiyə həsr edilmiş əsərlərin onların müəlliflərinə olan münasibəti, fikirləri haqqında // Paritet. – 2012. – 22-24 dekabr. – S. 8, 15.
234. **Dövlət İdarəçilik Akademiyasında “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” sərlövhəli məqalə müzakirə olunmuşdur** //Azərbaycan. – 2012. – 13 dekabr. – S. 5.; Azərbaycan müəllimi. – 2012. – 21 dekabr. – S. 3.
235. **Novruzoğlu, R.** Şah İsmayıl... : Şəhur düzündən başlanan qələbə // Respublika. – 2012. – 21 dekabr. – S. 9.
236. **Səfəndiyev, O.** Səfəvilər dövlətinin yaranmasında Azərbaycan etnosunun rolu : Şah İsmayıl Xətəinin Səfəvilər dövləti tarixində dövlətçilik fəndlərinin formalaşmasında və azərbaycançılıq ideyasının təşkilində göstərdiyi böyük rolu haqqında // Respublika. – 2012. – 20 dekabr. – S. 10.
237. **Bayramov, İ.** Tarixi düzgün baxış və ya haqqı nəhaqqa vermək olmaz : Müəllifin akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinə verdiyi yüksək dəyər haqqında // Respublika. – 2012. – 19 dekabr. – S. 4.
238. **Vaşinqtonda Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuş nadir əlyazmaların sərgisi keçirilib** // Paritet. – 2012. 18-19 dekabr. – S. 16.
239. **Məmmədov, A.** Səfəvilər dövləti Azərbaycan dövlətçiliyinin genealogiyadaşdır : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında müəllifin fikirləri // Paritet. – 2012. – 18-19 dekabr. – S. 8, 11.
240. **Abdullayev, M., Bayramlı, Z.** Azərbaycan Səfəvi dövlətinin etnik kimliyi məsələsinə bir baxış : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında müəllifin fikirləri // Respublika. – 2012. – 18 dekabr. – S. 6.
241. **Məmmədov, A.** Səfəvilər dövləti dövlətçiliyimizin genoloji yaddaşdır : Müəllifin akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında fikirləri //Azad Azərbaycan. – 2012. – 18 dekabr. – S. 6.
242. **Sadiqov, H.** Mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan dövlətinin banisi : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinə müəllifin fikirləri // Azərbaycan. – 2012. – 18 dekabr. – S. 4.

243. Pişnamazzad, S. Şah İsmayıl Səfiyənin obyektiv tarixi qiymətinin verildiyi ünvan // Respublika. – 2012. – 15 dekabr. – S. 11.
244. Ali mərəmli tarixi şəxsiyyətlərin missiyası : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi haqqında // Azərbaycan. – 2012. – 13 dekabr. – S. 5.
245. Prezident Administrasiyasının rəhbəri akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi Qırğızistanın “Kabar” dövlət informasiya agentliyinin saytında yerləşdirilmişdir // Azərbaycan. – 2012. – 13 dekabr. – S. 5.
246. Məhərrəmov, T. Şah İsmayıl Xətəisiz Azərbaycan xalqı varmı? : AMEA-nın Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Y. Mahmudovla Səfiyəni hökəmdarı Şah İsmayıl Xətəinin siyasi fəaliyyəti ilə bağlı müşahidə // Kəspi. – 2012. – 12 dekabr. – S. 6-7.
247. Pişnamazzad, S. Şah İsmayıl Səfiyənin obyektiv tarixi qiymətinin verildiyi ünvan // Respublika. – 2012. – 12 dekabr. – S. 12.
248. AMEA-nın Tarix İnstitutunda akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə olunmuşdur // Azərbaycan. – 2012. – 11 dekabr. – S. 4.
249. Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi qırğız və rus dillərində kitab şəklində nəşr olunacaqdır // Azərbaycan. – 2012. – 9 dekabr. – S. 1.
250. AMEA-nın akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir // Azərbaycan. – 2012. – 8 dekabr. – S. 3.
251. Hacıyev, E. Tarixi təhrif etməyi yönəltmənin cəhdləri layiqli səbəbəli cavab : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” adlı məqaləsi haqqında // Azərbaycan. – 2012. – 7 dekabr. – S. 3.
252. Bakı Slavyan Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin Səfiyəni hökəmdarı Şah İsmayıl Xətəinin siyasi fəaliyyəti ilə bağlı yazdığı məqaləsi geniş müzakirə olunmuşdur // Azərbaycan. – 2012. – 7 dekabr. – S. 3.
253. Akademik Ramiz Mehdiyev tarixi araşdırmalar və konkret faktlara isnad edərək Şah İsmayıl Xətəinin fəaliyyətinin əsas məqamlarını belə xarakterizə edir // Azərbaycan. – 2012. – 6 dekabr. – S. 2.
254. Cəfəri, R. Güclü dövlət xadimlərinin zəkası və istedadı sayəsində millət öz müstəqilliyini və suveren dünyagörüşünü nail olur : Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi” adlı məqaləsi haqqında // Azərbaycan. – 2012. – 6 dekabr. – S. 2.
255. Mehdiyev, R. Şah İsmayıl Səfiyəni : ali mərəmli tarixi şəxsiyyət kimi // Azərbaycan. – 2012. – 5 dekabr. – S. 3-6.
256. Almaniyada Şah İsmayıl Xətəinin nəfis bir xətt nümunəsi aşkarlanıb // Səfə. – 2012. – 17 noyabr. – S. 12.
257. Kənan. Qələbəsi bədi olan Xətəi // Azad Azərbaycan. – 2012. – 30 oktyabr. – S. 7. – Şah İsmayıl Xətəi haqqında.

258. **Ömərrov, V.** Azərbaycan Səfəvi dövlətinin XVI əsrdə inkişafı : Böyük hökümədsar və şair Ş. İ. Xətəinin ön Qafqazda, Şimali Gürcüstanda öz mövqeyini möhkəmləndirmək üçün gördüyü bir sıra ciddi tədbirlər haqqında // Sə. - 2012. - 12 oktyabr. - S. 14.
259. **Ömərrov, V.** Azərbaycan Səfəvi dövlətində mədəniyyət : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə mədəniyyət haqqında // Sə. - 2012. - 9 oktyabr. - S. 14.
260. **Ömərrov, V.** Azərbaycan Səfəvi dövlətinin Avropa ilə əlaqələri : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə Avropa dövlətləri ilə olan diplomatik əlaqələri haqqında // Sə. - 2012. - 5 oktyabr. - S. 14.
261. **Ömərrov, V.** Azərbaycan Səfəvi dövlətini yetişdirən tarixi şərait : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti gələlişi və keçdiyi döyüş yolu haqqında // Sə. - 2012. - 4 oktyabr. - S. 14.
262. **Ömərrov, V.** Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması dövlətçilik tariximizin parlaq səhifəsidir : Şah İsmayıl Xətəinin Səfəvi dövlətinin yaranmasında rolu, hərbətəliyi haqqında // Sə. - 2012. - 28 sentyabr. - S. 14.
263. **Şah İsmayılın yeni fərmanı tapılıb** : Fərmanın surəti Sank – Peterburq Şərşünaslıq İnstitutunun kitabxanasından götürülmüşdür // Palitra. - 2012. - 28 sentyabr. - S. 16; Azərbaycan. - 2012. - 28 sentyabr. - S. 8.
264. **Əlioğlu, P.** Şah İsmayıl Xətəinin ana dilində fərmanı // 525-ci qəzet. - 2012. - 26 sentyabr. - S. 7. - (e.n.)
265. **Yaqub, M.** Şah Xətəini Zuvandda şah qaldırmış... : Şah İsmayıl Xətəinin anadan olduğu yer və silahdaşları haqqında // Ulduz. - 2012. - № 9. - Sentyabr. - S. 44-66.
266. **Oktay.** Başqa bir Şəms — Mövlanə klassikası : Şah İsmayıl Xətəini və Qurbaninin bir-birlərinə olan münasibətləri haqqında // Xalq Cəbhəsi. - 2012. - 14 avqust. - S.15. - (e.n.)
267. **Səfərlili, A.** Qılınc və qələm şairi : Görkəmli dövlət xadimi, qüdrətli şair Şah İsmayıl Xətəini haqqında // Kaspi. - 2012. - 11-13 avqust. - S. 17.
268. **Sərkərdə şair** : Bakı şəhəri Xətəini rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində Azərbaycan Səfəvi dövlətinin başçısı, görkəmli sərkərdə Şah İsmayıl Xətəinin 525 illik yubileyi münasibətilə keçirilən tədbir haqqında // Mədəniyyət. - 2012. - 25 iyul. - S. 14.
269. **Vəfalı, A.** Savaşın söz... : Şah İsmayıl Xətəini haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2012. - 14 iyul. - S. 1-3.
270. **Eyyubova, G.** Şah İsmayıl fəth idi : Qüdrətli sərkərdə Şah İsmayıl Xətəinin həyatı haqqında // İki sahil. - 2012. - 23 may. - S. 16.
271. **Salim, F.** “Xətəini” : Görkəmli sərkərdə və qüdrətli şair Şah İsmayıl Xətəinin adına olan “ Xətəini” kəlməsinin mənası və izahı haqqında // Kaspi. - 2012. - 11-13 fevral. - S. 24.
272. **Kərimov, P.** Şah İsmayıl Xətəinin nəvəsi İbrahim Mirzənin ana dilində şeirləri : İbrahim Mirzənin ana dilində yazdığı şeirləri haqqında // Azərbaycan. - 2012. - № 1. - Yanvar. - S. 184-189.
273. **Xətəini Miniatur Sənət Qalereyasında “Avqust-2011” bədii sərgisi açılıb** // Ədəbiyyat qəzeti. - 2011. - 5 avqust. - S. 2.

274. Ağayev, İ. Şah İsmayıl Xətəinin əfqanıstanda əlyazmasının saxlandığı barədə ingilis alimlərinin birinin məqaləsi vasitəsilə xəbərlə tutmuşuq : AMEA Məhkəmmədə Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktor müavini P. Kərimovla müsahibə // Palitra. – 2011. – 5 avqust. – S. 6.
275. Akyol, T. Şah İsmayılın mədəniyyət mirası / /Ekspress. -2011. - 19-21 fevral.- S. 17. – (e.n.)
276. Şah İsmayılın Türkiyədə saxlanılan taxtı Azərbaycanlılarda sərgilənə bilər // Mədəniyyət. – 2010. – 26 yanvar. – S. 4.
277. Rəşidqızı, Ə. Tarixi şəxsiyyət Şah İsmayıl Xətəi // Ədalət. – 2010. – 8 iyun. – S. 5.
278. Ramin. Tarixi həqiqətlər... : XV-XVI əsrlərdə yaşamış görkəmli şəxslər, şair Şah İsmayıl Xətəi haqqında // Hərbi and. – 2010. – 10 aprel. – S. 13.
279. İlyasov, Z. Milli dəyərlərimizi nurlu xəzində olan kitablarda axtarmalıyıq : Şah İsmayıl Xətəinin Azərbaycan dilinin inkişafında rolu // İqtisadiyyat. – 2009. – 30 oktyabr-5 noyabr. – S. 7.
280. Əliyev, Ə. “Şah İsmayıl vəqifi” : Şah İsmayıl Xətəinin Çaldıran döyüşündən qayıdan zaman başına gələn həlakətlərin bəddii şəkilə təsvir edilən əlyazma halına salınması haqqında // Azərbaycan. – 2009. № 8-9.- Avqust-sentyabr. – S. 167-170.
281. Şəfiq. Nadir dühaya malik şəxsiyyət... : Azərbaycanın qüdrətli hökəmdarı, Şəfiqəvilərin dövlətinin başçısı Şah İsmayıl Xətəi haqqında // İqtisadiyyat. – 2009. - 22-30 iyul. – S. 9.
282. Əliyev, A. “Yarımçıq əlyazma” və yaxud tariximizin ibrət dərsliyi : Tanınmış dövlətşünas Kamal Abdullanın görkəmli şəxslərinə və şair Şah İsmayıl Xətəiyə həsr etdiyi “Yarımçıq əlyazma” romanı haqqında // Azərbaycan. – 2009. - № 1. Yanvar. – S. 194-198.
283. Qeybullayeva, R. Tarixi janrın yeni konteksti : K. Abdullanın Şah İsmayıl Xətəinin bəhs edən “ Yarımçıq əlyazma” romanı haqqında // Azərbaycan. – 2008. № 7. – İyul. – S. 169-177.
284. Əsgərova, Q. İşarə və zliklərinin tədrisində Şah İsmayıl Xətəiyə dilində istifadə // Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun Xəbərləri. – 2008. - № 2. – Aprel-iyun. – S. 74-77.
285. Hacıyeva, Z. Şəfiqəvilərin dövründə Azərbaycan dili və mədəniyyəti : Şah İsmayıl Xətəinin oğlu I Şah Təhməsinin dövründə Azərbaycan dili və mədəniyyətinin inkişafı haqqında // Elm və həyat. – 2008. - № 2. – Fevral. – S. 54-55.
286. Nəcəfov, N. Xətəişünaslıqda bir mərhələ haqqında : Xətəi irsinin tədqiq edilməsində dövlətşünas S. Mümtazın fəaliyyəti haqqında // Azərbaycan dili və dövlətşünaslıq. – 2007. - № 4. – Oktyabr-dekabr. – S. 15-21.
287. Əlioğlu, P. Şah İsmayıl Xətəinin nəvəsi İbrahim Mirzənin azərbaycanca şeirləri : İbrahim Mirzənin azərbaycanca yazdığı şeirləri haqqında // Dövlətşünaslıq zeti. – 2007. – 17 avqust. – S. 1-2.
288. İbrahimova, S. Ermənilər Xətəinin külliyyatının Bakıya gətirilməsi mane olur : Sankt – Peterburqun Ermitaj muzeyində Şəfiqəvilərin dövrünə aid olan

şəxslərin saxlanması və həmin şəxslərin Azərbaycan gətirilməsi ilə bağlı görülən işlər haqqında // Kaspi. – 2007. – 30 may. – S. 11.

289. **Əhədova, K.** Uşaqlığı dustaqlıqda keçən dahi şəxslər : XV əsrdə yaşamış qüdrətli dövlət qurucusu, böyük siyasi xadim və şəxslər Şah İsmayıl Xətai haqqında // Hərbi and. – 2007. – 26 may. – S. 5; 2 iyun. – S. 5.
290. **Şah İsmayıl Xətai – 520** : Stasburqda şair və dövlət xadimi Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş elmi-bədii konfransın keçirilməsi haqqında // Sə. – 2007. – 18 aprel. – S. 16.
291. **Məmmədova, G.** “Vəhdət gülizarının bülbülü” : XV əsrdə yaşamış Azərbaycanın görkəmli hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətai haqqında // Hərbi and. – 2006. – 16 iyul. – S. 15.
292. **Bədiyev, Ş.** Şəxsiyyət və Xətai yaradıcılığı : Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında // Folklor və Etnoqrafiya. – 2005. - № 2. – Aprel-iyun. – S. 76-90.
293. **Sulatnova, A.** Əbədi yaşamaq haqqı qazanan dahi və ölməz şəxslər : İyulun 17-si Şah İsmayıl Xətəinin doğum günüdür // Yeni Azərbaycan. – 2005. – 16 iyul. – S. 6.
294. **“Şah İsmayıl Xətai tariximizdə və ədəbiyyatımızda”** : Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan ədəbiyyat Muzeyində keçirilən elmi konfrans haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 2004. – 24 dekabr. – S. 1.
295. **Xudiyev, N.** Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dili // Dirçəliş XXI əsr. – 2004. - № 80-81. – Oktyabr-noyabr. – S. 220-227.
296. **XVI-XIX əsrlərdə və İrəndə Azərbaycan baş vermiş hadisələr.** Azərbaycan Şəxsləri dövləti : Şah İsmayıl Xətəinin siyasi fəaliyyəti, uğurları və döyüş yolu haqqında // Azərbaycan ordusu. – 2004. – 15 sentyabr. – S. 2.
297. **Nərimanoğlu, K. V.** Şah İsmayıl – Sultan Səlim savaşı : Tarixi zərrət, yoxsa taleyin kinayəsi? // Ulduz. – 2004. - № 8. - Avqust. – S. 9-19.
298. **Kəngərli – Əliyeva, A.** Tarixi vəhdət : Şah İsmayıl Xətəinin külliyyatı və Mərkəzi Elmi Kitabxananın “qızıl fondu” // Ədəbiyyat qəzeti. – 2004. – 27 avqust. – S. 1.
299. **Xuduyev, N.** Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan // Azərbaycan. – 2004. – 26 sentyabr. – S. 5.
300. **Mustafa, M.** Şah İsmayıl Xətaiyə ilk atmayın : “Azərbaycan” mehmanxanasında “Şah İsmayıl Xətai” Fondu tərəfindən Azərbaycanın böyük şəxsləri və şairi Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuş tədbir haqqında müəllifin bəzi mülahizələri // Ədalət. – 2004. – 30 iyul. – S. 6.
301. **Şah İsmayıl Xətai anılacaq** : “Azərbaycan” mehmanxanasında görkəmli şəxslər, dahi şəxsiyyət Şah İsmayıl Xətəinin anım günü ilə bağlı “Şah İsmayıl Xətai” fondu tərəfindən həyat keçiriləcək mərasim haqqında // Ədalət. – 2004. – 9 iyul. – S. 6.
302. **Turan, A.** Yol daşını yol quşuna, Atma, qardaş, “kərməyil” : Böyük hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətai haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 2004. – 2 iyul. – S. 5.

- 303. Hacıyeva, M.** Şah İsmayıl Xətai və Pir Sultan Abdal // Azərbaycan. – 2004. - № 6. – İyun. – S.162-172.
- 304. Əliyev, T.** Qüdrətli Azərbaycan dövlətinin tarixi : Vahid Azərbaycan dövlətinin yaranmasında böyük işlər görmüş hökmdar və şair Şah İsmayıl Xətai haqqında // Ulu Xudatın. – 2004. - № 2. – Fevral. – S. 47-50.
- 305. Bayramova, Z.** Şah İsmayıl Xətəinin xatirəsi anıldı : “Azərbaycan” mehmanxanasında “Şah İsmayıl Xətai” Fondunun böyük sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəini həsr etdiyi xatirə gecikəsi haqqında // Səs. – 2003. – 22 iyul. – S. 11.
- 306. Əliyeva, Z.** İki möcüzə : Şah İsmayıl Xətai haqqında // Ulduz. – 2003. - № 7. – İyul. – S. 16-19.
- 307. Əliyev, Ü.** Şah İsmayıl Xətai Çaldıran döyüşündə həlak olub ? Şahin Fərzliyev bu fikri divanilik adlandırır // Yeni Azərbaycan. – 2003. – 25 iyul. – S. 8.
- 308. Şərif.** Şah İsmayıl Xətəinin 516 yaşı tamam oldu. Hər il iyulun 17-si böyük Cəhangirin doğum günü kimi qeyd olunur // Yeni Azərbaycan. – 2003. – 18 iyul. – S. 8.
- 309. Əliyev, O.** Reha Camuoğlunun “İsmayıl” romanı haqqında : Müəllifin Türk yazıçısı Reha Camuoğlunun Azərbaycanın qüdrətli hökmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəini həsr etdiyi “İsmayıl” romanı haqqında fikirləri və iradları // Azərbaycan. – 2003. - № 5. – May. – S. 143-144.
- 310. Nərimanoğlu, K. V.** Azərbaycanda dövlət dili siyasəti : Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dili // Azərbaycan. – 2003. - № 4. – Aprel. – S. 155-156.
- 311. Məmmədova, M.** Şah İsmayıl Xətai irsinin Avropada ilk tədqiqi və tərcüməsi // Azərbaycan. – 2002. - № 8. – Avqust. – S. 177-180.
- 312. Əliyev, T.** Şeyx Səfi Məqbəri : Müəllifin Şeyx Səfi Məqbəri haqqında etdiyi ziyarət və Şah İsmayıl Xətəinin qəbri haqqında söylədiyi fikirlər // Ədəbiyyat qəzeti. – 2002. – 12 iyul. – S. 1.
- 313. Azad, F.** Şah İsmayıl Xətai : Azərbaycanın hökmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və döyüş yolu haqqında // Azərbaycan ordusu. – 2001. – 25 dekabr. – S. 4.
- 314. Cəfərzadə, J.** Səfi xanının şairləri : Səfi xanının görkəmli şairlərindən olan Musa Həsən oğlu Şeyx Səfiyeddin, Xətai Şah İsmayıl, Sami Sam Mirzə, İqas Mirzə Səfi, Mustafa Mirzə, Abbas və başqalarının yaradıcılığı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 2001. – 30 noyabr. – S. 1-2.
- 315. Əliyev, O.** Səfi dövləti – 500 : Səfi dövlətinin banisi, dövlət xadimi və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında // İqtisadiyyat. – 2001. – 18 oktyabr. – 1 noyabr. – S. 14.
- 316. Ağaoğlu, H.** Şah İsmayıl Xətai : Görkəmli sərkərdə, şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında // İqtisadiyyat. – 2001. – 20-26 iyul. – S. 6.
- 317. Hacıyev, H.** Səfi dövlətinin banisi : Cəsur sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və döyüş yolu haqqında // Respublika. – 2001. – 5 iyul. – S. 2.

- 318. Tağıyev, A.** Nə vü babanın, oğul atanın “qulluğunda”... : Şah İsmayıl Xətai atası Şeyx Heydərin məzarı üzərində tikdirdiyi türbə haqqında // Azərbaycan. – 2001. - № 5. – May. – S. 160.
- 319. Fəndiyev, O.** Azərbaycan Səfəvilər dövlətinin 500 illiyi : Səfəvi dövlətinin hökumdarı və şairi Şah İsmayıl Xətainin həyatı və fəaliyyəti haqqında // Respublika. – 2001. – 13 may. – S. 4,6.
- 320. Babayev, Y.** Xətainin “Dəhnam” poemasının öyrənilməsi // Azərbaycan dili və dəbiyyatı tədrisi. – 2001. - № 1. – Yanvar-mart. – S. 24-28.
- 321. Məmmədli, F.** “Xudafərin Körpüsü” əsərində müharibə mövzusu : Yazıçı F. Kərimzadənin “Xudafərin Körpüsü” romanında Şah İsmayıl Xətainin uşaqlıq illərində və həmin dövrdə baş verən müharibələrə rəvənlərində söhbət açılır // Azərbaycan ordusu. – 2001. – 9 yanvar. – S. 4.
- 322. Hüseynov, N.** Şah baba yaxud “ Xətaini tanıyırmı?” məqaləsi haqqında ... // Yeni Azərbaycan. – 2000. – 19 avqust. – S. 15.
- 323. Şah İsmayıl Xətainin nəmənəm şeirləri :** Şairin nəmənəm şeirləri : Şairin nəmənəm şeirləri haqqında məlumat // Xalq qəzeti. – 1999. – 17 iyul. – S. 5.
- 324. Aslan, K.** Gənc oxucuların mənavi təربiyəsində Şah İsmayıl Xətai irsinin təsiri // Kitabxanaşünaslıq və Bibliografiya. - 1999. - № 1. - S. 69-79. – (e.n.)
- 325. Cəfəroğlu, İ.** Qılınç və qələmi güclü olan şəxsiyyət : Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində . Mahmudovun “Şah İsmayıl Xətai” kitabının təqdimatı mərasiminin keçirilməsi haqqında // Azərbaycan. – 1998. – 6 oktyabr. – S. 5.
- 326. Hüseynov, N.** Şah İsmayıl Səfəvi və Azərbaycan dövləti : Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi və Şah İsmayıl Səfəvi haqqında // Azərbaycan. – 1998. – 18 iyul. – S. 4.
- 327. “Şah İsmayıl Xətai” :** Axund Hacı Kərbəlayinin hökumdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Şah İsmayıl Xətai” adlı kitabı haqqında // Azərbaycan müəllimi. – 1997. – 9 oktyabr. – S. 4.
- 328. Xətainin adına layiq :** 30 sayılı məktəbdə görkəmli şəxslər və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr edilmiş tematik gecənin keçirilməsi haqqında // Sumqayıt. – 1994. – 2 iyun. – S.4.
- 329. Məmmədov, İ.** Yaddaşın mühakiməsi : Yazıçı F. Kərimzadənin böyük hökumdar və şair Ş.İ. Xətaiyə həsr etdiyi “ Çaldıran döyüşü” romanı haqqında // Azərbaycan. – 1994. - № 1-3. – Yanvar-mart. – S. 173.
- 330. Nicat, İ.** Şah İsmayıl Xətai (1487-1524) // Hərbi bilik. – 1994. - № 1. – Yanvar-fevral. – S. 101.
- 331. Böyük Xətaiyə ehtiram :** Xətai rayonunda böyük şəxslərdə və şair Şah İsmayıl Xətainin abidələsinin açılışı haqqında // Dəbiyyat qəzeti. – 1993. – 11 iyun. – S.1.
- 332. Hacıyev, T.** Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dili // Ana sözü. - 1993. - № 6. – iyun. – S. 27-29.
- 333. Nicat, İ.** Şah İsmayıl Xətai : Görkəmli şəxslərdə və şair Şah İsmayıl Xətai haqqında // Novruz. – 1992. – 2 iyul. – S. 6.

334. Nicat, Ə. Şah İsmayıl Xətai : Hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətai'nin həyatı haqqında // Novruz. – 1992. – 2 iyun. – S. 6.
335. Haşimi, S. Unudulmuş tədqiqat əsəri : Professor Bəkir Çobanzadənin Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Xətai'nin dili və ədəbi yaradıcılığı” adlı tədqiqat əsəri haqqında // Elm. – 1992. - № 10. – May. – S. 3.
336. Həsənov, H. Şah İsmayıl Xətai necə öyrənir ? // Ana sözü. – 1991. - № 9-10. – Sentyabr – oktyabr. - S. 18-19.
337. Köprülüzadə, F. Azəri ədəbiyyatına aid tədqiqatlar : Xətai “Şah İsmayıl Səfiyi” – XVI əsr haqqında // Azərbaycan. – 1991. - № 7. – İyul. – S. 126-127.
338. Rəhimov, Ə. Sam Mirzənin qəti haqqında yeni məlumat : Şah İsmayıl Xətai'nin oğlu Sam Mirzənin müəmmalı ölümü haqqında // Ədəbiyyat, dil, incəsənət. – 1990. - № 4. – Oktyabr-dekabr. – S. 94-101.
339. Heydəri, S. Latin əlifbasına Azərbaycan türkcəsinin Şah İsmayıl keçirməsidir : // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1990. - 1 iyun. – S. 1.
340. Kürdüstani, Ə. M. Xətai Allahın adıdır : Şah İsmayılın təxəllüsü haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1990. - 1 iyun. - S. 6.
341. Mənsurzadə, A. Xoş gördük, şair babam, sərkərdə babam : Şah İsmayıl Xətai haqqında publisistin düşüncələri // Bakı. – 1990. – 26 fevral. – S. 2.
342. İbrahimov, A. Dastanlarımızda tarixin izləri : Koroğlu ilə Şah İsmayıl Xətai fenomeninin bir-birinə oxşar cəhətləri haqqında // Azərbaycan. – 1990. - № 1. – Yanvar. – S. 165-168.
343. Cəfəroğlu, İ. Xətai və Xətaiylər : Şah İsmayıl Xətai'nin soy mənsəbiyyəti haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1989. – 24 noyabr. – S. 6.
344. Kazimov, Q. Qurbani və Xətai // Ulduz. – 1989. - № 9. – Sentyabr. – S. 82-88.
345. Vəzirov, Y. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər : Şah İsmayıl Xətai'nin həyat və yaradıcılığı haqqında // Azərbaycan. – 1989. - № 8. – Avqust. – S. 160-161.
346. Bayramov, Z. Səfiyi dövrünün dil mədəniyyəti : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Azərbaycan dilinin rəsmi diplomatiya dili səviyyəsinə yüksəldilməsi haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1998. – 9 iyun. – S. 6.
347. Bünyadov, Z., Rəhimov, Ə. Tarixi həqiqətlər ... Yoxsa təhriflər? : Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuş Ə. Cəfərzadənin “Bakı-1501”, F. Kərmzadənin “Xudafərin körpüsü” və “Çaldıran döyüşü”, Ə. Nicatın “Qızılbaşlar” romanlarında yol verilən təhriflər haqqında // Azərbaycan. – 1989. - № 4. – Aprel. – S. 164-174.
348. Əliyev, Z. Şah İsmayıl nişanları : Respublika Könüllü Kitabsevərlər Cəmiyyəti tərəfindən fəaliyyət göstərən Bakı ekslibris klubu üzvlərinin təşkil etdiyi “Şah İsmayıl Xətai və onun dövrü” adlı sərgisi // Kitablara aləm. – 1989. - № 2. – Aprel-iyun. – S. 42-43.
349. 5 sual, 45 cavab, bir də haşiyə : Şah İsmayıl Xətai'nin həyat və yaradıcılığı ilə əlaqədar M. Seyidovun, S. Onullahi, A. Qaziyevin, K. Vəliyevin, S. Rüstəmxanlı'nın, Ə. Səfiyelinin, M. Qasımovun, C. Qiyasinin, E. Baxışın və başqalarının mövzu ilə bağlı verilən sualların cavabları haqqında // Qobustan. – 1989. - № 2. – Aprel-iyun. – S. 4-15.

350. **İliyev, Z.** Şah İsmayıl Xətai və onun dövrü : R. Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində açılmış ekslibris sərgisi belə adlanır // Kommunist. – 1989. – 4 aprel.
351. **Onullahi, S., Mahmudov, N.** Xətai ərcivanda : Görkəmli dövlət xadimi və şair Şah İsmayıl Xətainin gənclik illərinin ərcivanda keçməsi haqqında // Elm və həyat. – 1988. - № 12. – Dekabr. – S. 12-14.
352. **Xətai gecəsi** : Şah İsmayıl Xətainin anadan olmasının 500 illiyi münasibətilə M. Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında keçirilmiş ədəbi-musiqili gecə haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 8 iyul. – S. 8.
353. **Libiyad, E.** Şah İsmayıl Xətai şəxsiyyəti : Azərbaycanın görkəmli hökumdarı və şairi Şah İsmayıl Xətainin həyatı və yaradıcılığı haqqında // Kitablər aləmində. – 1988. - № 3. – İyul-sentyabr. – S. 5-7.
354. **Qasimov, M.** Xətainin baharı : Şah İsmayıl Xətainin “Dəhnam” poemasında baharın təsviri // Azərbaycan təbiəti. – 1988. - № 3. – May-iyun. – S. 45-46.
355. **Kərimzadə, F.** Xətai möcüzəsi : Böyük hökumdar və şair Şah İsmayıl Xətainin həyatı haqqında // Azərbaycan. – 1988. - № 2. - Fevral. – S. 74-78.
356. **Onullahi, S., Mahmudov, Y.** Paniranistin “Kəfi” və ya Xətai şair “deyilmiş”?! // Azərbaycan. – 1988. - № 2. – Fevral. – S. 79-92.
357. **Fəndiyev, O.** Xətainin şəxsiyyəti : Şah İsmayıl Xətainin həyatı haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. - 29 yanvar. – S. 8.
358. **Nağıyev, M.** Şairin əlyazmaları : Xətai – 500 // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 25 dekabr. – S. 5.
359. **Qasimov, M.** Qaynaqlar : Xətai yaradıcılığı barədə // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 25 dekabr. – S. 5.
360. **Azadə, R.** Xətai şəri və klassik poeziyamız : Xətai – 500 // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 25 dekabr. – S. 5.
361. **Seyidov, M.** Şairin təxəllüsü : Xətai – 500 // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 25 dekabr. – S.1.
362. **Hüseynov, R.** Xətai bütövlüyü : Qüdrətli sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətainin yaradıcılığı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 1987. – 9 oktyabr. – S. 1,7.
363. **Kərimov, K.** Ustad Sultan Məhəmməd : Görkəmli hökumdar Şah İsmayıl Xətainin sarayında çalışan Sultan Məhəmmədin Şah İsmayılın həyat və yaradıcılığı, döyüş yolu ilə bağlı çəkdiyi rəsmlər haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. – 1987. – 7 oktyabr. – S. – 8.
364. **Hacıyev, M.** Səfəvilər dövründə İsfahanda inşa edilmiş abidə və tikililər : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə inşa edilmiş “Harun Vilayəti” abidəsi və “Əli məscidi” haqqında // Qobustan. – 1987. - № 3. – İyul-sentyabr. – S. 20.
365. **Mahmudov, Y.** Xətai və Avropa // Azərbaycan. - 1987 - №5. – May. – S. 171-181.

- 366. Cəfərsöylü, İ.** Xətai təxəllüsü : Azərbaycan döbiyyatının görkəmli şairi Şah İsmayıl Xətəinin özünə təxəllüs götürdüyü “Xətai” təxəllüsü haqqında // Elm və həyat. – 1987. - № 2. – Fevral. – S. 14-15.
- 367. Qasımov, M.** Xətəinin baytları : Azərbaycan böyük hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin bayatları haqqında // Azərbaycan SSR EA –nın Xəbərləri. Döbiyyat, dil və incəsənət=Известия АН. Азербайджанской ССР. Серия литературы, языка и искусства. – 1986. - № 4. – Октябр-декабр. – S. 36-39.
- 368. Anar.** Şairin zəfəri : Hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığı haqqında // Azərbaycan. – 1986. - № 8. – Avqust. – S. 9-26.
- 369. Musəvi, L.** Xətəinin babaları ingilis şərqşünaslığında // Elm və həyat. – 1986. - № 3. – Yanvar-mart. – S. 22-24.
- 370. Cavadova, M.** Lirika ustası : XVI əsrin birinci yarısında yaşamış Şah İsmayıl Xətəinin poeziyasının dili haqqında // Döbiyyat və incəsənət. – 1986. – 14 fevral. – S. 8.
- 371. Abbas, A., Məcidov, R.** Şah İsmayıl : Görkəmli tarixçi alim O. Cəfəndiyevlə böyük sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətai dövrünün “qızıl ömrü” adlandırılması ilə bağlı müsahibəsi // Elm və həyat. – 1985. - № 7. – İyul. – S. 16-18.
- 372. Paşayev, S.** Məskin Abdal : XVI əsrdə yaşayıb-yaratmış, Şah İsmayıl Xətəinin müasiri və Yaxın dostu olmuş aşiq Məskin Abdalın yaradıcılığı və onun Ş. İ. Xətai ilə bağlı dostluq münasibətləri haqqında // Ulduz. – 1985. - № 7. – İyul. – S. 46-48.
- 373. Qasımov, M.** Xətai qəzəllərində xalq şeiri nə nələri // Azərbaycan SSR EA –nın Xəbərləri. Döbiyyat, dil və incəsənət=Известия АН. Азербайджанской ССР. Серия литературы, языка и искусства. – 1985. - № 3. – S. 42-48.
- 374. Hüseynov, A.** Həyatımız və nəsrimiz : Yazıçı F. Kərimzadənin hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Xudafərin körpüsü” romanı haqqında // Azərbaycan. – 1983. - № 9. – Sentyabr. – S. 183-186.
- 375. Qəhrəmanov, N.** Xudafərin körpüsü : Tanınmış yazıçı F. Kərimzadənin böyük sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Xudafərin körpüsü” romanı haqqında // Döbiyyat və incəsənət. – 1983. – 1 aprel. – S. 6.
- 376. Hüseynov, A.** Nəsrimiz və keçmişimiz : Yazıçı Əziz Cəfərzadənin hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Bakı – 1501” romanı haqqında // Azərbaycan. - № 10. – Oktyabr. – S. 177-183.
- 377. Salahova, A.** Xətai dövrünün təsviri : Yazıçı Ə. Cəfərzadənin böyük sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Bakı – 1501” tarixi romanı haqqında // Döbiyyat və incəsənət. – 1982. – 7 may. – S. – 6.
- 378. Onullahi, S. M.** Taclı xanım : Şah İsmayıl Xətəinin sevimli arvadı Taclı xanım haqqında Azərbaycan SSREA–nın Xəbərləri. Döbiyyat, dil və incəsənət=Известия АН. Азербайджанской ССР. Серия литературы, языка и искусства. – 1981. - № 1. – Yanvar-mart. – S. 44-51.
- 379. Məmmədov, X.** “Dəhnamə”də bahar rəngləri : Şah İsmayıl Xətəinin şeirlərində baharın tərkibini // Azərbaycan təbiəti. – 1979. - № 15. – S. 21-23.

- 380. Vəliyev, V.** “Şah Xətai” tənqidis, yoxsa “tənqid”dir? : Aşıq Qurbaninin Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi “Şah Xətai” tənqidi haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1981. – 1 yanvar. – S. 6.
- 381. Məmmədov, Ə.** Nəsimi və Xətai // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1972. – 26 fevral. – S. 9.

X

ŞAH İSMAYIL XƏTİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ

10.1. KİTABLARDA

- 382. Abbaslı, M.** Şah İsmayıl Xətai və folklor / Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqatlar. Kitab 4. – Bakı : Elm, 1973. – S. 92-128.
- 383. Babayev, A.** Şah İsmayıl Xətəinin söz haqqında fikirləri / Babayev A. Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti. – Bakı : Elm və təhsil, 2011. – S. 248.
- 384. Cəfərov, N.** Məstaneyi – eşqəm ... : Şah İsmayıl Xətəinin estetik və fəlsəfi baxışları / Cəfərov N. Füzulidən Vaqifə qədər. – Bakı : Yazıçı, 1991. – S. 15-19.
- 385. Orucov, H.** Azərbaycan maddi-mədəni irsində və ədəbi fikrində din : Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığında şiir-qızılbaş təriqətinin tərkib nümunü / Orucov H. Azərbaycanda din. – Bakı : "İdrak İB", 212. – S. 108.
- 386. Xətəifov, A.** I Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə kitabxana işi / Xətəifov A. Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi. 2 hissədən I hissə. – Bakı : BUN, 2004. – S. 214-232.
- 387. Xətəifov, A.** Azərbaycanda qədim və orta əsr kitabxanaları : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə kitabxana işi / Xətəifov A. Azərbaycanda kitabxana işinin tarixində. – Bakı, 1986. – S. 33-46.
- 388. Xətəifov, A.** XVI-XIX əsrlərdə Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq : Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyəti dövründə kitabxana işi / Xətəifov A. Kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası. – Bakı : Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2014. – S. 262-268.
- 389. Qasimov, X.** Fəlsəfi və elm : Görkəmli sərkərdə Şah İsmayıl Xətəinin fəlsəfi baxışları haqqında / Qasimov X. Orta əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti. – Bakı : Aspoliqraf, - 2008. – S. 301-302.
- 390. Mərdanov, M.** Qədim və orta əsrlərdə Azərbaycanda təhsil : Şah İsmayıl Xətəinin əsrlərində təlim-təربii və əxlaqi fikirləri haqqında / Mərdanov M. Azərbaycan təhsil tarixi. – I cild. – Bakı : Təhsil, 2011. – S.35.
- 391. Namazov, Q.** Aşiq şöhrəti : Şah İsmayıl Xətai və folklor / Namazov Q. Azərbaycan aşiq sənəti. – Bakı : Yazıçı, 1983. – S. 65-67.
- 392. Xətai Şah İsmayıl (1487-1524) :** Görkəmli dövlət xadimi, şair Şah İsmayıl Xətəinin şeirlərində baharın və novruzun tərkib nümunü / Novruz bayramı ensiklopediyası. – Bakı : Şərq-Qərb, 2008. – S. 100-101.
- 393. Onullahi, S.** XII-XVII əsrlərdə Təbrizdə elm və mədəniyyət : I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə Təbrizdə elm və mədəniyyətin inkişafı haqqında / Onullahi S. XIII-XVII əsrlərdə Təbriz şəhəri. – Bakı : Elm, 1982. – S. 203-205.
- 394. Paşayev, S.** Muxəmməs havaları : Şah İsmayıl Xətai və aşiq havaları / Paşayev S. Azərbaycan xalq yaradıcılığının inkişafı. – Bakı, 1981- S. 19-20.
- 395. Rəcəbli, R.** I İsmayılın pul-sikkə sistemi / Rəcəbli R. Azərbaycan sikkələri. – Bakı : Xalq Bank, 2012. – S. 213-221.

396. **Tağıyev, H.** Şah İsmayıl Xətəinin kitabxanası / Tağıyev H. Azərbaycanlı rəyində kitabxanaçılıq işi. – Bakı : Azərbaycan şir, 1964. – S. 15-17.
397. **Vəkilov, Q.** XIX əsr aşiq şeirində mənəvi bətt lirikası : Şah İsmayıl Xətəin vətəni aşiq yaradıcılığı / Vəkilov Q. XIX əsr aşiq lirikası. – Bakı : Maarif, 1993. – S. 14.
398. **Vəliyev, İ.** Bədii-fəlsəfi poeziyada insan fenomeni : Xətəin Nəbatiyev qədrli Orta əsrlər şeirində insan təlimi / Vəliyev İ. Ədəbiyyatda insan konsepsiyası. – Bakı : “Günəş”, 1999. – S. 236-254.
399. **Vəliyev, T., Həsənov, A.** XV-XVIII əsrlərdə Azərbaycan iqtisadi-sosial fikir tarixində dair müxtəlif icmal : Böyük dövlət xadimi və görkəmli şair Şah İsmayıl Xətəin iqtisadi-sosial və siyasi baxışları haqqında / Vəliyev T., Həsənov A. Azərbaycan iqtisadi fikir tarixi. – Bakı, 1996. – S. 146-147.

10.2. DÖVRİ MƏTUDATDA

400. **Qaraoğlu, Ş.** Quran iqtibasları və Xətəin yaradıcılığı // Ədəbiyyat qəzeti. – 2015. – 6 iyun. – S. 29.
401. **Eltürk, E.** “Şah İsmayılın poeziyasına hürufiliyin təsiri güclüdür” : Bakı Dövlət Universitetinin professoru Aida Qasımova ilə müsahibə // Təzədlər. - 2013. - 21 dekabr. - S. 7.- (e.n.)
402. **Eltürk, E.** Şah İsmayıl və Kamil insan konsepsiyası : Bakı Dövlət Universitetinin professoru Aida Qasımova ilə müsahibə // Xalq cəbhəsi. -2013. - 20 dekabr. - S. 15. – (e.n.)
403. **Eltürk, E.** “Şah İsmayılı şaman adlandırmaq doğru deyil” : Tarix elmləri doktoru Əkbər Nəcəfli ilə müsahibə // Təzədlər. - 2013. - 14 dekabr.- S.11; - 17 dekabr. - S. 10. – (e.n)
404. **Salim, F.** Şah Xətəin və Azərbaycan sufizimi // Kaspi. – 2013. – 4-6 may. – S. 24.
405. **Bədiyev, Ş.** “Ey Xətəin, əfərin qılmaq gərək idrakin” : Xətəin yaradıcılığının xəlqi xüsusiyyətləri haqqında qeydlər // Azərbaycan. – 2009- № 2. . – Fevral. – S. 193-199.
406. **Əkbərova, M.** Şah İsmayıl Xətəin irsində əxlaq təbəsi məsələləri // Azərbaycan məktəbi. – 2004. - № 4. – İyul-avqust. – S. 19-30.
407. **Hüseynov, N.** Səfəvilər sülaləsinin hakimiyyəti illərində elm və təhsil siyasəti : Şah İsmayıl Xətəin hakimiyyət gəldikdən sonra elm və təhsil göstərdiyi diqqət və qayğı haqqında // Azərbaycan müəllimi, - 2003. – 21-27 noyabr. – S. 4.
408. **Hüseynov, N.** Şah İsmayıl Səfəvi (Xətəin) : Şah İsmayıl və onun mənsəbi olduğu sülalənin Azərbaycanlı rəyində elm, ədəbiyyat, incəsənət və s. sahələrin inkişafındakı rolu haqqında // Yeni Azərbaycan. – 2003. – 13 iyul. – S.6; 20 iyul. – S. 16.
409. **Səfərova, M.** Şah İsmayıl Xətəin irsində təbəsi məsələləri // Təhsil, mədəniyyət, incəsənət. – 2002. - № 1. – Yanvar-mart. – S. 55-59.
410. **Həsənzadə, C.** Təbriz Səfəvi miniatürü : Şah İsmayıl hakimiyyəti dövrünün miniatür məktəbi haqqında // Elm və həyat. – 1985. - № 2. – Fevral. – S. 19-21.

- 411. Mollayev, İ. Əliyev, İ.** Şah İsmayıl Xətai təlim-tərbiyəsi haqqında // Azərbaycan məktəbi. – 1976. - № 3. – May-iyun. – S. 63-67.

ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ DƏ BİYYATDA VƏ İNCƏ SƏNƏTDƏ

11.1. KİTABLARDA

412. **Abbaslı, M.** Şah İsmayıl Xətəinin ömür yolu miniatürlərində. - Bakı : İşıq, 1981. – 90 s.
413. **Araz, M.** Ulu şahım, qılıncına söykənim : Şeir / Araz M. Seçilmiş əsərləri. 2 cild. - Bakı : Lider nəşriyyatı, 2004. – S. – 171-172.
414. **Şah İsmayıl** : Dastan / Azərbaycan dastanları. 5 cild. - III cild. – Bakı : Lider nəşriyyatı, 2005. – S. 125-158.
415. **Şah İsmayıl** : Dastan / Azərbaycan dastanları. 5 cild. - III cild. – Bakı : Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nəşriyyatı, 1967. – S. 129-166.
416. **Xətəi** : Azərbaycanın görkəmli şairi Şah İsmayıl Xətəinin “Xətəi” təxəllüsü haqqında rəvayət / Azərbaycan folkloru. – Bakı : Şərq-Qərb, 2005. – S. 328.
417. **Şah İsmayıl və Gülzar** : Dastan / Azərbaycan xalq dastanları. – Bakı : Gənclik, 1988. – S. 347-384.
418. **Şah İsmayılın Türkiyə elçisi ilə söhbəti** : Miniatur / Azərbaycan miniatürləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2013. – S. 224-225.
419. **Cəfərzadə, Ə.** Bakı – 1501 : Roman : Əsər Azərbaycanın böyük hökəmdarı və şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatından bəhs edir. – Bakı : Yazıçı, 1981. – 203 s.
420. **Füzuli, M.** Bəngu Bədə : Şah İsmayıl Xətəiyə həsr edilmiş poema. – Bakı : Azərbaycan şir, 1993. – 285 s.
421. **Xəlil, Rza.** Göylərdən gələn kişi : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Xəlil R. Seçilmiş əsərləri. 2 cild. - II cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2005. – S. 109-110.
422. **Kərimzadə, F.** Çaldıran döyüşü : Roman : Kitabda görkəmli dövlət xadimi, şairi Şah İsmayıl Xətəinin həyatından və döyüş yolundan bəhs edilir. – Bakı : Yazıçı, 1987. – 301 s.
423. **Kərimzadə, F.** Xudafərin körpüsü : Roman : Əsərdə böyük şairi Şah İsmayıl Xətəinin uşaqlıq və gənclik illəri, hakimiyyət uğrunda mübarizəsi qədim alınmışdır. – Bakı : Yazıçı, 1982. – 382 s.
424. **Qurbani.** Gəlməmişim : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 76.
425. **Qurbani.** Gərək : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 116.
426. **Qurbani.** Mənim : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 76.
427. **Qurbani.** Möminlər gərəkli : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 92.
428. **Qurbani.** Ola : Şeir Şah İsmayıl Xətəiyə həsr olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 116.

429. **Qurbani.** Şah : Şeir Şah İsmayıl Xətai hətər olunub / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 87.
430. **Qurbani.** Şah Xətai : Şeir / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 44.
431. **Qurbani.** Şahım : Şeir / Qurbani. Əsərləri. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 117.
432. **Laçınlı, A.** Şah İsmayıl : Şeir / Laçınlı A. Əsərləri. – Bakı : Sabah, 2012. – S. 380-382.
433. **Nəcəfzadə, K.** Şah İsmayıl Xətai : Portret / Həsənzadə C., Səmədov C. Kamil Nəcəfzadə. – Bakı : Təhsil, 2009. – S. 93.
434. **Nicat, İ.** Qızılbaşlar : Roman : Kitabda şərhərdə, şair Şah İsmayıl Xətəinin və onun silahdaşlarının Səfərvilr dövlətini yaratmaq uğrunda ağır, gərgin mübarizəsinin söhbəti açılır. – Bakı : Yazıçı, 1983. – 238 s.
435. **Təhmiz, B.** Xətai babam : Şeir / Təhmiz B. Seçilmiş əsərləri. – Bakı : Araz, 2010. – S. 116.
436. **Yaqub, Z.** Şeyxim mənim, şahım mənim, şairim mənim : Şeir / Yaqub Z. Seçilmiş əsərləri. 2 cild. I cild. – Bakı : Şərq-Qərb, 2006. – S. 137-139.
437. **Zəkə, R.** Şah İsmayıl Xətai : Şeir / Zəkə R. Yurdum, olsun. – Bakı : Yazıçı, 1987. – S. 149-1581.

11.2. DÖVRİ MİTBATDA

438. **Mirzəmov, H.** İki şah, iki sultan : Sultan Səlim və Şah İsmayıl Xətəidən bəhs edən romandan bir parça // Ədəbiyyat qəzeti. – 2015. – 13 fevral. – S. 14-15.
439. **Fəhmi, İ.** Sən kimsən Səfəvi : Şah İsmayıl Xətai və Səfəvi dövlətinin hətər olunmuş beşpublisistik əsəri // Ədəbiyyat qəzeti. – 2015. – 16 yanvar. – S. 14-15; 23 yanvar. – S. 4-5.; 30 yanvar. – S. 6-7.
440. **Məcid, R.** Hanı ? : Şeir Şah İsmayıl Xətai hətər olunub // Yeni Azərbaycan. – 2014. – 16 avqust. – S. 7.
441. **“Şah İsmayıl Xətai” Gənc teatrına gəlir** : Ağalar İdrisoğlunun “Şah İsmayıl Xətai” pyesinin Gənc Dövlət Dram Teatrında tamaşaya qoyulması haqqında // Kaspi. – 2013. – 30 noyabr-2 dekabr. – S. 11.
442. **Əliyev, R.** “Şah və şair” tamaşası haqqında söz // Ədəbiyyat qəzeti. - 2013. - 28 iyun. - S. 5. - Kamal Abdullanın eyniadlı əsəri əsasında səhnəşdirilmiş tamaşa haqqında.
443. **Yaşar, K.** Kamal Abdullanın düzəlttdiyi “Şah İsmayıl” : Akademik Milli Dram Teatrında Kamal Abdullanın Şah İsmayıl Xətai hətər ettdiyi “Hamı səni sevən rəburdədi” pyesi əsasında hazırlanmış “Şah və Şair” tamaşasının premyerası haqqında // Kaspi. 2013. – 1-8 iyun. – S. 18.
444. **Məhərrəmov, T.** “Şah İsmayıl”, “Azdrama”ya sığmadı. Kamal Abdullanın “Şah İsmayıl”ı yoxsa xəyali oyun? : Kamal Abdullanın “Şah İsmayıl və ya hamı səni sevən rəburdədi” pyesi əsasında hazırlanmış “Şah və şair” tamaşası haqqında // Kaspi. – 2013. – 11-13 may. – S. 6.

445. **Süleymanova, A.** Şah İsmayıl və yaxud hamı səni sevənlər burdadır : Dövlət Gənclər Teatrında tamaşaya qoyulmuş K. Abdullanın “Şah İsmayıl yaxud hamı səni sevənlər burdadır” əsərinin səhnə təcrübəsi haqqında // Kaspi. – 2013. – 25-27 may. – S. 10.
446. **Abdullayeva, N.** Şah İsmayıl Xətaiyə həsr edilən üç əsər üzərində işləyirəm : Bəstəkar Sərdar Fərəcovla müsahibə // Palitra. – 2013. – 30 yanvar. – S. 11.
447. **Abdulla, K.** Şah ismayıl yaxud hamı səni sevənlər burdadır... : İli hissəli xəyali oyun // Azərbaycan. – 2010. - № 8. – Avqust. – S. 15-46.
448. **“Leyli və Məcnun” və “ Şah İsmayıl” ilk dəfə açıq havada nümayiş olundu:** Şəkidə keçirilən “İpək yolu” I Beynəlxalq Musiqi Festivalında Akademik Opera və Balet teatrının təqdim etdiyi Ü. Hacıbəylinin “Leyli və Məcnun” və M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” tamaşaları haqqında // Mədəniyyət. – 2010. – 2 iyul. – S. 2.
449. **Səfərov, Y.** Şah İsmayılə bağlı rəvayətlər // Mədəni-maarif, 2010. - № 1-2. – Yanvar-fevral. – S. 31-40.
450. **Məddətöglü, Ə.** Mənim Nəsimi rolundan imtina etdikdən sonra ədil işgəndərov da Teymurləngi oynamaqdan imtina etdi : Tanınmış rejissor S. Ə. Mahmudbəyovlə görüşməli şairlərin Nəsimi və Xətai haqqında müsahibə // Ədalət. – 2008. – 16 yanvar. – S. 4.
451. **Şah İsmayıl və Gülzar xanım :** Dastan // Azərbaycan. – 2006. - №6. – İyun. – S. 170-188.
452. **Əliyev, E.** Şah İsmayıl Xətəinin Topqapı muzeyindəki portreti haqqında // Mədəniyyət. – 2004. – 21 avqust. – S. 7.
453. **Əliyev, E.** Şah İsmayıl Xətəinin daha bir porterti haqqında // Mədəniyyət. – 2004. – 22 may. – S. 7.
454. **Əliyev, E.** Şah İsmayıl Xətəinin Florensiyadakı portreti haqqında // Mədəniyyət. – 2004. – 24 yanvar. – S. 4.
455. **Camuroğlu, R.** İsmayıl : Qüdrətli hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuş roman // Azərbaycan. – 2003. - № 5. – May. – S. 145-155; № 6. – İyun. – S. 128-148; № 7. – İyul. – S. 155-167; № 8. – Avqust. – S. 85-133.
456. **Azəröglü, B.** Şah ismayılın beş qılıncı : Şeir // Ədəbiyyat qəzeti. – 2002. – 12 iyul. – S. 1.
457. **Şənol, Ş.** Doqquz ayüz əlli beş ay keçdi : M. Moqaməyevin “Şah İsmayıl” operasının Azərbaycan Dövlət Akademik və Balet Teatrında səhnəyə qoyulan ilk tamaşası haqqında // Xalq qəzeti. – 1996. – 29 oktyabr. – S.5.
458. **Cəfəroğlu, İ.** “Əxlaqı və mədəniyyəti Xətəidən öyrənmək lazımdır” : C, Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kino-studiyasının çəkdiyi “ Şah İsmayıl Xətai” adlı film haqqında // Azərbaycan. – 1995. – 16 sentyabr. – S. 4.
459. **Hüseynova, A. M.** Maqoməyevin “Şah İsmayıl” operasının librettoosu : Müəlliflik problemi haqqında // Elm və həyat. – 1992. - № 10-12. – Oktyabr-dekabr. – S. 24-25.
460. **Namazlıyev, L.** “Şah İsmayıl” bu gün : M. Maqoməyevin “Şah İsmayıl” operasının yeni quruluşu haqqında // Kommunist. – 1989. – 27 yanvar.

461. **Abdulıyev, A.** Xətai və xalq musiqisi // Elm və həyat. – 1989. - № 1. – Yanvar. – S. 20-21.
462. **Quliyev, T.** Həqiqətə namın : M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” operasının bəstəkar Q. Qarayev tərəfindən işlənmiş yeni quruluşu haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 16 sentyabr. – S. 5.
463. **Kərimova, T.** Operanın yeni quruluşu haqqında : M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” operası haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 16 sentyabr. – S. 5.
464. **Rzayev, A.** “Şah İsmayıl”ın yeni təcrübəsi : M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” operasının yeni quruluşu haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 16 sentyabr. – S. 5.
465. **Nağıyev, M.** Xətainin əlyazmalarındakı miniatürləri kim çəkmişdir? // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. - 27 may. – S. 5.
466. **Bünyadov, Z., Nemətzadə, N.** “Şah İsmayıl” yaxud Xətai : M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” operası haqqında müəlliflərin mülahizələri və fikirləri // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 22 aprel. – S. 3.
467. **Göncü, T.** Şah İsmayılın illüstrasiyalı əlyazmasına dair qeydlər // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 4 dekabr. – S. 8.
468. **Zamanov, A., Paşayev, Q.** Xətaişünaslığa yeni töhfə : Tanınmış alim Turxan Göncünün “Şah İsmayılın illüstrasiyalı əlyazmasına dair qeydlər” adlı məqaləsi haqqında // Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 4 dekabr. – S. 8.
469. **Kərimzadə, F.** Çaldıran döyüşü : Roman // Azərbaycan. – 1986. - № 6. – İyun. – S. 3-47.
470. **Abbaslı, M.** Şah İsmayılın ömür yolu miniatürlərində // Qobustan. – 1970. - № 2. – Aprel-iyun. – S. 55-56.

11.3. AVTOREFERAT

471. **Ağalarov, M.** XV-XVI əsrlərdə Azərbaycan beynəlxalq münasibətləri sistemində : Şah I İsmayıl, Şah I Təhmasib və Şah I Abbasın hakimiyyəti dövründə Azərbaycan Səfəvi dövlətinin xarici siyasəti haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2013. – 26 s.
472. **Babayeva, G.** Fərman Kərimzadənin yaradıcılıq yolu : Tanınmış yazıçı F. Kərimzadənin qüdrətli hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətainin həyat və döyüş yolundan bəhs edən “Xudafərin körpüsü” romanı və digər əsərləri haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2004. – 24 s.
473. **Bayramov, Z.** Azərbaycan Səfəvi dövlətinin quruluşu və idarə olunmasında Türk Qızılbaş tayfalarının rolu : Şah I İsmayıl, Şah Təhmasib və Şah I Abbasın hakimiyyəti dövründə Azərbaycan Səfəvi dövlətinin quruluşu və idarə olunmasında Türk Qızılbaş tayfalarının rolu haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2012. – 44 s.
474. **Bədiyev, Ş.** Şah İsmayıl Xətaiyi və folklor : Avtoreferat. – Bakı : 2009. – 30 s.
475. **Əkbərova, M.** Şah İsmayıl Xətainin pedoqoji ideyaları : Avtoreferat. – Bakı : 2007. – 22 s.

476. **Kazımi, P.** Səfəvilər dövründə Azərbaycan baycanda kitabxana işi : Şah İsmayılın Xətəinin hakimiyyəti illərində kitabxana işinin inkişafı haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2010. 25 s.
477. **Qubadov, Q.** XV-XVI əsrlər Səfəviyyəti təriqət şairləri : Görkəmli hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin yaradıcılığı haqqında: Avtoreferat. – Bakı : 2013. – S. 14-15.
478. **Musalı, N.** Azərbaycan Səfəvilər dövləti I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə ("Aləmarə-yi Şah İsmayıl" əsəri əsasında) : Avoreferat. – Bakı : 2006. – 22 s.
479. **Hüseynova, C.** Əlisə Nicatın bədii nəsrı : Yazıçı . Nicatın hökəmdar və şair Şah İsmayıl Xətəinin həyat və mübarizə yolundan bəhs edən "Qızılbaşlar" romanı və digər əsərləri haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2009. – S. 14-19.

XII

От составителя

Центральная библиотека им. С. Вургунa города Сумгайита составила библиографический указатель под названием «Bir əlində qılınc, birində qələm» посвященный могучему поэту и правителю Шаху Исмаилу Хатаи. С целью ознакомления читателя с наследием поэта и правителя в библиографическом указателе, собраны материалы о его деятельности с периода 1952- 2016 г.

В библиографическом указателе собраны афоризмы, высказывания выдающихся личностей о поэте, список его книг, а также произведений изданных в периодической печати, монографии, авторефераты, научные статьи.

Статьи изданные в периодической печати разделены на подразделы «Шах Исмаил Хатаи в художественной литературе» и «Шах Исмаил Хатаи в искусстве».

Литература собрана в хронологическом и алфавитном порядке внутри подразделов. В указателе собрана литература как на азербайджанском так и на русском языках.

Для того что бы облегчить использование библиографическим указателем, был составлен алфавитный указатель произведений шаха Исмаила Хатаи а также произведений о нем.

Указатель предназначен для пользования исследователями, библиотекарями, студентами, а также широкой массой читателей.

XIII

ЖИЗНЬ ШАХА ИСМАИЛ ХАТАИ

Образ Шаха Исмаила был и остается примером того, каким колоссальным духовным и физическим потенциалом вознаградила природа азербайджанский народ.

Рамиз Мехтиев.

Азербайджанский поэт и государственный деятель Шах Исмаил Хатаи родился 1487 году в городе Ардебиле. Его отцом был шейх Гейдар, дедом - шейх Джунейд, мать Алямшахбейм была дочерью Узун Гасана, правителя государства Ак-Коюнлу. В 1488 году шейх Гейдар погиб в битве с войсками государства Аккойунлу. В 1488 году сестра Султана Ягуба Аламшахбейм со своими сыновьями была заточена в крепости Истахри-фарс. Этот арест продлился 5 лет.

В 1495 году войска захватывают Ардебиль, убивают шейха Али, старшего сына Гейдара, а его двух сыновей Исмаила и Ибрагима укрывают Кызылбаши. Все поиски были безуспешны. Была большая заслуга оставшиеся в живых гази Султана Али Рустам бек Каратанлу, Мансур бек Кыпчак, Гусейн бек Леле, Деде бек, которые спрятали мальчиков в горах Саввлана вблизи Ардебиля. Детей в сопровождении Рустам бека Каратанлу, Мухаммед бека Туркмана и его брата Ахмед бека Туркмана повезли в Решт, а оттуда, пробравшись через село Лахиджан, укрыли во дворце вали Гиляна Бийалиша Каркийа Мирзы Али. Вали отнесся к детям с большой заботой : для обучения Исмаила и его брата арабскому и персидскому языкам он нанял учителя Шамшаддин Лахиджи. Сыновья Шейха Гейдара оставались в Лахиджане в течение шести лет.

В августе 1500 года 13-летний Исмаил покинул Лахиджан. Его сопровождали Гусейн бек Лелех Шатлу, Абдулали бек Деде, Хадим бек Хулафа, Рустам бек Каратанлу, Байрам Каратанлу, Иляс бек Хыныслу, и Карапири бек Каджар. Кызылбашские мюриды, прибывшие из Рута, Караджадага, Ахара тоже приткнулись к ним.

Решающая битва происходит в Джабани у крепости Гюлистан. Юный Исмаил сражался в первых рядах, своим примером вдохновляя соратников, Ширванцы были разбиты, Ширваншах Фаррух Иасар был схвачен во время бегства и обезглавлен , а кызылбаши после недолгой осады взяли столицу Ширвана-Баку. Вскоре Исмаил получает известие, что из Тебриза против него выступила 30-тысячная армия его двоюродного брата Алвенд Мирзы Аккойунлу. Он срочно выступает на встречу, и в середине 1501 года на равнине Шарур под Нахичеванем происходит решающее столкновение. Исмаил одержал блестящую победу над превосходящими силами врага и затем, двинувшись из завоеванного Ширвана на Азербайджан, осенью торжественно вступает в Тебриз, где провозглашает себя шахом Азербайджана, начинает чеканить монеты и объявляет государственной религией шиизм. При Исмаиле государства стало называться Азербайджан, а тюркский язык на протяжении почти столетия оставался государственным.

Заняв Тебриз, Исмаил выступает против Хамадана—столицы султанов Ак-Коюнлу. 21 июня 1503 года при Алма Гулаги (под Хамаданом) он громит превосходящую армию султана Мурада, которому едва удается бежать. Таким образом, господству Ак-Коюнлу приходит конец, а Исмаил завладевает всем Персидским Эраком. К 1510 году он владел

всем Ираном вплоть до реки Амударьи, и Арабским Ираком, который занял в 1508 году, взяв Багдад.

Покинув разгромленный Багдад, шах Исмаил выступил против узбеков, находившихся под предводительством хана Шейбани, который был убит под Мервом в 1510 году. И шах посадил на трон Бабура.

Однако Исмаил сталкивается с османским султаном который выступает против него под лозунгом защиты правоверных от шиитов. Исход решила османская артиллерия, которую шах презирал, ибо считал недостойным воина «прятаться в укреплении из пушек». В ходе сражения начался перелом, так как численность войск Шаха Исмаила была меньше, чем армия Султана Селим. В результате войска Шаха Исмаила попало под жестокий огонь вражеской артиллерии. Раненный Шах Исмаил с остатками своей армии отступил в глубь страны.

После Чалдыранской битвы Шах Исмаил не нападает на соседние государства, если не считать походы на Ширван и Грузинские царства. Оживляются дипломатические отношения с европейскими государствами: Венецией, Королевством Габсбургов, Венгрией, с которыми Сефевиды стараются заключить союзы против Османского государства? Шах направляет усилия на укрепление созданного им государства.

Основатель Сефевидской империи Шах Исмаил скончался 22 мая 1524 года в возрасте 37 лет. Он был похоронен в гробнице Шейха Сефиаддина в Ардебиле.

Сегодня, спустя пять веков не всегда и не каждый находит в себе смелость и объективность признать за Шахом Исмаилом те огромные заслуги, без которых трудно сказать, как выглядел бы Азербайджан. В последующие века Шах Исмаил был сыном своего времени. Он был настоящим патриотом в очень непростое время сделав для своей страны все, чтобы объединить ее и поставить на ноги.

Образ Шах Исмаила был и остается примером того, каким колоссальным духовным и физическим потенциалом вознаградила природа азербайджанский народ.

Как утверждают, со дня Чалдыранской битвы и до самой смерти целых десять лет Шах Исмаил ни разу не улыбнулся.

Умирать надо раньше смерти,

Тогда лишь достигнешь бессмертия.

О чем размышлял, какую думу думал, что вспоминал, как коротал длинные, нескончаемые бессонные ночи все эти долгие без радости, без смеха и улыбки – десять лет Шах Исмаил?

Лишились сна мои глаза, звездам подобно,

Каждую ночь, сон посещает чужие глаза.

Чалдыран оказался последней и смертельной раной Исмаила. С этой смертонской Чалдыранской раной Шах Исмаил прожил еще Десять лет 22 мая 1524 года в возрасте 37 лет он навечно закрыл глаза...

Он был похоронен в гробнице Шейха Сафаддина в Ардебиле. Пять обнаженных мечей на куполе гробницы Шейха Сафи в Ардебиле, где похоронен и Хатаи- символизируют пять великих побед, великих торжеств Шах Исмаила.

Сефевидский Шах Исмаил властвовал 23 года. Это и есть самая большая победа. Победа поэта...

XIV

ПОХОДЫ ШАХА ИСМАИЛ ХАТАИ

Шах Исмоил был
завоевателем, за 14 лет
своего царствования он
завоевал 14 провинций.

К.Маркс

В августе 1499 года 13-летний Исмоил покинул Лахиджан, его сопровождали Гусейн бек Леле Шамлу, Абдулали бек Деде, Хадим бек Хулафа, Рустам бек Караманлу, Байрам бек Караманлу, Илийас бек Хыныслу и Карапири бек Каджар. При походе к Халхалу число собравшихся вокруг Исмоила кызылбашских воинов достигло 1500 человек. К ним присоединились мюриды из племени шамлу, издавна проживавшие здесь. Исмоил вместе со своей конницей провел зиму на берегу Каспийского моря в Ардживане, вблизи Астары. Весной 1500 года была принято решение перейти в Эрзинджан для воссоединения со сотрудниками в Анатолии. При походе в Эрзинджану число примкнувших к Исмоилу воинов – мюридов увеличилось. К осени у Исмоила. Была уже 7000 гази. Эта была молодежь из племени устаджу, шамлу, румлу, текели, афшфр, каджар. Варсвг, а также «суфии из карадага».

Осенью 1500 г. Кызылбашское войско переправилось, через Куру и вступило на территорию Ширвана. Фаррух Йассар не будучи в силах отстоять Шемаху, бежал в Кабалу. Не встретив сопротивления, кызылбаши заняли столицу Ширвана. Сражение между армиями Фаррух Йасара и Исмоила произошло в местности Джабани недалеко от крепости Гюлистан. В этой битве ширванцы потерпели поражение. Фаррух Йасар был убит. Кызылбаши взяли много добычи.

Весной 1501 года войска Исмоила подошли к Баку и потребовали сдачи крепости. Бакинская крепость была тогда одной из самых мощных в Азербайджане. Кызылбаши долго держали Баку в осаде. Получив известие об упорном сопротивлении бакинцев, Исмоил прибыл сюда. Только после того, как одна из башен крепости в результате подкопа была разрушена, сефевидским войскам удалось овладеть городом. Получив дань с населения. и захватив сокровищницу Ширваншахов, Кызылбаши спешно покинули Баку, так как в это время против них выступил Эльвенд Мирза Аккойунлу.

Для борьбы с силами Аккойунлу Кызылбаши двинулись по направлению к Нахичивани. Уходя из Ширвана, Исмоил приказал подготовить переправу в местечке Джавад, что и было выполнено.

1501 года в бою у местечка Шарур, недалеко от Нахичивани, Кызылбаши одержали крупную победу над войсками военачальника Эльвенда Мирзы- Эмира Османа. Тогда сам Эльвенд Мирза сотысячной армией двинулся против Сефевидов, располагавших всего 7 тысячами воинов. Битва у Шарура закончилась полным разгромом многочисленной армии Аккойунлу. Эльвенд Мирза поспешно Бежал в Эрзинджан.

Объединив земли Ширвана, Карабаха, Нахчывана и юга Азербайджана под своей властью. В 1502 года Исмоил торжественно вступил в Тебриз и объявил себя шахом. Таким образом, было создано Азербайджанское государство Сефевидом, столицей которого стал Тебриз.

Летом 1503 года в сражении в местечке Алма Гулагы у Хамадана Шах Исмаил одержал победу над Султан Мурадом Аккойунлу Мураду, именитые эмиры которого остались на поле битвы, удалось бежать. Были взяты Кирман, Шираз, Исфахан, Кум. В 1504 году после победы в Фирухзкухе и Гюлюхандане был взят и Йезд. Мухаммед хан Устаджлу, в Фарс был назначен Илийас, известный под прозвищем Кечел бек, а Рей – Илийас бек Акут оглу. Мансур бек Афшар и многие другие беки Аккойунлу приняли Кызылбашство. До 1508 года весь Иран и Ирак Арабский были завоеваны войсками Шаха Исмаила I.

Распри между бекством Зулькадар огуллары и Шаха Исмаила I постепенно переросли в войну. Посланник Исмаила I Устаджу Уммет был арестован со стороны Алауддовле Зулькадар оглу Шах, посчитав это поводом для начала военных действий, в 1509 году пошел на бекство. В 1501 году, когда Исмаил I захватил Багдад, Мухаммед Устаджлу нанес поражение и второй армии Зулькадаров. Попавшие в плен сыновья, Алауддовпа Шахрух и Ахмед бек были умерщвлены, завоевав Ирак Арабский и Дийарбекир, Шах Исмаила I вновь дошел до Альбистана.

После успехов на западе, Исмаил I в 1510- 1511 годах сразился также с правителем Туркестана и Хорасана узбеком Мухаммедом Шейбани ханом. Главное сражение произошло под Мервом. Воины Бурун Султана, одного из эмиров Текелу, убили Шейбанихана и множество воинов, бывших с ним. Среди пленных были дочь и сестра Бабур хана, Шах Исмаил отнесся с уважением к сестре и дочери Бабур , и вернул их ему. Этот жест явился причиной установления Благоприятных отношений между двумя государствами.

Хорасан вошел в состав Сефевидского государства, которое уже простиралось от Ефрата до Джейхуна. Объединением этих молниеносно захваченных земель Сефевидское государство превратилось в империю.

Османское государство было весьма обеспокоено возникновением и ростом могущества государства Сефевидов. Стамбульский двор внимательно следил не только за действиями Шаха Исмаила в Анатолии. Одновременно и его поход в Туркестан, и вся политика Шаха находились под его бдительным вниманием.

Шах Исмаил видел неизбежность столкновения с османский государством и в 1514 году Султан Селим отправил Шаху Исмаилу четыре писем, написанных в крайне враждебном и оскорбительном тоне. Из этих писем Шах Исмаил ответил только на третье. Его ответ хоть и был многословен, однако более сдержан.

После резких писем между Шахом Исмаилом и Султаном Салимом 23 августа 1514 года на Чалдыранском поле в 20 фарсах от города Хой встретились две армии, солдаты которых были одной крови и говорили на одном языке.

В этой битве сефевидская армия была намного меньше османских воинов и не имела пушек и другого огнестрельного оружия. Проявив излишнюю самонадеянность, Шах Исмаил недостаточно подготовился к войне с таким сильным противником, как Османская империя.

Чалдыранская битва была кровопролитной, и обе стороны понесли серьезные потери. Сефевидская конница опрокинула османскую пехоту, но попала под жестокий огонь вражеской артиллерии, которая произвела большие опустошения в рядах всадников. Сефевиды потерпели поражение. Шах Исмаил с остатками своей армии отступил в глубь страны.

Чалдыранское сражение принесло Сефевидскому государству очень большие потери, в том числе территориальные.

В результате великих географических открытий были найдены новые пути на восток через океаны и моря. Несмотря на это, традиционные караванные пути, связывавшие ближний и средний восток с Европой, еще не потеряли своего значения. По этим путям с севера вслед за купцами, послами, миссионерами, ожидалась волна колониальных захватов. Сефевидское государство стремилось создать на Кавказе сильную опору, дабы укрепить свои позиции. Первый поход Сефевидов на Грузию произошел в 1516 году. Месхетинский царь Кваркваре IV после поражения в сражении с царем Башы Ачыка Манучехром попросил помощи у Шаха Исмаила. Шах Исмаил выслал ему помощь под командованием Див Султана Румлу. Одержав победу над Манучехром, Див Султан вновь привел к власти в этой стране Кваркваре IV.

В 1521 году правитель Шеки Гасан бек обратился к зимовавшему в Нахичыване Шаху Исмаилу с просьбой о помощи для предотвращения похода в Шеки Кахетинского царя Левенда. Эмир шаха все тот же Див Султан Румлу, перейдя реки Алазань и Иори, достиг крепости Зейем. В это время к Див Султану прибыли понявший свою ошибку Левенд, Кваркваре IV, а также Давуд бек и Манучехр. Вместе с Див Султаном они направились к зимовавшему в Нахичыване Шаху Исмаилу, признав зависимость и пообещав выплачивать ежегодную дань, Грузинские цари вернулись в свои страны.

После гибели Фарруха Йасара в сражении около Джабани в 1500 году власть в Ширване взял в руки его сын Шейхшах, сбежавший в Гилан после битвы у Джабани. Фактический после смерти Фарруха Йасара Ширван подчинился государству Сефевидов.

Была сохранена только внутренняя независимость местной династии.

Исмаил I назначил сюда наместником своего воспитателя Гусейн бека Леле. Взяв в Ширване власть Шейхшах послал Исмаилу дары с обещанием платить налоги и быть преданным ему.

Однако в последующие годы, особенно в период подготовки Шаха Исмаила к Хорасанскому походу, Шейхшах уклонялся от уплаты хараджа. Поэтому в конце 1509 года Шах Исмаил послал туда войско. Шейхшах не выстояв, спрятался в крепости Бугруд. Шах Исмаил во второй раз покорил Ширван и вновь назначил туда наместником Гусейн бека Леле. Однако Шейхшах официально не был свергнут, по распоряжению Шаха Исмаила в 1517 году посланные им эмиссары привели Шейхшаха к присяге, Шейхшах отправил в Тебриз в качестве заложника своего старшего сына Султана Халила, Шах Исмаил выдал за него замуж одну из своих дочерей по имени Перихан ханум. В 1521 году Шейхшах прибыл в Марагу, встретился с шахом и вновь поклялся верной службе.

За свое политическое и религиозное единство Сефевидская империя была обязана Шаху Исмаилу I. Объединение Азербайджана, завоевание ряда соседних стран и создание им могущественного государства, показывают, что Шах Исмаил I был выдающейся исторической личностью.

XV

ТВОРЧЕСТВО ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ

Глава государства Шах Исмаил, был азербайджанским поэтом Хатаи, сочинявшим на прекрасном, простом и ясном азербайджанском языке, стихи близкие по духу и форме народной поэзии.
Анар.

Среди поэтов XV-XVI вв. Шах Исмаил Хатаи занимает особое место. Он проявил себя как выдающийся государственный деятель Азербайджана XV-XVI в., талантливый поэт и покровитель наук и искусства.

За время своего правления Шах Исмаил проявил большое внимание развитию науки, собирал в своем дворце художников, архитекторов, поэтов и ученых, среди которых следует выделить поэта Хабиби, художник-миниатюриста Кемаледдина Бехзада, который заведовал дворцовой библиотекой. Шах Исмаил собирал ценные рукописи восточных авторов, уделял большое внимание их переписыванию и сохранению.

Особое значение Шах Исмаил придавал развитию родного языка. В его правление азербайджанский язык стал государственным языком в стране.

Получив хорошее образование, Шах Исмаил Хатаи проявил способности и в поэзии, сочинял свои газели и поэмы на трех языках, азербайджанском, фарсидском и арабском, отдавая явное предпочтение родному языку, формам народной поэзии. Стихи и поэмы он писал под тахаллусом «Хатаи» на своем родном языке.

Внук Джунейда и сын Гейдара из рода Сефи,
Потомок Али аль-Муртазан Хатаи...
Имя мое - Шах Исмаил,
Но тахаллус мой Хатаи, да – Хатаи.

Фундаментальным признаком феномена Шах Исмаил Хатаи является то, что поэзия, творчество не было забавой, игрушкой, неким побочным занятием государя, напротив : она - поэзия-выступила способом более действенной, убедительной пропаганды политических идей, средством распространения и растолкования своего учения, мировоззрения, идеалов, целей и задач. Идеи эти - суть политическая платформа, организующая все составляющие движущей силы шиизма в единую систему.

Действительно, в «Диване» Хатаи со всей определенностью выражены политические идеи, заявлена самая суть борьбы.

Определяя свой жизненный путь в строках :

Наш путь, изощрен, изощренней изощренного
И нам достойно головы сложить на том пути, -

Поэт-шах уточняет и свою личную историческую миссию :

Лишь я Султан Хатаи Гейдар оглы,
Во имя меня быть должно много битв.

Так оно и было : с самого младенчества «Во имя его» произошло много битв, много жертв принесено было ради Исмаила.

Идея, живущая в душах всех сефевидских Шейхов и их мюридов, заявленная прадедом Шейх Сефиэддином, подхваченная Дедом Джунейдом и отцом Гейдаром, как невоплощенная мечта, передаваемая из поколения в поколение, Дошла и до Шах Исмаила; поэт Хатаи, эту идею, ставшую смыслом его жизни, выразил следующим образом:

Двигайся в путь, восстань, не сиди, Хатаи,
Ведь в Ардебиле – граде есть Ханедан.

Шах Исмаил Хатаи создал множество прекрасных гошм, герайлы, варсагы и баяты в ашыгском стиле, обогатив свои произведения сокровищами живого народного языка:

За слово платят головой.
Есть слово, что ведет нас в бой.
Об этом ведает любой,
Что горький яд сластило слово.

Перед тем, как слово произнести,
Его сперва разумно взвесь,
Беги от слов, таящих лесть,
Чтоб душу не смутило слово.

Служитель слова, Хатаи,
Свои познания не таи,
Слова поведают твои
О силе, что скрыло слово.

Национальных дух, интонации, речевые обороты, живет в каждой строке Шах Исмаил Хатаи?!

Сегодня в руки я не брал мой саз,
Колоннами в небо вознесся мой глас.
Четыре сути, брат, необходимы без прикрас:
Наука, слово, дыхание и сладкозвучный саз.

Лирика Хатаи несет отпечаток его могучей личности. Это сильные, простые и полные страсти и огня стихи цельного человека :

Душа моя, жизнь моя, счастлива будь!
Простимся- в далекий собрался я путь...

Душа моей плоти умершей, - живи !
Со мною пришлось тебе горя хлебнуть!

Немало я пролил и крови и слез, -
Прости меня, милая, не обессудь...

Тоска, словно черные кудри твои,
Мешает мне нынче на солнце взглянуть,

Я видел толпу возле окон твоих, -
И горько мне стало, и дрогнула грудь...

Пускай я погибну – ты вечно, живи!

Но мученика Хатаи не забудь!

На родном языке Шах Исмаил Хатаи создал поэму «Насихатнаме» и «Дехнаме». Поэма «Насихатнаме» насыщена воспитательными мотивами. В ней прославляются воля и героизм человека, его щедрости и честность. Основная мысль поэмы -до конца отстаивать свои убеждения. Хатаи придавал большое значение эстетическому и физическому воспитанию молодежи. Его произведения пронизаны любовью к природе. Он учил познавать красоту природы с присущей ему тонкостью и изяществом.

Венец поэзии Хатаи – поэма «Дехнаме» («Десять писем»). Эта традиционная любовная переписка замечательна прежде всего тем, что создана на прекрасном азербайджанском языке, живо, мастерски передающем настроения героев.

Особой поэтической силой отличаются строки, посвященные описанию весны, пробуждению природы:

Пронеслась зима, весна пришла.
Мак зацвел и роза расцвела.
Подымают птицы крик любви.
Вновь огонь любви горит в крови.
Мир луга и рощи расцветил.
И уста молчания открыл.
Тополь полы уронил в реку
В нем кукушка вновь поет «Ку-ку!»
На лугу бутоны, смеясь, стоят,
И оскалил зубчики в смехе гранат.
О свойствах разлуки запел соловей,
Дождь апрельский падает в волны морей
И горою жемчужин ложится на дно.
И журавль расправляет крылья весной.
Сокол бьет в облаках журавля на лету,
Тень от яблони белой глядит в высоту...

«Дехнаме» - это десять писем-обращений, которые пишут друг другу. Влюбленный (Ашуг) и его Возлюбленная (Мешуге). Содержание поэмы отражает переживания влюбленных: страдания Влюбленного, упрямство Возлюбленной, не желающей отвечать на его чувство, стоны и слезы, болезнь Влюбленного, жалость и сострадание к нему, встреча с ним, разлука ит.п. «Дехнаме» отражает влияние народной поэзии и дастана – устного эпического повествования, занимающего все больше место в литературе этого времени.

Влияние дастана, как правило, обстоятельно рассказывавшего о жизни героев (с момента их рождения и до смерти), в частности, ощущается в сюжетного – композиционном построении «Дехнаме», отражает, перипетии и любовного чувства с самого его возникновения и первых мгновений. Во сне Ашуг влюбляется в прекрасную Пери, узнает, где ее искать и т.д.

«Письма-главы» представляют собой вполне законченные, «самостоятельные» лирические части, объединенные образом лирического героя и образом Возлюбленной его.

Действие «Дехнаме» замедленно, образы влюбленных статичны, все произведение строится как любовный монолог или «ответы-стихи» Возлюбленной. В этих «обращениях-письмах» и осуществляется «движение сюжета», который включает в себя вполне самостоятельные лирические

обращения-отступления, имеющие чистого формальное значение, с точки зрения развития действия.

Шах Исмаил Хатаи сыграл важную роль в политической, общественной и культурной жизни Азербайджана, оказал большое влияние на развитие науки, культуры, литературы, Сефевий Шах Исмаил властвовал 23 года. «Султан страны любви» - властвует вечно.

Это и есть самая большая победа. Победа поэта...

XVI

ВЫДАЮЩИЕСЯ ДЕЯТЕЛИ О ШАХЕ ИСМИЛЕ ХАТАИ

Одной из значительных заслуг Шах Исмаила перед азербайджанской государственностью является то, что он сформировал механизмы внешней политики для своего времени.

Рамиз Мехтиев

Шах Исмаил Хатаи... овладев всем культурным наследием древнего дворца Ак-Коюнлу, сумел организовать большие библиотеки в своем дворце в Тебризе и в гробнице Шейха Сефи в Ардебиле. Все сефевидские гоудари, преемники Шаха Исмаила прилагали усилия, чтобы продолжить эти традиции...

Г. Араслы

Шах Исмаил был полностью охвачен заботами о политических отношениях, военных походах, делах государственной важности... Власть свою он утверждал мечом воителя, любовь свою воспевал пером поэта.

Анар

Сегодня, спустя пять веков не всегда и не каждый находит в себе смелость и объективность признать за Шахом Исмаилом те огромные заслуги, без которых трудно сказать, как выглядел бы Азербайджан в последующие века. Шах Исмаил был сыном своего времени. Это стоит осознать и не искать в нем того, что он не заслуживает. Самое главное- он был настоящим патритотом, в очень непростое, смутное время сделав для своей страны все, чтобы объединить ее и поставить на ноги.

Свою задачу Исмаил Сефевид видел в создании новой могущественной империи с политическим центром в Азербайджане.

И. Петрущевский

По своему воспитанию и интересам Исмаил был тесно связан с кызылбашскими племенами и кочевой знатью. Он был хорошо образован, покровительствовал поэтам и ученым. Сам он был известным в свое время поэтом и оставил после себя собрание стихов... Родным языком Исмаила был азербайджанский, главной опорой его и его семьи были кочевники азербайджанцы, при его дворе говорили по азербайджанский.

И. П. Петрущевски

Если «Диван» Хатаи является ключом к политическим, религиозным воззрениям и идеалам Шах Исмаила, то лирика поэта-блистательное художественное отображение его духовного мира.

В. Минорский

Если даже он и не игнорировал полностью персидский язык, Исмаил, безусловно, мыслил по тюркски, и думал о тюрках. В глазах полукочевых тюркских племен Исмаил, который разговаривал на близком и понятном им языке и создал в Азербайджане идеальное тюркское государство, был обожествлен...

Шах Исмаил был общепризнанным вождем полукочевых кызылбашских племен, которые возвели его на трон.

Жан-Луи Бакэ-Грамонт

XVII

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ, ТВОРЧЕСТВА И БОЕВОГО ПУТИ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ

1487	23 июня в городе Ардабил родился Шах Исмаил Хатаи I Шейх Гейдар оглу
1488	Когда Исмаилу был один год погиб его отец
1489-1494	Дядя Исмила, Султан Ягуб заточил его и его мать Шахбеим и двоих братьев в крепости Истехри-фарс
1494	Брат Султанали созвав собрание амиров Сафевии назначил приемником ордена « Səfi viyu » малолетнего Исмаила
1494-149	Находясь в Гиланской области в поселке Лахич началось серьезное воспитание учебой и воспитанием Исмаила
1499	12 летний Исмаил собрав вокруг себя соратников своего отца Шейх Гейдара вошел в город Ардебил.
1500	Направив войска в Ширван разгромляет 20-ти летнюю армию Ширваншах Фаррух Яссара
1501	Завоевал Баку
1501	Входит в Табриз и объявляет себя шахом
1501	С первых дней своего првления Шах Исмаил I объявил государственной религией шиизм.
1503-1508	Завоевал области Мазандаран, Иранский Ираг, Йезди, Фарисистан, Кимрани, Марш и Диярбекр. И наконец Багдад и весь Арабский Ираг.
1506	Написал поэму « Дахнамэ»
1510	Шах Исмаил Хатаи одержав победу над узбекским правителем Шейбани ханом вводит в состав империи Сефефидов, область Хорасан, города Херат, Балх и др.
1514	23 августа недалеко от города Маку на равнине Чалдыран потерпел поражение в битве с войсками Турецкого правителя Султана Селима
1524	23 мая возвращаясь из Ардебиля погиб в возрасте 37 лет. Был похоро-нен в гробнице Шейха Сафи.
1919	В книге Ю. В. Чеменземенли «Azərbaycan ın biyyatına bir nəzər» изданой в Турции говориться о жизни, политической деятельности и творчестве Шах Исмаила.
1923	Впервые изданном в Баку сборнике по инициативе Салман Мумтаза “Maarif və Mədəniyyət” появляются образцы из прозведений Хатаи
1924	О произведении Шах Исмаил Хатаи « Насихатнамэ», С. Мумтаз дает Информацию в своей статье « Насихатнамэ»

- 1926** Турецкий исследователь Ф. Копрулу в своей брошюре «Исследования Азербайджанской литературы» изданной в г. Баку, опубликовал Статью под названием «Хатаи Шах Исмаил – Сефеви».
- 1935** Магомедали Тарбият в своем произведении «Данышмендани-Азербайджан» дает короткую информацию о биографии Хатаи.
- 1942** Русский ученый В. Минорский в свой исследовательский труд «Поэзия Шаха Исмаила» добавляет 19 его стихов.
- 1943-1945** Писатель М. Ибрагимов в своих статьях «Пути развития нашего языка» и «Азербайджанский язык» говорит о Шахе Исмаиле Хатаи.
- 1946** По инициативе Академика Гаида Араслы в первые были изданы поэма «Дахнамэ» и «Газели»
- 1946-1956** В Турции Садеддин Нузхет впервые составил и издал «Дивани»
- 1948** Поэма «Дахнамэ» впервые была издана на арабском алфавите со Стороны общества культурных Азербайджано Иранских связей
- 1959** Турхан Гянджеи в Непале издает критическую статью о газелях и гасидах поэта.
- 1959** Издательство «Uşaqın nəsnı şır» издает произведения Хатаи «Дахнамэ»
- 1968** 22 февраля сдается в эксплуатацию станция «Хатаи» Бакинского Метрополитена
- 1973** Издательство «Гянджлик» издает книгу под названием «Сазым» в которую входят стихи поэта.
- 1973** Издательство «Елм» издает «Произведения» поэта в 2-х томах
- 1975-1976** «Азернешр» издает «Произведения» в 2-х томах
- 1982** Издательство «Гянджлик» представляет читателям произведение «Дахнамэ»
- 1987** Отмечается 500 лет со дня рождения поэта
- 1989** В Азербайджанском Государственном Музее искусств им. Р. Мустафаева была организована выставка под названием «Шах Исмаил Хатаи и его время»
- 1990** 5 января один из районов города Баку был назван в честь поэта
- 1993** 28 мая в районе Хатаи г. Баку был поставлен памятник Шах Исмаилу Хатаи.
- 1993** 6 декабря был учрежден орден Шах Исмаил (Высший военный орден)

- 1997** В Баку на мировом уровне был отмеченно 510 лет со дня рождения Поэта. Была проведена международная конференция под названием Шах Исмаил Хатаи и его время»
- 2004** В Азербайджанском музее литературы им. Н. Гянджеви была проведена научная конференция под названием «Шах Исмаил Хатаи в истории и литературе».
- 2005** Издательство « Шерг-Гярб» издало « Произведения» поэта
- 2007** 19 апреля в Страсбурге была проведена научно-литературная конференция посвященная жизни и творчеству Шаха Исмаила Хатаи.
- 2011** 25 мая начала свою деятельность галерея миниатюр «Хатаи»
- 2012** В Вашингтоне была организована выставка редких рукописей посвященная Шаху Исмаилу Хатаи.
- 2013** В Баку при организации Дома Азербайджан-Турция был проведен Международный сипозиум «Шах Хатаи-Султан Селим»

XVIII

ПРОИЗВЕДЕНИЯ
ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ

- 480.** Бахария : Отрывок из поэмы «Дех-наме» ; Газели / Шах Исмаил Хатаи // Антология Азербайджанской поэзии. В 3-х томах. Т. 2. – М.: Государственное Издательство Художественной Литературы, 1960. – С. 23-21.
- 481.** Бахария : Отрывок из поэмы «Дех-наме» ; Газели / Шах Исмаил Хатаи // Антология педагогической мысли Азербайджанской ССР. – М. : Педагогика, 1989. – С. 176-179.
- 482.** Бахария : Отрывок из поэмы «Дех-наме» ; Газели / Шах Исмаил Хатаи // Поэты Азербайджана. – Л.: Советский писател, 1970. – С. 189-200.
- 483.** Сочинения / Шах Исмаил Хатаи. – Баку : Язычы, 1988. – Азерб. язык. Рец.: Зарбалиев Ф. Поэзия Хатаи // Вышка. – 1988. – 29 марта. – С.4.
- 484.** Стихи / Шах Исмаил Хатаи // Врата древнего Востока. – Б.: Язычы, 1980. – С. 129-144.
- 485.** Тот, кто еще до создания мира : Газель / Шах Исмаил Хатаи // Перевод С. Северцева ; Великое Дерево. – М.: «Наука», 1984. – С. 348-349.

XIX

О НЁМ

19.1. В КНИГАХ

Глава государства Шах Исмаил был азербайджанским поэтом Хатаи, сочинявшим на прекрасном, простом и ясном азербайджанском языке стихи, близкие подуху и форме народной поэзии.
Анар

486. **Культура** : Творчество поэта Шах Исмаил Хатаи / История Азербайджана. – В 3-х томах. Т. 1. – Б.: Издательство АН Азербайджанской ССР, 1958. – С. 251-252.
487. **Образование государства Сефевидов** : Внешняя политика и войны Исмаила I / История Азербайджана. – В 3-х томах. Т. 1. – Б.: Издательство АН Азербайджанской ССР, 1958. – С. 223-230.
488. **Азад, Р.** От Хатаи до Физули : О поэме Шаха Исмаила Хатаи / Азада Р. Поступь столетий. – Б.: Гянджлик, 1977. – С. 70-72.
489. **Шах Исмаил Хатаи (1487-1524)** : Жизнь и творчество Азербайджанского поэта и государственного деятеля Шаха Исмаила Хатаи / Антология педагогической мысли Азербайджанской ССР. – М.: Педагогика, 1989. – С. 175-176.
490. **Араслы, Г.** Бэнг-у-Бадэ : М. Физули посвятил свое произведение «Бэнг-у-Бадэ» основателю сефевидской династии, поэту Шаху Исмаилу Хатаи / Араслы Г. Великий азербайджанский поэт Физули. – Б.: Азербайджанское издательство детской юношеской литературы, 1958. – С. 131-139.
491. **Ашурбейли, С.** Баку в период правления Ширваншахов : Походы Шах Исмаила в Азербайджан / Ашурбейли С. История города Баку. – Б.: Азернешр, 1992. – С. 100-102.
492. **Исмаил I (1487-1524)** : Жизнь выдающегося государственного деятеля и поэта Шаха Исмаила Хатаи / Большая Советская Энциклопедия. В 30-ти томах. Т. 10. – М.: Советская Энциклопедия, 1972. – С. 424-495.
493. **Государство Сефевидов** : Роль Шаха Исмаила Хатаи в создании государства Сефевидов и его внутренней и внешней политике / Всемирная история. В 10-ти томах. Т. 4. – М.: Издательство социально-экономической литературы, 1958. – С. 558-560.
494. **Гулиев, Г.** Литература XIII – XVI в.в : Жизнь и творчество Шаха Исмаила Хатаи / Гулиев Г. Азербайджанская литература. – Б.: Элм и тахсил, 2010. – С. 50-53.
495. **Дадашзаде, М. А.** Литература XV-XVI веков : Жизнь и творчество выдающегося деятеля поэта Шаха Исмаила Хатаи / Дадашзаде М. А. Азербайджанская литература. - М.: Высшая школа, 1979. – С. 57-59.
496. **Сефевидское государство** : Роль Шаха Исмаила Хатаи в истории создания государства Сефевидов / Иванов М. Очерк истории Ирана. – М.: Государственное издательство «Политической литературы», 1952. – С. 59-62.

497. **Исмаил I и образование империи.** Окончательное покорение Ширвана и Шеки / История Азербайджана. – Б.: «Çığaq», 2009. – С. 347-359.
498. **Шах Исмаил Хатаи :** Жизнь поэта Шаха Исмаила Хатаи / История Азербайджана. – Б.: «Çığaq», 2009. – С. 405.
499. **Азербайджан в эпоху феодализма :** О создании государства и правления Шаха Исмаила I / История Азербайджана. – Б.: Элм, 1979. – С. 74-76.
500. **Сефевидская империя (XVI-XVII столетия) :** Сложения государства и правления Шаха Исмаила I / История Азербайджана. – Б.: «Çığaq», 2009. – С. 340-346.
501. **Сефевидское государство (XVI в) :** О жизни и деятельности Шаха Исмаила, а также его внутренней и внешней политике / История Ирана. – М.: Издательство МГУ, 1977. – С. 170-175.
502. **Хатаи Шаха Исмаила.** Жизнь поэта Шаха Исмаила Хатаи / Краткая литературная энциклопедия. В 9-ти томах. Т. 8. – М.: Советская Энциклопедия, 1975. – С. 231.
503. **Кулизаде, З.** Хуруфизм и Кызылбашская идеология : Философские взгляды великого поэта и мыслителя Шаха Исмаила Хатаи / Кулизаде З. Хуруфизм и его представители в Азербайджане. – Б.: Элм, 1970. – С. 236-248.
504. **Махмудов, Я.** Дипломатические отношения государства Сефевидов со странами Западной Европы в первой четверти XVI века : Историческая миссия правление Шаха Исмаила основателя Сефевидов / Махмудов Я. Взаимоотношения государств Аккоюнлу и Сефевидов с западноевропейскими странами. – Б.: Издательство Бакинского Университета, 1991. – С 118-155.
505. **Намазов, К.** Слава ашыга : Шах Исмаил Хатаи и фольклер / Намазов К. Азербайджанское ашыгское искусство. – Б.: Язычы, 1984. – С. 66-68.
506. **Социально-экономические воззрения Шаха Исмаила Сефеви (Хатаи) /** Очерки истории азербайджанской экономической мысли. – Б.: Азернешр, 1987. – С. 115-120.
507. **Развитие общественно-политической и философской мысли в Азербайджане в XII-XVI в в :** Философские воззрения великого поэта и мыслителя Шах Исмаил Хатаи / Очерки по истории Азербайджанской философии. Т. 1 . Б.: АН Азерб. ССР, 1966. – С. 171-175.
508. **Хатаи :** Жизнь великого поэта и государственного деятеля Азербайджана Шаха Исмаила Хатаи / Поэты Азербайджана. – Л.: Советский писатель, 1970. – С. 187-188.
509. **Раджабли, А.** Денежно-монетная система Исмаила I / Раджабли А. Монеты Азербайджана. – Б.: Халг Банк, 2012. – С. 213-221.
510. **Исмаил I (1487-1524) :** Жизнь государственного и политического деятеля Азербайджана Шаха Исмаила Хатаи / Советская историческая энциклопедия. В 16-ти томах.Т.6-М.: Советская энциклопедия 1965. – С. 351.

511. **Исмаил I (1487-1524) :** Жизнь великого государственного деятеля Азербайджана Шаха Исмаила Хатаи / Советский энциклопедический словарь, 1988.М.: Советская энциклопедия,1988. – С. 508.
512. **Сумбазаде А. С.** Азербайджан – колыбель государства Сефевидов : Роль Шаха Исмаила Хатаи в истории создания государства Сефевидов / Сумбатзаде А.С. Азербайджанцы этногенез и формирование народа. – Б.: Элм, 1990. – С. 207-214.
513. **Сумбатзаде, А. С.** Язык двора, войск. Расцвет азербайджанской национальной литературы Хатаи, Физули / Сумбатзаде А. С. Азербайджанцы – этногенез и формирование народа. – Б.: Элм, 1990. – С. 221-225.
514. **Фараджев, А.** Сефевидское государство : Сложения государства и правления Шаха Исмаила / Фараджев А. Зарождение и развитие экономической мысли в Азербайджане в эпоху феодализма. – Б.: Элм, 1985. – С. 149-151.
515. **Фараджев, А.** Экономическая жизнь и культура Азербайджана при Сефевидлах : Роль Шаха Исмаила Хатаи в развитии экономической культурной жизни при государства Сефевидов / Фараджев А. Зарождение и развитие экономической мысли в Азербайджане в эпоху феодализма. – Б.: Элм, 1985. – С. 160-161.
516. **Халил, З.** Голос веков : Творчество великого поэта Азербайджана Шаха Исмаила Хатаи / Халил З. Детская литература Азербайджана.- М.:Детская литература, 1987. – С. 27-28.
517. **Мамедов, А.** Издание сочинений Хатаи, описание использованных рукописей и принципы составления критического текста / Xətai Ş.İ. sənədləri. 2 cild. I cild. – B.: Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, 1966. – S. 49-103.
518. **Эфендие, О.** Азербайджанское государство Сефевидов в XVI веке : О создание государства и правления Шаха Исмаила I. – Б.: Элм, 1981. – С. 39-68.

19.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ

519. **Ценный вклад в историю Азербайджана :** Состоялась презентация книги академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви : портрет правителя и воина» в Азербайджанском Институте Туризма // Бакинский рабочий. - 2014. - 25 октября. - С.2.
520. **Состоялась презентация книги академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви» :** портрет правителя и воина : В Бакинском Славянском Университете состоялась первая презентация первой части книги академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви : портрет правителя и воина», изданной на русском языке // Вышка. – 2014. – 24 октября. – С. 6 ; Бакинский рабочий. - 2014. - 22 октября. - С.2.
521. **Вышла из печати книга академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви: портрет правителя и воина» //** Бакинский рабочий. – 2014. – 10 октября. – С. 4.

522. В Бишкеке вышла из печати книга академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность, освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2014. – 9 сентября. – С. 2.
523. В Институте литературы имени Низами НАНА состоялась презентация книги «Шах Исмаил Сефевии : сборник историко-дипломатических документов» // Бакинский рабочий. – 2014. – 21 июня. – С. 3.
524. Мехтиев, Р. К вопросу о проблемах научности исторического познания : о продолжение к статье «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность, освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2013. – 11 апреля. – С. 3-8.
525. В Сумгайытском Государственном Университете состоялось обсуждение статьи академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность, освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2013. – 26 января. – С. 1.
526. Гусейнова, И. Наше богатое историческое наследие ждет своих профессиональных исследователей : Размышление о статье академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2013. – 23 января. – С. 2-3.
527. В Национальном музее азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2013. – 19 января. – С. 1-2.
528. В Азербайджанском государственном университете культуры и искусства состоялось обсуждение статьи академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность, освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2013. – 10 января. – С. 2.
529. Иманов, К. Размышляя над статьей академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 19 декабря. – С. 3-5.; 20 декабря. – С. 4-5.
530. Гаджиев, Р. Вершина Шаха Исмаила Хатаи // Бакинский рабочий. – 2012. – 19 декабря. – С. 3-4.
531. Статья руководителя Администрации Президента, академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность освященная высокой целью» размещена на сайте государственного информационного агентства Кыргызстана «Кабар» // Бакинский рабочий. – 2012. – 13 декабря. – С. 3.
532. В Академии государственного управления обсуждена статья «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 13 декабря. – С. 3.
533. Статья руководителя Администрации Президента, академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевии как историческая личность, освященная высокой целью» будет издана в виде книги на киргизском и русском языках // Бакинский рабочий. – 2012. – 11 декабря. – С. 1.

534. В Институте истории НАНА обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевидский как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 11 декабря. – С. 2.
535. В НАНА обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевидский как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 11 декабря. – С. 2-3.
536. Нахчиванлы, А. Ценностные ориентиры исторических уроков : О статье академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевидский как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 11 декабря. – С. 2-3.
537. Мехтиев, Р. Шах Исмаил Сефевидский как историческая личность освященная высокой целью» // Бакинский рабочий. – 2012. – 29 ноября. – С. 3-6.
538. В одной из библиотек Германии обнаружена рукопись Шаха Исмаила Хатаи // Бакинский рабочий. – 2012. – 20 ноября. – С. 6.
539. Нилуфяр, Гасан гызы. Он впервые провозгласил азербайджанский язык государственным : Об азербайджанском поэте, государственном деятеле и полководце Шахе Исмаиле Хатаи // Вышка. – 2004. – 17 декабря. – С. 11.
540. Алиев, Р. На пьедестале – Шах Исмаил : К открытию памятника азербайджанского государственного деятеля, поэта и полководца Шаха Исмаила Хатаи // Бакинский рабочий. – 1993. – 8 июня. – С. 1.
541. Фейзуллаев, З. Настало время : К открытию памятника азерб. правителя и поэта Шаха Исмаила Хатаи (1487-1524 г.г.) // Молодёжь Азербайджана. – 1993. – 19 июня. – С. 1.
542. Мансурзаде, А. Здравствуй, Хатаи! : О поэте Исмаиле Хатаи // Молодёжь Азербайджана. – 1990. – 15 мая.
543. Анар. Султан страны любви : К 500-летию со дня рождения Хатаи // Литературная газета. – 1988. – 25 мая. – С. 7.
544. Нагиев, М. З. О рукописях сочинений Хатаи // Сов. тюркология. – 1988. - № 5. – С. 29-36.
545. Махмудов, Я. Новый сборник документов по истории Сефевидского государства : «Шах Исмаил I в «Дневниках» Марини Санудо» // Azərbaycan SSR EA Xəbərləri. Tarix, fəlsəfə, vətəndaş hüquq seriyası = Известия АН Азербайджанской ССР. Серия истории, философии и права. – 1986. - № 1. – С. 59-63.
546. Джавадова, М. Н. Об истории изучения и языке произведений Хатаи // Советская тюркология, 1984. - № 1. – С. 77-85.

XX

**ШАХ ИСМАИЛ ХАТАИ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ
ЛИТЕРАТУРЕ И В ИСКУССТВЕ**

20.1. В КНИГАХ

- 547. Анар.** Хатаи : Публицистическое эссе-исследование посвящено Шах Исмаилу Хатаи, одному из выдающихся государственных деятелей и поэтов Азербайджана. - Б.: Язычы, 1987. – 64 с.
- 548. Джафарзаде, А.** Баку – 1501 : Роман : О жизни Шаха Исмаила Хатаи. – Б.: Язычы, 1989. – 232 с.
- 549. Касимова, С., Багиров, Н.** Оперное творчество : Об опере М. Магомаева «Шах Исмаил» посвященной полководцу и поэту азербайджана Шаху Исмаилу Хатаи / Касимова С., Багиров Н. Азербайджанская советская музыкальная литература. – Б.: Маариф, 1986. – С. 79-82.

20.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ

- 550. Анар.** Хатаи : Публикация эссе – исследование. - Баку : Язычы, 1987. Рец.: Зарбалиев Ф. // Вышка. – 1987. – 28 октябрь. – С.4.

20.3. АВТОРЕФЕРАТ

- 551. Мамедева, Н.** Взаимоотношения Азербайджанского государства Сефевидов с Османской империей в начале XVI века во французской истогафии : О роли и значимости кызылбашства и Шаха Исмаила I во взаимоотношениях Сефевидского государства с Османской империей : Автореферат. – Баку, 2012. – 26 с.

XXI

KÖMÜ KÇİ GÖSTÜ RİCİLİ R

21.1. ŞAH İSMAYİL XƏ TAINİN İ SƏ RLƏ RİNİN İ LİFBA GÖSTÜ RİCİSİ

“Dü hnamı”-də n parca 18
 Abamdır Fatimə, atam İ lildir 21
 Bahar haqqında şeir 15, 16, 17
 Bahariyyə 18
 Bayatılar 13, 14, 19
 Dü hnamı 10, 11
 “Dü hnamı”-də n parca 18
 Diayri – eşqdə sultanım, dila, mə n də zə manımda 20
 Ey canü dili edən eşq 20
 Eyləyən şah 21
 İ lildir 21
 Xə tai 22
 Keçmə namırd körpüsündən 12
 Kərəm eylə 23, 26
 Könül, nə gə zirsən seyrən yerində 23, 26
 Qəzəllər 13, 14, 20, 24, 25, 28
 Qızılgül, bağı bəstanım, nə dersən? 20, 24
 Qoşmalar 13, 14
 Məhəbbətdən keçən haqdan da keçər 20
 Mə n “də rvişəm” – dey köksün gər rsən 26
 Mə n m Şah İsmayıl haqqın sirriyə m 21
 Mövsimi-qız, getdi, dövrü-novbahar oldu yen 25
 Neylərdən, ol cənnəti, içində dildar olmasa 26
 Sanma daim şad yürüyüş düşmanı 27
 Sazım 13
 Yapış gəl damının qoyma şahı 21
 Yer yox ikən, gög yox ikən, təzə lə n var idim 25, 28
 Yə qin bil ki, xudaidir Xə tayi 20

21.2. MƏ CMUƏ LƏ RDƏ ÇAP OLUNMUŞ İ SƏ RLƏ RİNİN İ LİFBA GÖSTÜ RİCİSİ

Baharın tərifi 38
 Baharın tərifi 35
 Bayatılar 43
 Bir söz 35, 38
 Bir söz 49
 Bulunca 38
 Dü hnamı 29, 30, 41
 “Dü hnamı” poemasından parçalar 39, 42
 “Divan”dan bir qəsid 31
 Ey yüzün güldür-lə bin ün qönçə xəndandır yen 33
 Eylə 34, 35, 36, 38
 Gədr 47
 Gəraylı 48
 Gəraylılar 40
 Gərək 35, 38
 I Şah İsmayılın Dizmar vilayətində ruhanilərin vergilərdən azad edilməsi haqqında hökümü 32
 I Şah İsmayılın Musa Durğut oğluna fərmanı 44
 I Şah İsmayılın Təbrizdə Xan Əhməd bəyin bağışlanması haqqında hökümü 46
 İstərlər 38
 Kərəm eylə 49
 Qəzəllər 39
 Qəzəllər 40, 41, 42, 43
 Qoşma 39, 48
 Qoşmalar 40
 Məsnəvi 41
 Nəsihtnamı 40
 Nəzərlər 38
 Şah İsmayıl Xətainin hikmət və nəsihtləri 37
 Şeirlər 45
 Varımdır 47
 Varsağılar 48
 Yalan söylər 36

Yar olmayınca 47
Yol qalmasın 49

21.3. ŞAH İSMAYİL XƏTƏİ HAQQINDA ƏSƏR YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏİLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Abbas, A. 177, 371
Abbaslı, M. 114
Abbaslı, T. 50, 161
Abbasov, M. 115
Abdullayev, M. 240
Abdullayeva, S. 189
Ağaoğlu, H. 316
Ağayev, İ. 208, 215, 274
Akyol, T. 275
Anar. 368
Araslı, H. 52, 53, 116, 117
Aslan, K. 324
Aslanov, Y. 54
Azad, F. 313
Azadlı, R. 51, 360
Aziz roğlu. 312
Babayev, V. 80
Babayev, Y. 81, 195, 168, 320
Baxşlıyev, A. 82, 83, 84, 85, 86
Baxşlıyeva, G. 230
Bakıxanov, A. 87
Bayramov, İ. 237
Bayramov, Z. 346
Bayramova, Z. 305
Bərdəlov, Ş. 181, 292
Bünyadov, Z. 347
Cahangir, C. 89
Cavadova, M. 88, 370
Cavadova, M. 88
Cəfərlı, R. 254
Cəfəroğlu, İ. 325
Cəfərov, N. 196
Cəfərov, T. 90
Cəfəroğlu, İ. 343, 366
Cəfərzadə, C. 314
Cəlaloğlu, S. 205
Çobanzadə, B. 91
Dadaşov, M. 169
Dəmirçizadə, D. 92
Elbar. 197
Eyyubova, G. 270
Əfəndiyev, F. 100
Əfəndiyev, O. 101, 236, 309, 315, 319, 357
Əfəndiyev, P. 102
Əhdova, K. 289
Əhməd, V. 165
Əhmədov, Q. 103
Əlibəyov, E. 98, 353
Əliheydrəoğlu, T. 304
Əliqızı, A. 282
Əlioğlu, P. 219, 264, 287
Əliyev, Ə. 280
Əliyev, S. 104
Əliyev, Z. 348, 350
Əliyeva, N. 93
Əminzadə, R. 99
Əsədullayeva, Z. 306
Əsədzadə, Ü. 307
Əsgərova, Q. 284
Fərdəyev, S. 229
Güləy. 170
Hacalıyev, E. 206, 251
Hacıyev, H. 317
Hacıyev, M. 364

Hacıyev, S. 224
 Hacıyev, T. 332
 Hacıyeva, M. 105, 303
 Hacıyeva, Z. 285
 Haşimi, S. 335
 Heydə r, S. 339
 Heyt, C. 106-110
 Həsə noğlu, C. 233
 Həsə nov, H. 336
 Hüseynov, N. 326
 Hüseynli, İ. 201
 Hüseynov, A. 112, 374, 376
 Hüseynov, N. 322
 Hüseynov, R. 362
 Xəlilov, S. 203, 204
 Xəlilova, A. 164
 Xudiyev, N. 123, 295, 299
 İbrahimov, A. 342
 İbrahimova, S. 288
 İlkin. 200
 İlyasov, Z. 279
 İmamliyev, R. 124, 125
 İsfəndiyarqızı, N. 207
 İsmayıl, M. 126
 İsmayıl. 190
 İsmayılov, R. 212
 Kazımov, Q. 127, 344
 Kənan. 257
 Kəngərli – Əliyeva, A. 298
 Kərimli, T. 232
 Kərimov, K. 363
 Kərimov, P. 272
 Kərimzadə, F. 355
 Köprülüzadə, F. 337
 Kürdüstani, Ə. M. 340
 Qaraca, B. 211
 Qaraoğlu, Ş. 163
 Qasımov, X. 128
 Qasımov, M. 354, 359, 367, 373
 Qeybullayeva, R. 283
 Qəhrəmanov, N. 375
 Mahmudov, Y. 129-132, 365
 Mehdiyev, R. 209, 255
 Mehdiyeva, S. 167
 Məhərrəmov, T. 246
 Məmmədli, F. 321
 Məmmədov, A. 239, 241
 Məmmədov, Ə. 118-120
 Məmmədov, Ə. 61, 134, 141, 381,
 Məmmədov, X. 379
 Məmmədov, İ. 133
 Məmmədov, S. 62, 221
 Məmmədova, G. 291
 Məmmədova, M. 311
 Məmmədzadə, Ə. 329
 Mənsurzadə, A. 341
 Mirzəmov, H. 173, 199, 227
 Muradoğlu, N. 192
 Musəvi, L. 369
 Mustafa, M. 300
 Mustafayev, T. 94
 Mustafazadə, T. 135
 Mümtaz, S. 136, 137
 Nağıyev, M. 358
 Namazov, Q. 160
 Nəbiyev, Z. 217
 Nəbiyev, B. 138-140
 Nəcəf, Ə. 180
 Nəcəfov, N. 286
 Nərimanoğlu, K. V. 297, 310
 Nəsirov, C. 218

Nicat, N. 142, 143, 330, 333, 334
 Novruzoğlu, R. 235
 Oktay. 266
 Onullahi, S. 145, 146, 351, 356, 378
 Ömrəyev, V. 193, 194, 258-262
 Paşayev, S. 372
 Piriyeva, O. 191
 Pişnamazzadə, S. 243, 247
 Ramin. 278
 Rəhimov, R. 338
 Rəşidqızı, R. 277
 Rüstəmzadə, R. 147
 Sadıqov, H. 242
 Salahova, A. 377
 Salim, F. 271
 Səriyeva, İ. 185
 Seyidov, M. 361
 Seyidov, Y. 148
 Seyidzadə, H. T. 202
 Səfərlı, A. 267
 Səfərlı, S. 149, 150
 Sulatnova, A. 293
 Şəfiq. 281
 Şəmsi, M. 152
 Şərif. 308
 Tağıyev, A. 318
 Telmanoğlu, X. 162
 Təhməsisib, M. H. 154
 Tərbizadə, M. 153
 Tumas, İ. 214
 Turan, A. 186, 302
 Uğur. 184, 213
 Vəfalı, A. 269
 Vəliyev, V. 157, 380
 Vəlizadə, R. 171
 Vəzirov, Y. 345
 Yaqub, M. 265
 Yusifli, X. 121, 122
 Yusifzadə, C. 172
 Zeynalov, C. 158

21.4. ŞAH İSMAYIL XƏTİNİN HAQQINDA YAZILAN SƏFƏRLİ RİHNİN LİFBA GÖSTƏRİCİSİ

Ağlın, poetik düşüncənin, qəhrəmanlığın vəhdətini haqqında roman 127
 Akademik Ramiz Mehdiyev tarixi araşdırmalar və konkret faktlara isnad edilən Şah İsmayıl Xətəinin fəaliyyətinin əsas məqamlarını belə xarakterizə edir 253
 Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfərlı: ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir 231
 Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfərlı: hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabının ilk təqdimatı keçirilib 175, 176
 Akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfərlı: hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabı çapdan çıxıb 178, 179
 Ali məramlı tarixi şəxsiyyətin missiyası 244
 Almaniyada Şah İsmayıl Xətəinin nəfis bir xətt nümunəsi aşkarlanıb 256
 AMEA-nın akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfərlı: ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir 250
 AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda “Şah İsmayıl Səfərlı: tarixi iplomatik sənədlər toplusu” 188, 189
 AMEA-nın Tarix İnstitutunda akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfərlı: ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə olunmuşdur 248
 Azərbaycan ələqoriyasının zirvəsi 104
 “Azərbaycanın böyük oğullarına lazımı qiymət verilməlidir” 208

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir	225, 226
Azərbaycan dövlətçilik tarixində Qızılbaş ideologiyasının fəlsəfi mahiyyəti	194
Azərbaycan dövlətçilik tarixində şair və fəth hökümdar	193
Azərbaycan dövlət dili dilində Xətai-Füzuli dövrü	108
Azərbaycan dövlət dilinin inkişafı tarixində Xətai-Füzuli mərhələsi	92
Azərbaycan dövlət biyətina bir nəzər	345
Azərbaycan dövlət biyyatı	128
Azərbaycan XII-XVII əsrlərində	75, 76
Azərbaycan XVI əsrdə	71
Azərbaycan memarlığı XVI-XVIII əsrlərində rəndə	99
Azərbaycan olmadan türklük olmaz	207
Azərbaycan Səfiyi dövləti XVI-XVII əsrlərində	135
Azərbaycan Səfiyi dövlətində mədəniyyət	259
Azərbaycan Səfiyi dövlətinin Avropa ilə əlaqələri	260
Azərbaycan Səfiyi dövlətinin etnik kimliyi məsələsinə bir baxış	240
Azərbaycan Səfiyi dövlətinin XVI əsrdə inkişafı	258
Azərbaycan Səfiyi dövlətinin yaranması dövlətçilik tariximizin parlaq səhifəsidir	262
Azərbaycan Səfiyi vilayət dövləti	57, 63, 101, 126
Azərbaycan Səfiyi vilayət dövlətini yetişdirən tarixi şərait	261
Azərbaycan Səfiyi vilayət dövlətinin 500 illiyi	319
Azərbaycan tarixində yəhudi töhfəsi	174
Azərbaycan Turizm İnstitutunda akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir	228
Azərbaycançılıq məfkurəsinin təntənəsi	230
Azərbaycanda dövlət dili siyasəti	310
Azərbaycanda Osmanlılar himayəsi	158
Azərbaycan dövlət biyətina aid tədqiqatlar	337
Bakı Slavyan Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin Səfiyi hökümdarı Şah İsmayıl Xətəinin siyasi fəaliyyəti ilə bağlı yazdığı məqaləsi geniş müzakirə olunmuşdur	252
Başqa bir Şeyx — Mövlanın klassikası	266
“Bəngü Bad”	52
Bir neçə söz	114
Bişkekdə akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” kitabı nəşr olunub	183
Böyük Azərbaycan azmanı	161
Böyük Xətaiyə ehtiram	331
"Bu dünyada mal-mülküm vardır deyən yalan söylər..."	210
Çaldıran döyüşündən sonra Azərbaycanın Qərbi Avropa dövlətləri ilə diplomatik əlaqələri	130
Çaldıran savaşından 500 il ötür	184
Çaldıran vuruşması	65
Dastanlarımızda tarixin izləri	342
Demokratik inkişafın Azərbaycan modeli	201
“Dənham” dövlət bahar rəngləri	379
Dövlət mirbəşlər	89
Dövlət verilişinə müsiri təbii olaraq yeni yanaşmanın başlıca istiqamətləri	54
Dövlət idarəçilik Akademiyasında “Şah İsmayıl Səfiyi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” sənədli təqdimatı	234
Dövlətçilik tariximizin şanlı səhifəsi	224
Epik janrı və zaman	138-140
Ermənistan Xətəinin külliyyatının Bakıya gətirilməsi mane olur	288
Əbədi yaşamaq haqqı qazanan dahi və ölümə zərərli	292
“Əlində kəlmə tutmayınca, sən də rəvəş olmazsan...”	170
Ərdəbil abidələri	82
Ərdəbil dövlət Şeyx Səfiyə məqbərəsi	312
Əsas məqsəd tarixin səhifələrində rəndənin təbii çıxarmaqdır	212
Fərman Kərimzadənin “Çaldıran döyüşü” romanında dastan intertekst kimi	164
Fransız səfərinin Xətai haqqında kitabı tapılıb	216
Göncə oxucularının mədəniyyət təbliğatı Şah İsmayıl Xətai irsinin təsiri	324
Güclü dövlət xadimlərinin zəkası və istedadı sayəsində milliyyət	254
Günəşlə kəlmə götürmə zəhməti	199
Həyatımız və nəsrimiz	374
“Xətai”	271
Xətai Allahın adıdır	340
Xətai bütövlüyü	362
Xətai dövrünün təsviri	377
Xətai nərcivanda	351

Xətai gecəsi si	352
Xətai qəzəli rində xalq şeiri nənəri	373
Xətai Miniatur Sənət Qalareyasında "Avqust-2011" bədii sənəti açıqlıb	273
Xətai möcüzəsi si	355
Xətai Şah İsmayıl	153
Xətai Şah İsmayıl I Sənəti	113
Xətai şeri və klassik poeziyamız	360
Xətai şəxsiyyətin obyektiv münasibəti	218
Xətai təxəllüsü	366
Xətai və Avropa	365
Xətai yaradıcılığı dövlətimizin, tarix və mədəniyyətimizin yaşadıcısıdır	185
Xətai yaradıcılığında təlim və rəmzlər	182
Xətainin "Dənham" poemasının öyrədilməsi	320
Xətainin "Dənham" və "Nəsihətnamə" sənətlərinin nəşri, istifadə olunan əlyazmalarının təsviri və tədqiqat mətnin tərtib prinsipləri haqqında	118, 119
Xətainin adına layiq	328
Xətainin baharı	354
Xətainin baytları	367
Xətainin dili və ədəbi yaradıcılığı haqqında	91
Xətainin şəxsiyyəti	357
Xətainin yaradıcılığı öyrədilən	168
Xətainin babaları ingilis şərqşünaslığında	369
Xətai dilində Azərbaycan sözlərinin leksik-semantik və üslubi xüsusiyyətləri	59
Xətai və Xətaylar	343
Xətainin məsnəvi dilində və Füzulinin alleqoriya dilində Azərbaycan söz və ifadələrinin ədəbi-bədii normalara münasibəti	60
Xətaişünaslıqda bir mərhələ haqqında	286
Xoş gördük, şair babam, sərkərdə babam	341
Xudafərin körpüsü	375
"Xudafərin Körpüsü" sənədli müharibə mövzusu	321
XVI yüzilliyin vəvvəlində Sənəti dövlətinin Avropa ölkələri ilə diplomatik əlaqələri	132
XVI-XIX əsrlərin vəvvəlində Azərbaycan baş vermiş hadisələr	159, 296
XVI-XVII əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti	67
XIII-XVII əsrlərdə Təbrizdə elm və mədəniyyət	145
XVI-XVII yüzillərdə Azərbaycan mədəniyyəti	56, 70, 74
I İsmayıl və imperatorluğun yaradılması	69, 72
İctimai dövr və epik şeir	51
İki möcüzə	306
İncəsənət	64
İşarə və zliklərinin tədrisində Şah İsmayıl Xətaiyi dilində istifadə	284
Kamal Abdullanın "Yarımçıq əlyazma" romanı italyalı oxuculara təqdim olub	169
"Qardaş qardaşı mərdən vurdum deyən yalan söylər..."	186
Qaynaqlar	359
Qədim Azərbaycan ədəbiyyatında bədii nəsrin ilk rüşeymləri haqqında	100
Qədim dövr və orta əsr dastanlarında el qəhrəmanları	147
Qədim türk eli - Kərəkük	213
Qəlibbəsi bədi olan Xətai	257
Qılınç və qələm şairi	267
Qılınç və qələmi güclü olan şəxsiyyət	325
Qızılbaşlar Günay Gəncəlin necə görünür?	233
Qızılbaşlıq ideologiyası İslama qarşı idimi?	198
Quran iqtibasları və Xətai yaradıcılığı	163
Qurbanı tarix və folklor qaynaqlarında	50
Qurbanı təvəllüdünün dəqiq şəmsində Xətai izləri	93
Qurbanı və Xətai	344
Qüdrətli Azərbaycan dövlətinin tarixi	304
Latin əlifbasına Azərbaycan türkcəsinə Şah İsmayıl keçirmişdir	339
Lirika ustası	370
Mədəniyyət	64
Məhəbbət dastanları	154
Mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan dövlətinin banisi	242
Milli dəyərlərimizi nurlu xəzində olan kitablarda axtarmalıyıq	279
Mirzə Heydər Dülali və Şah İsmayıl	192
Miskin Abdal	372
Müəllifdən	62
Müqəddimə	116
Nadir dühaya malik şəxsiyyət	281
"Nəsihətnamə"	137
Nəsimi və Xətai	381
Nəsimi və Şah İsmayıl Xətai	141
Nəsr	95, 96

Nərimiz və keçmişimiz	376
Nərimiz babanın, oğul atanın “qulluğunda”	318
Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Dövlət Biyografi Muzeyində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi müzakirə edilmişdir	222, 223
Ortaq türk tarixinin yazılması üçün Azərbaycan və Türkiyə tarixçiləri danışıqlar aparır	215
Övliyə qəbrinə batar, yenidən bitirir	172
Panirənistin “Kəşfi” və ya Xətai şair “deyilmiş”?!	356
Prezident Administrasiyasının rəhbəri akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi Qırğızistanın “Kabar” dövlət informasiya agentliyinin saytında yerləşdirilmişdir	245
Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsi qırğız və rus dillərində kitab şəklində nəşr olunacaqdır	249
Reha Camuoglundun “İsmayıl” romanı haqqında	309
Sam Mirzənin qətlə haqqında yeni məlumat	338
Savaşın son söz	269
Səfəvi – Osmanlı müharibələrinin başlanması	110
Səfəvi dövləti – 500 :	315
Səfəvi dövlətinin Portuqaliya və İspaniya ilə münasibətləri	83
Səfəvi dövrünün dil mədəniyyəti	346
Səfəvi xanədanının şairləri	314
Səfəvi imperatorluğu (XVI-XVII yüzilliklər)	68, 73
Səfəvi sarayının yarpaq dolmasının dadına baxa bilərsiniz	166
Səfəvi və Osmanlı dövlətləri arasında Qəbir – Şirin müqaviləsi haqqında	129
Səfəvilər	109
Səfəvilər dövləti	103
Səfəvilər dövləti Azərbaycan dövlətçiliyinin genealogiyə yaddaşdır	239
Səfəvilər dövləti dövlətçiliyimizin genealogiyə yaddaşdır	241
Səfəvilər dövlətinin banisi	317
Səfəvilər dövlətinin yaranması I Şah İsmayılın xarici siyasəti	133
Səfəvilər dövlətinin yaranmasında Azərbaycan etnosunun rolu	236
Səfəvilər dövlətinin zühdündən Nadir şahın vəfatına qədər	87
Səfəvilər dövründə Azərbaycan dili və mədəniyyəti	285
Səfəvilər dövründə İsfahanda inşa edilmiş abidələr və tikililər	364
Səfəvilər imperatorluğu (XVI-XVII yüzilliklər)	55
Səfəvilərin kürdlərlə münasibəti	152
Səfəvilərin Qərib dövlətləri ilə ilk diplomatik əlaqələri	131
Səfəvi-Moğol münasibətləri	84
Səfəvi-Osmanlı münasibətləri	85
Səfəvi-Şeybani münasibətləri	86
Səfəviyyə və Xətai yaradıcılığı	293
Sərkərdə şair	268
Sumqayıt Dövlət Universitetində akademik Ramiz Mehdiyevin “Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi” məqaləsinin müzakirəsi keçirilmişdir	220
Şah baba yaxud “Xətai tanıyırmı?” məqaləsi haqqında	322
Şah Xətai	136
Şah Xətai atını Zuvandda şah qaldırmış	265
Şah Xətai aydır, sirrini yayma	165
“Şah Xətai” təcnis, yoxsa “təxmis”dir?	380
Şah İsmayıl – Sultan Səlim savaşı	297
Şah İsmayıl	143, 371
“Şah İsmayıl” dastanı	53, 80, 102, 107, 157
Şah İsmayıl diplomatiyası	171
Şah İsmayıl fəth idi	270
Şah İsmayıl görkəmli sərkərdə və dövlət xadimi	221
“Şah İsmayıl vəqifi”	280
Şah İsmayıl Xətai – 520 :	290
Şah İsmayıl Xətai (1487-1524)	66, 81, 90, 97, 124, 330
Şah İsmayıl Xətai “Divan”dan bir qəsid	77, 78
Şah İsmayıl Xətai	58, 61, 79, 106, 111, 115, 134, 142, 144, 149-151, 155, 156, 313, 316, 333, 334
“Şah İsmayıl Xətai”	327
Şah İsmayıl Xətai anılacaq	301
Şah İsmayıl Xətai Çaldıran döyüşündə həlak olub?	307
Şah İsmayıl Xətai dönmə mindi Azərbaycan əmili	190
Şah İsmayıl Xətai fəhmi və duyğular cəmiyyəti	229
Şah İsmayıl Xətai irsinin Avropada ilk tədqiqi və tərcüməsi	311
Şah İsmayıl Xətai lirikasının tədrisi	195
Şah İsmayıl Xətai məscidi	124
“Şah İsmayıl Xətai” mövzusunun öyrənilməsi və yeni təlim metodlarından istifadə	191

Şah İsmayıl Xətai şəxsiyyəti ti	353
“Şah İsmayıl Xətai tariximizdə və ədəbiyyatımızda”	294
Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan	299
Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dili 295, 332	
Şah İsmayıl Xətai və Azərbaycan dövlətçiliyi	197
Şah İsmayıl Xətai və onun dövrü	350
Şah İsmayıl Xətai və onun yaradıcılığı haqqında	117
Şah İsmayıl Xətai və Pir Sultan Abdal	303
“Şah İsmayıl Xətai” və Tacılı Bəyim Dastanı” haqqında nə bilirik?	105
Şah İsmayıl Xətai yaradıcılığında ali insani duyğuların bəddi tənqidi	232
Şah İsmayıl Xətəini necə öyrənməli?	336
Şah İsmayıl Xətəinin 516 yaşı tamam oldu	308
Şah İsmayıl Xətəinin ana dilində fərmanı	264
Şah İsmayıl Xətəinin dili	123
Şah İsmayıl Xətəinin dili	98
Şah İsmayıl Xətəinin əfqanıstanda əlyazmasının saxlandığı barədə ingilis alimlərinin birinin məqaləsi vasitəsilə xəbərləndirilmişdir	274
Şah İsmayıl Xətəinin əsərləri	120
Şah İsmayıl Xətəinin həyatı və sənət dünyası	121, 122
Şah İsmayıl Xətəinin xatirəsi anıldı	305
Şah İsmayıl Xətəinin xətti nümunəsi	219
Şah İsmayıl Xətəinin leksikası	88
Şah İsmayıl Xətəinin nəmli şairliyi	323
Şah İsmayıl Xətəinin nəvəsi İbrahim Mirzənin ana dilində şairliyi	272
Şah İsmayıl Xətəinin nəvəsi İbrahim Mirzənin azərbaycanca şairliyi	287
Şah İsmayıl Xətəinin yürüşləri	94
Şah İsmayıl Xətəisiz Azərbaycan xalqı varmı?	246
Şah İsmayıl Xətəiyi	148
Şah İsmayıl Xətəiyi ləkə atmayın	300
Şah İsmayıl Xətəyi dilimizin də şahı idi	167
Şah İsmayıl Xətəinin müasiri – Qurbanı	160
Şah İsmayıl nişanları	348
Şah İsmayıl Səfəvi – qürur və şəfəf tağımız	227
Şah İsmayıl Səfəvi : ali məramlı tarixi şəxsiyyət kimi	255
“Şah İsmayıl Səfəvi : hökəmdarın və döyüşçünün portreti” kitabı çapdan çıxmışdır	181
“Şah İsmayıl Səfəvi : hökəmdarlıq titulu”	180
“Şah İsmayıl Səfəvi : tarixi iplomatik sənədli toplusu”	187, 202
Şah İsmayıl Səfəvi və Azərbaycan dövləti	326
Şah İsmayıl Səfəvinin obyektiv tarixi qiymətinin verildiyi ünvan	243, 247
Şah İsmayıl	235
Şah İsmayıl “mat”	214
Şah İsmayıl hücəmlərin kökündə nə dayanır?	177
Şah İsmayılın mədəniyyət mirası	275
Şah İsmayılın Türkiyədə saxlanılan taxtı Azərbaycan xalqı	276
Şah İsmayılın uyduğu Şeyx Səfi türbəsi	200
Şah İsmayılın yeni fərmanı tapılıb	263
Şah nəşah-Şah Xətai	162
Şairin əlyazmaları	358
Şairin xətti illüsü	361
Şairin zəfəri	368
Tacılı xanım	378
Tarix : metodoloji və ideoloji əsaslar	203, 204
Tarix təkrar şəhəri bağışlamır	211
Tarix düzgün baxış və ya haqqı nəhaqq vermək olmaz	237
Tarixi düşüncə vəsiyyəti	112
Tarixi həqiqətlər	278, 347
Tarixi idrak yalnız elmi yanaşma və obyektiv mülahizələri əsasında formalaşmalıdır	206
Tarixi idrakın elmiliyi problemləri	209
Tarixi janrın yeni kontekstində	283
Tarixi şəxsiyyət Şah İsmayıl Xətai	277
Tarixi təhrif etməyi yönəldən cəhdli və layiqli sanballı cavab	251
Tarixi vəhdət	298
Tarixi yaddaşımızın Səfəvi və sənəti	217
Tarixin metafizikası	196
Təbriz XVI-XVII əsrlərində Şəhərin iqtisadi-ictimai tarixi	146
Unudulmuş tədqiqat əsəri	335
Ustad Sultan Məhəmməd	363
Uşaqlığı dustaqxanada keçən dahi sənətkar	289
Vəşinqtonda Şah İsmayıl Xətəiyi həsr olunmuş nadir əlyazmaların sərgisi keçirilib	238
“Vəhdət gülzarının bülbülü”	291
Vətəndaş olmağın çətinliyi	205

Və tənə dəş və alim vicdanının diktəsi si	173
Yaddaşın mühakiməsi si	329
“Yarımçıq əlyazma” və yaxud tariximizin ibrət dərsləri	282
Yol daşını yol quşuna, Atma, qardaş, “kərim eyli”	302
5 sual, 45 cavab, bir də haşiyə	349

21.5. ŞAH İSMAYIL XƏTİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ HAQQINDA YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Abbasi, M.	382
Babayev, A.	383
Bəddilov, Ş.	405
Cəfərov, N.	384
Eltürk, E.	401, 402, 403
Əkbərova, M.	406
Həsənzadə, C.	410
Hüseynov, N.	407, 408
Xəlilov, A.	386, 387, 388
Qaraoğlu, Ş.	400
Qasımov, X.	389
Mərdanov, M.	390
Mollayev, İ.	411
Namazov, Q.	391
Onullahi, S.	393
Orucov, H.	385
Paşayev, S.	394
Rəcəbli, Ə.	395
Salim, F.	404
Səfərova, M.	409
Tağıyev, H.	396
Vəkilov, Q.	397
Vəliyev, İ.	398
Vəliyev, T.	399

21.6. ŞAH İSMAYIL XƏTİNİN ELMİ DÜNYAGÖRÜŞÜ HAQQINDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Aşıq şöhrəti	391
Azərbaycan maddi-mənəvi irsində və ədəbi fikrində din	385
Azərbaycanda qədim və orta əsr kitabxanaları	387
Bədi-İsmaili poeziyada insan fenomeni	398
“Ey Xətai, ağırlıq qılmaq gərək idrakın”	405
Fəxrəddin və elm	389
Xətai Şah İsmayıl (1487-1524)	392
XIX əsr aşıq şeirində məhəbbət lirikası	397
XII-XVII əsrlərdə Təbrizdə elm və mədəniyyət	393
XV-XVIII əsrlərdə Azərbaycan iqtisadi-sosial fikir tarixinə dair müxtəlif icmal	399
XVI-XIX əsrlərdə Azərbaycan kitabxanaşünaslığı	388
I İsmayılın pul-sikkə sistemi	395
I Şah İsmayıl Xətənin hakimiyyət dövründə kitabxana işi	386
Qədim və orta əsrlərdə Azərbaycan kitabxanalarında təhsil	390
Quran iqtibasları və Xətai yaradıcılığı	400
Məstaneyi – eşq məcmuəsi	384
Müxtəlif məhsul havaları	394
Səfərvilərsülaləsinin hakimiyyət illərində elm və təhsil siyasəti	407
Şah Xətai və Azərbaycan sufizimi	404
Şah İsmayıl Xətəni irsində əxlaq tərbiyyəsi məsələləri	406
Şah İsmayıl Xətəni irsində tərbiyə məsələləri	409
Şah İsmayıl Xətəni təlim-tərbiyə haqqında	411
Şah İsmayıl Xətəni və folklor	382
Şah İsmayıl Xətənin kitabxanası	396
Şah İsmayıl Xətənin söz haqqında fikirləri	383
Şah İsmayıl Səfərviləri	408
Şah İsmayıl və Kamil insan konsepsiyası	402
“Şah İsmayıl şaman adlandırmaq doğru deyil”	403
“Şah İsmayılın poeziyasına hürufiliyin təsiri güclüdür”	401
Təbriz Səfərviləri miniatürü	410

21.7. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA ƏDƏBİYYAT VƏ İNCƏ SƏNƏTDƏ YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Abbaslı, M. 412, 420
 Abdullayev, A. 461
 Abdulla, K. 447
 Abdullayeva, N. 446
 Ağalarov, M. 471
 Araz, M. 413
 Azər oğlu, B. 456
 Babayeva, G. 472
 Bayramov, Z. 473
 Bərdəlov, Ş. 474
 Bünyadov, Z. 466
 Camuroğlu, R. 455
 Cəfər oğlu, İ. 458
 Cəfərzadə, Ə. 419
 Əkbərova, M. 475
 Əliyev, E. 452, 453, 454
 Əliyev, R. 442
 Fəhmi, İ. 439
 Füzuli, M. 420
 Gənci, T. 467
 Hüseynova, A. 459
 Hüseynova, C. 479
 Xəlil, R. 421
 Kazımi, P. 476
 Kərimova, T. 463
 Kərimzadə, F. 422, 423, 469
 Qubadov, Q. 477
 Quliyev, T. 462
 Qurbanı. 424- 431
 Laçınlı, A. 432
 Məcid, R. 440
 Mərdətoğlu, Ə. 450
 Məhərrəmov, T. 444
 Mirzəmov, H. 438
 Musalı, N. 478
 Nağıyev, M. 465
 Namazlıyev, L. 460
 Nəcəfzadə, K. 433
 Nicat, Ə. 434
 Rzayev, A. 464
 Səfərov, Y. 449
 Süleymanova, A. 445
 Şənol, Ş. 457
 Təhməz, B. 435
 Yaqub, Z. 436
 Yaşar, K. 443
 Zamanov, A. 468
 Zəkə, R. 437

21.8. ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ HAQQINDA ƏDƏBİYYAT VƏ İNCƏ SƏNƏTDƏ YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Azərbaycan Səfəvi dövlətinin quruluşu və idarə olunmasında Türk Qızılbaş əyanlarının rolu
 473
 Azərbaycan Səfəvi dövləti I Şah İsmayılın hakimiyyəti dövründə 478
 Bakı – 1501: 419
 Bəngu Bad 420
 Çaldıran döyüşü 422, 469
 Doqquz ayüz Əli beş ay keçdi 457
 “Əxlaqı və mədəniyyəti Xətəidən öyrənmək lazımdır” 458
 Əlisa Nicatın bədii nəsr 479
 Fərman Kərimzadənin yaradıcılıq yolu 472
 Gəlmiş m 424
 Gərək 425
 Göylərdən gələn kişi 421
 Hanı ? 440
 Həqiqətə nəmin 462

Xətai	416
Xətai babam	435
Xətai və xalq musiqisi	461
Xətainin əlyazmalarındakı miniatürləri kim çəkmişdir?	465
Xətaişünaslığa yeni töhfə	468
Xudafərin körpüsü	412
XV-XVI əsrlərdə Şəfəviyyə təriqəti şairləri	477
XV-XVI əsrlərdə Azərbaycan bəyliklərinin xalq münasibətləri sisteminə	471
İki şah, iki sultan	438
İsmayıl	455
Kamal Abdullanın düzəlttdiyi "Şah İsmayıl"	443
Qızılbaşlar	434
"Leyli və Məcnun" və "Şah İsmayıl" ilk dəfə açıq havada nümayiş olundu	448
M. Maqomayevin "Şah İsmayıl" operasının librettoosu	459
Məcnun Nəsimi rolundan imtina etdikdən sonra ədil işgəndərovda Teymurləngi oynamaqdan imtina etdi	450
Məcnun	426
Möminlər gələli	427
Ola	428
Operanın yeni quruluşu haqqında	463
Şəfəvilər dövründə Azərbaycan kitabxana işi	476
Şəcnəkin Şəfəvi	439
Şah	429
Şah Xətai	430
Şah İsmayıl	414, 415, 432
"Şah İsmayıl", "Azdrama"ya sığmadı	444
"Şah İsmayıl" bu gün	460
"Şah İsmayıl" yaxud Xətai	466
Şah İsmayıl Xətai	433, 437
"Şah İsmayıl Xətai" Gənc teatrına gələli	441
Şah İsmayıl Xətainin daha bir portreti haqqında	453
Şah İsmayıl Xətainin Florensiyadakı portreti haqqında	454
Şah İsmayıl Xətainin ömür yolu miniatürləri	423
Şah İsmayıl Xətainin pədoqoji ideyaları	475
Şah İsmayıl Xətainin Topqapı muzeyindəki portreti haqqında	452
Şah İsmayıl Xətaiyə həsr edilən üç əsər üzərində işləyirəm	446
Şah İsmayıl Xətaiyə və folklor	474
Şah İsmayıl və Gülzar	417
Şah İsmayıl və Gülzar xanım	451
Şah İsmayıl və yaxud hamı səni sevənlər burdadır	445
Şah İsmayıl yaxud hamı səni sevənlər burdadı	447
Şah İsmayılın beş qılıncı	456
Şah İsmayılın illüstrasiyalı əlyazmasına dair qeydlər	467
Şah İsmayılın ömür yolu miniatürləri	470
Şah İsmayılın Türkiyə elçiləri ilə söhbəti	418
"Şah İsmayıl"ın yeni tərcüməsi	464
Şah İsmayıl ilə bağlı rəvayətlər	449
"Şah və şair" tamaşası haqqında söz	442
Şahım	431
Şeyxim məcnun, şahım məcnun, şairim məcnun	436
Ulu şahım, qılıncına söykəmənim	413

XII. ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЕ УКАЗАТЕЛИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

22. 1. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ШАХА ИСМАИЛА ХАТАИ

Бахария	480, 481, 482
Отрывок из поэмы «Дех-наме»	480, 481, 482
Сочинения	483
Стихи	484
Тот, кто еще до создания мира	485

22.2. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ

Азад, Р.	488
Алиев, Р.	540
Анар.	543

Араслы, Г.	490
Ашурбейли, С.	491
Гаджиев, Р.	530
Гулиев, Г.	494
Гусейнова, И.	526
Дадашзаде, М. А.	495
Джавадова, М. Н.	546
Иманов, К.	529
Кулизаде, З.	503
Мамедов, А.	517
Мансурзаде, А.	542
Махмудов, Я.	504, 545
Мехтиева, Р.	524, 537
Нагиев, М. З.	544
Намазов, К.	505
Нахчыванлы, А.	536
Раджабли, А.	509
Сумбазаде А. С.	512, 513
Фараджев, А.	514, 515
Фейзуллаев, З.	541
Халил, З.	516
Эфендие, О.	518

22.3. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ

Азербайджан – колыбель государства Сефевидов	512
Азербайджан в эпоху феодализма	499
Азербайджанское государство Сефевидов в XVI веке	518
Баку в период правления Ширваншахов	491
Бэнг-у-Бадэ	490
В Азербайджанском государственном университете культуры и искусства состоялось обсуждение статьи академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность, освященная высокой целью»	528
В Академии государственного управления обсуждена статья «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность освященная высокой целью»	532
В Бишкеке вышла из печати книга академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность, освященная высокой целью»	522
В Институте истории НАНА обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность освященная высокой целью»	534
В Институте литературы имени Низами НАНА состоялась презентация книги «Шах Исмаил Сефевид	523
В НАНА обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность освященная высокой целью»	535
В Национальном музее азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви обсуждена статья академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность освященная высокой целью»	527
В одной из библиотек Германии обнаружена рукопись Шаха Исмаила Хатаи	538
В Сумгайытском Государственном Университете состоялось обсуждение статьи академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефевид как историческая личность, освященная высокой целью»	525
Вершина Шаха Исмаила Хатаи	530
Голос веков	516
Государство Сефевидов	493
Денежно-монетная система Исмаила I	509
Дипломатические отношения государства Сефевидов со странами Западной Европы в первой четверти XVI века	504
Здравствуй, Хатаи!	542
Издание сочинений Хатаи, описание использованных рукописей и принципы составления критического текста	517
Исмаил I (1487-1524)	492, 510, 511
Исмаил I и образование империи	497
К вопросу о проблемах научности исторического познания	524
Культура	486
Литература XV-XVI веков	494, 495
На пьедестале – Шах Исмаил	540
Настало время	541
Наше богатое историческое наследие ждет своих профессиональных исследователей	526
Новый сборник документов по истории Сефевидского государства	545

О рукописях сочинений Хатаи	544
Об истории изучения и языке произведений Хатаи	546
Образование государства Сефевидов	487
Он впервые провозгласил азербайджанский язык государственным	539
От Хатаи до Физули	488
Развитие общественно-политической и философской мысли в Азербайджане в XII-XVI в в	507
Размышляя над статьей академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви как историческая личность освященная высокой целью»	529
Сефевидская империя (XVI-XVII столетия)	500
Сефевидское государство (XVI в)	501
Сефевидское государство	496, 514
Слава ашыга	505
Состоялась презентация книги академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви»	520
Социально-экономические воззрения Шаха Исмаила Сефеви	506
Статья руководителя Администрации Президента, академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви как историческая личность освященная высокой целью» размещена на сайте государственного информационного агентства Кыргызстана «Кабар»	531
Статья руководителя Администрации Президента, академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви как историческая личность, освященная высокой целью» будет издана в виде книги на киргизском и русском языках	533
Султан страны любви	543
Хатаи	508
Хатаи Шаха Исмаила	502
Хуруфизм и Кызылбашская идеология	503
Ценностные ориентиры исторических уроков	536
Ценный вклад в историю Азербайджана	519
Шах Исмаил Сефеви как историческая личность освященная высокой целью»	537
Шах Исмаил Хатаи (1487-1524)	489
Шах Исмаил Хатаи	498
Вышла из печати книга академика Рамиза Мехтиева «Шах Исмаил Сефеви: портрет правителя и воина»	521
Экономическая жизнь и культура Азербайджана при Сефевидях	515
Язык двора, войск. Расцвет азербайджанской национальной литературы Хатаи, Физули	513

22. 4. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ В ИСКУССТВЕ И ЛИТЕРАТУРЕ

Анар.	547, 550
Джафарзаде, А.	548
Касимова, С.	549
Мамедева, Н.	551

22.5. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ШАХЕ ИСМАИЛЕ ХАТАИ В ИСКУССТВЕ И ЛИТЕРАТУРЕ.

Взаимоотношения Азербайджанского государства Сефевидов с Османской империей в начале XVI века во французской истогфии	551
Оперное творчество	549
Роман	548
Хатаи	547, 550

KBT 91.9

Tərtibçilər: Nazxanım Cəfərova
Mətanət Əliyeva

**Buraxılışa məsul və
redaktoru :** Yeganə Əhmədova

Redaktorlar: Pərvanə Qasımova
Nailə Əsgərova

“Bir əlində qılınc, birində qələm”: bibliografik göstərici /tərt. ed.
N.Cəfərova, M. Əliyeva; buraxılışa məs. və red. Y. Əhmədova;
red. P. Qasımova, N. Əsgərova.
Sumqayıt şəhəri Mərkəzi kitabxanası. - Sumqayıt, 2015 - 92 s.

Şah İsmayıl Xətəinin həyat və yaradıcılığını geniş oxucu kütləsinə çatdırmaq məqsədi ilə S. Vurğun adına Mərkəzi kitabxananın əməkdaşları “Bir əlində qılınc, birində qələm” adlı bibliografik göstərici hazırlamışdır.

Azərbaycan və rus dillərində tərtib olunmuş göstəricidə Xətəinin həyatı, yürüşləri, yaradıcılığı haqqında 1952-2015-ci illərdə dərc edilmiş məqalələr, həmcinin şairin aforizimləri, həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri, görkəmli şəxsiyyətlərin onun haqqında söylədiyi fikirlər öz əksini tapmışdır.